

6746

ԸՆԴԱՐՁԱԿ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

ՕՐԱՑՈՅՑ

1905

059

7-12

2

8.14035-58

059

7

30927-82

M-72

ԸՆԴԱՐՁԱԿ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱՑՈՅՑ

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ

1905

ԽՈՒԱԿԱՆԻՆ ԲՐԻՍՏՈՒ

1008
37859

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏՐՈՒՄԻՆ

Ֆինանսերու, Առևտրի և Կառնի Թիւ 27

2001

ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻՆ

Ի ՊՐՈՒՍԱ

معارف عمومیہ نظارت جلیہ سنک فی ۱۶ جمادی الاخر
۱۳۲۲ و فی ۱۷ تموز ۱۳۲۰ تاریخی و ۴۶: نومرولی
رخصتنامه سیله طبع اولمشدر

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱՅՈՑ

1905

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ԲՐԻՍՏՈՍԻ

ԵՒ ԲՈՒՆ ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՀԱՅՈՑ

4397 — 4398

ԵՒ ՏՈՄԱՐԱԿԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՀԱՅՈՑ

ՌՅՄԴ — ՌՅՄԵ = 1354 — 1355

Գիր տարւոյն է	2
Եօթներեակն	2
Վերագիրն	6
Իննեւտասներեակն	4
Տանուտերն	Առիւծ

ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՑՕՆԲ ԵՒ ՄԻՋՈՑԲ ՆՈՑԻՆ

ՕՐ ՄՆՆԴԵԱՆ	ԵՂ.	Յուճուար	6
Միջոց ուսիվ աւուրք		»	32
Առաջաւորաց բարեկ.		Փէսրուար	6
Սուրբ Սարգիս		»	12
Օր Տեառ նրկաւաջի	ԲՂ.	»	14
Բուն բարեկենդան		»	27
Օր Աւետման	ԵՂ.	Ապրիլ	7
ՋԱՏԻԿ		»	17
Երեւման Խոյ		Մայիս	15
Համբարձումն		»	26

Հոգեգալուս	Յունիս	5
Լուսաւորչի բարեկենդան	»	24
Ս. Գրիգոր Լուս. (զիւս)	Յունիս	2
Վարդավառի բարեկենդ.	»	17
ՎԱՐԴԱՎԱՐ	»	24
Միջոց եօրնեակք պահօք	Երեւ	
Ս. Աստուածամոր բարեկ.	Օգոստոս	7
ՎԵՐԱՓՈԽ. Ս. ԱՍՏՈՒՄՍԱՄ.	»	14
Միջոց եօրնեակք պահօք	Չորս	
Ս. Խաչի բարեկենդան	Սեպտ.	4
ԽԱՉՎԵՐԱՅ	»	11
Վարագայ Ս. Խաչի բարեկ.	»	18
Վարագայ Ս. Խաչ	»	25
Միջոց ուսիք եօրնեակք	Ուր	
Գիւս Խաչ	Հոկտ.	23
Հրեւականացեա	Նոյեմբ.	5
Յիսնակոց բարեկենդան	»	20
Ս. Յակոբայ բարեկենդան	Դեկտ.	11
Ս. Յակոբ	»	17
Օր բարեկեն. Ծննդեան Եջ.	»	29

ԸՍՏ ԼԱՏԻՆԱՅԻՆՑ

Երջանն յուսնի, որ է Ոսկեթիւն	6
Երջանն Արեգակնային	10
Վերադիրն	24
Ինդիկսիոնն Հոռովեական	3
Կիրակագիրն	Ա.
Իսկ Զաւիկ նոցա միով եօրնեկաւ յառաջ է քան զԵրնն:	

ԵՄԻՆԱԿԱՆ ՏՕՆԻ ԼԱՏԻՆԱՅԻՆՑ

Եօրան աներորդ կիրակէ (Ն.Տ.) Փետր.	19
Օր միջոց	Մարտ 8
Զաւիկ	Ապրիլ 23
Համբարձու մն	Յունիս 1
Հոգեգալուս	» 11
Ամենաուրբ Երրորդու թիւն	» 18
Տօն խորհրդայ Ս. Հայրոց.	» 22
Ա. կիրակէ Գալստեան	Դեկտ. 3

ԱՄՍՍՄՈՒՏԻՔ ՏԱՃԱՅՑ

Զիւնիմնէ	Օր 30	Յունիլ.	23
Մուհարէմ	» 30	Փետր.	22
Սէքէր	» 29	Մարտ	24
Րէպիլ էվիլ	» 30	Ապրիլ	22
Րէպիլ ախր	» 29	Մայիս	22
Ճեմագիլ էվիլ	» 30	Յունիս	20
Ճեմագիլ ախր	» 29	Յունիս	20
Րէնէպ	» 30	Օգոստոս	18
Շապան	» 29	Սեպտ.	17
Րամագան	» 30	Հոկտ.	16
Շէվվալ	» 29	Նոյեմբ.	15
Զիլգասէ	» 30	Դեկտ.	14

ՆՇԱՆԱԻՈՐ ԱՌՈՒՐՔ ՏԱՅՎԱՅ

Գուրպան պայր.	Զէճէճէ	10	Փեհր.	1
Առուրէ կիսնի	Մահարբէ	10	Մարս	3
Մէվլոսը ցեպ.	Րեդ. է՛՛է՛	15	Մայիս	3
Գանճի կիսնի	Րէճէդ	5	Օգոս.	19
Միրան կիսնի	»	5	Սեպտ.	13
Պերաթ կիսնի	Շարան	10	Հոկտ.	1
Գասր կիսնի	Րահան	5	Նոյմբ.	11
Րամզան պայր.	Շէ՛՛է՛	1	»	15

ԱՄՍԱՄՈՒՆՔ ԼՐԷՆՑ

Արար	օր 30	Յունվար	24
Վէ Արար	» 29	Փետրվար	23
Նիսան	» 30	Մարտ	24
Եր	» 29	Ապրիլ	23
Սէլան	» 30	Մայիս	22
Թահան	» 29	Յունիս	21
Աբ	» 30	Յուլիս	20
Իլան	» 29	Օգոստոս	19
Թւրբ	» 30	Սեպտեմբեր	17
Խիսան	» 30	Հոկտեմբեր	17
Քահան	» 30	Նոյեմբեր	16
Թէբէթ	» 29	Դեկտեմբեր	16

ՆՇԱՆԱԻՈՐ ԱՌՈՒՐՔ ԼՐԷՆՑ

Տարեգրութի ցնից	Սէբթ	15	Յունվ.	8
Կամաւոր ծովան				
մահ. Մովսիսի	Արար	7	»	30
Ծովան Եսթրայ	»	13	Փեհր.	5
Փուրիմ (Շէֆեր պայրամբ)	Վէարար	14	Մարտ	8
Տարեգրութի (րաս Ա. Գրոց)	Նիսան	1	»	24
Պատկ (Կամաւորսուց)	»	15	Ապրիլ	7
Ծովան մահ. Յեսուայ	»	26	»	18
Ծովան մահ. Յեղեայ	Եր	10	Մայիս	2
Երկրորդ խամաւորսուց	»	14	»	6
Սալվոթ (Կիւլ պայրամբ) or 2	Սէլան	6	»	27
Ծովան աւմանն Երզնայի	Թահան	17	Յուլիս	7
Ծովան աւմանն Երուսաղեմի (Գարա պայրամբ)	Աբ	9	»	28

Տարեմուտ, 5666, սօճ, or 2	Թւրէ	1 Սեպտ. 17
Մով վասն մահ. Գորղեայ	»	3 » 19
Քիփուր (Զօրապ պայրամբ)	»	10 » 26
Սուֆօթ (Գամբօ պայրամբ), or 9	»	15 Հոկտ. 1

ԶՈՐՍ ԵՂԱՆԱԿՔ

Գարնանամուտ եւ հասարակած	Մարտ	8
Ամառնամուտ եւ արեւօդորձ	Յունիս	9
Աւանամուտ եւ հասարակած	Սեպտ.	10
Զմեռնամուտ եւ արեւադարձ	Դեկտ.	9

ՑԱՐՆՄՈՒՏՔ

Քրիստոսի բուականին	1905	Յունիս.	1
Տճկ. Հինգ. բուականին	1323	Փետր.	22
Տճկ. Ելմս. բուականին	1321	Մարտ	1
Փոքր բուայն Ազարիայի	290	»	21
Բուն բուականին Հայոց	4398	Օգոստ.	7
Տոմ. բուականին Հայոց	1355	»	11
Հրէից բուականին	5666	Սեպտ.	17
Լատինաց բուականին	1906	Դեկտ.	19

ԽԱՒԱՐՄՈՒՏՔ

Փետրուար 7. — Մանական խաւարումն Հունիսի, Կ. Պոլսէն տեսանելի.

Սկիզբն խաւարման ժ. 2, ր. 10

Մէջ » » 3, » 19

Վերջ » » 4, » 28

Փետրուար 21. — Մանեկածեւ խաւարումն Արեւու, Կ. Պոլսէն անտեսանելի

Օգոստոս 2. — Մանական խաւարումն Հունիսի, սկիզբն միայն (ժ. 9, ր. 39) Կ. Պոլսէն տեսանելի, իսկ վերջն անտեսանելի

Օգոստոս 17. — Բոլորական խաւարումն արեւու, Կ. Պոլսէն մասամբ տեսանելի.

Սկիզբն խաւարման ժ. 19, ր. 28

Մէջ » » 20, » 24

Վերջ » » 21, » 20

ՀԱՅՈՑ	ՀՌՈՎԱԿԱՆՆԵՐ	ՏԱՆՎԱԿԱՆ	ԱՎԱՐԴԱՅԻՆ	ՀՐԷԻՑ
Նաւասարդ	30 Յունուար	31 Քեան. սանի	Շամս	30 Քերի
Հոռի	30 Փետ. 28.	29 Շուպար	Աղամ	30 Խէսու 29. 30
Սաննի	30 Մարտ	31 Մարտ	Շքար	30 Քաղեւ 29. 30
Տէ	30 Ապրիլ	30 Նիսան	Նախայ	30 Քէէք 29
Քարոց	30 Մայիս	31 Մայիս	Ղանար	30 Մէքար 30
Արաց	30 Յունիս	30 Հագիրան	Նաքար	30 Աղար 29. 30
Մենեկան	30 Յուլիս	31 Քէճուդ	Քիրայ	30 Վէ աղար 29
Արեգ	30 Օգոստոս	31 Արոսոս	Գամայ	30 Նիսան 30
Անեկան	30 Սեպտեմ.	30 Իլուլ	Համիրայ	30 Եառ 29
Մարտի	30 Հոկտեմ.	31 Քերինի էվլէ	Արամ	30 Միլան 30
Մարզաց	30 Նոյեմբեր	30 Քերինի սանի	Ովղան	30 Քամուզ 29
Հոսից	30 Գեկեմբեր	31 Քեան. էվլէ	Նիքին. 30.	30 31 Աբ 30
Աւելեաց	5. 6		Աւելեաց	5 Իլուլ 29

ՀԱՄԱՌՕՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

- ՀԳ. Հաս Տօնացուցին Հայոց
 ՀԳ. Հաս Տօնացուցին Հռով. Հայոց
 ԲԳ. Բողոքականաց
 ԵԿ. Եունաց
 Լ. կամ ԼԴ. Լասիւնաց
 Տ. կամ ՏԶ. Տանկոց
 ՀԲ. Հրէից
 Օ. Օր ամսայն
 Գ. Գասրմ
 Խ. Խրսէլէզ
 Տօժ. Հաս տօնարին Հայոց
 Յ-յ-ժ. Հաս յայտաւուրաց
 Ա. Ազարիայի
 † Տօն կամ Տէրունական օր
 Օ Արեգակն
 ● Ծն. Լս. Ծնունդ լուսնի
 ☾ Առ. Բռ. Առ աջին Բառօրդ լուսնի
 ☽ Լր. Լս. Լրումն լուսնի
 ☾ Վր. Բռ. Վերջին Բառօրդ լուսնի
 Ծ. Ա. Ծագումն արեւու
 Կ. Օ. Կէս օր եւ կէս գիշեր
 յ. Տ. Երկայնութիւն տարեկան

ԱՂԻՒՍԱԿ ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՄԱՍԱՆՑ

ԱՒՈՒՐՑ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ				ԱՊՐԻԼ			
0.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.	Ե.Տ.	0.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.	Ե.Տ.
	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.
1	14.23	7.17	9.37	1	10.39	5.27	13.21
7	14.14	7.13	9.46	7	10.24	5.20	13.36
13	14.3	7.7	9.57	13	10.8	5.12	13.52
19	13.51	7.	10.9	19	9.54	5.3	14.6
25	13.38	6.53	10.22	25	9.40	4.56	14.20
ՓԵՏՐՎԱՐ				ՄԱՅԻՍ			
	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.
1	13.21	6.44	10.39	1	9.28	4.50	14.32
7	13.6	6.36	10.54	7	9.16	4.43	14.44
13	12.50	6.28	11.10	13	9.6	4.39	14.54
19	12.35	6.19	11.25	19	8.58	4.35	15.2
25	12.19	6.12	11.41	25	8.51	4.31	15.9
ՄԱՐՏ				ՅՈՒՆԻՍ			
	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.
1	12.8	6.7	11.52	1	8.46	4.29	15.14
7	11.51	5.58	12.9	7	8.44	4.27	15.16
13	11.30	5.51	12.30	13	8.44	4.27	15.16
19	11.14	5.44	12.46	19	8.47	4.30	15.13
25	10.58	5.36	13.2	25	8.51	4.32	15.9

ԱՂԻՒՍԱԿ ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՄԱՍԱՆՑ

ԱՒՈՒՐՑ

ՅՈՒԼԻՍ				ՀՈՏԵՄԲԵՐ			
0.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.	Ե.Տ.	0.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.	Ե.Տ.
	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.
1	8.58	4.33	15.2	1	12.37	6.23	11.23
7	9.6	4.38	14.54	7	12.53	6.30	11.7
13	9.16	4.43	14.44	13	13.9	6.38	10.51
19	9.28	4.49	14.32	19	13.21	6.46	10.36
25	9.40	4.55	14.20	25	13.38	6.54	10.22
ՕՒՌՍՈՍ				ՆՈՅԵՄԲԵՐ			
	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.
1	9.56	5.3	14.4	1	13.53	7.4	10.7
7	10.11	5.12	13.49	7	14.5	7.8	9.55
13	10.26	5.18	13.34	13	14.16	7.13	9.44
19	10.42	5.36	13.18	19	14.25	7.17	9.35
25	10.58	5.33	13.2	25	14.32	7.21	9.28
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ				ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ			
	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.	ժ.ր.
1	11.17	5.43	12.43	1	14.39	7.23	9.21
7	11.33	5.51	12.27	7	14.39	7.25	9.21
13	11.49	5.59	12.11	13	14.39	7.25	9.21
19	12.5	6.7	11.55	19	14.36	7.24	9.24
25	12.21	6.15	11.39	25	14.32	7.20	9.28

« ԵՍ ՍՈՐՎԵՑԱՅ ԳՈՂ ԸԼԼԸԼ »

Ս. ՊԵՂՍ ԽՈՒՄԻՆ

Յետ յիտուն՝ ձմրան՝ չունիմ ստացուած,
Ո՛չ տուն, ո՛չ հօգիկ յարդով ծածկուած.
Իայց փոփոխ բախտին պարզեւենի խարդախ
Արհամարհելով՝ կ'երգեմ միշտ ուրախ:

Յետ յիտուն՝ ձմրան՝ դեռ ծովեր ու սար,
Արտեր ոսկեվարս, դաշտ, հսվտ, դալար
Դիտեմ ընդ երկար՝ վայելեմ լըռիկ,
Եւ այս շատ իսկ է սրտիս իմ փոքրիկ:

Յետ յիտուն՝ ձմրան՝ տակաւին կայտառ
Շրջիմ հետիոտս ի ձոր եւ յանտառ,
Եւ ոչ նախանձիմ հարուստին երբէք
Որ ճոխ կատքին մէջ երթայ ցաւարեկ:

Յետ յ'տուն՝ ձմրան՝ պատերն են անզարդ
Համեստ սենեակիս. բայց երբ լոյս զուարթ

Ներս կը թափանցէ, ցոյց տայ ինձ պատկեր
Սիրուն զաւակացս՝ իմ միակ գանձերս:

Յետ յիսուն ձմրան՝ չունիմ ստացուած,
Ոչ մի թիզ պարտէզ, բայց գիտես, Ա՛ստուած,
Թէ ոչ շրժներէս թըռած է գանձատ,
Միշտ երգանիկ եմ, Թէեւ շատ աղբատ

Յետ յիսուն ձմրան, ո՛վ Տէր, ինձ մի՛ սար
Ո՛չ փառք մուրացիկ, ո՛չ սիրտ վշտահար.
Այլ տուր ինձ ճարել հացիկ անխաղախ,
Եւ տուր ինձ երգել միշտ զո՞ն եւ ուրախ:

Մ. ԱԷԻՄԵԱՆ

Խ-ՆՅՕՎ

ԽՅՕՎ 24035-58
55873
37859

Լատինացոց
Օր ամսոյ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ

ՕՐ 31

ՏՃ. Քեանուրի սանի:

14 1

ԵՐ. — Հց. Գ. օր պահոց Ծննդ-
եան և ԿԱՂԱՆԴԻ Տարե-
մուտ 1905 Թուականին
Քրիստոսի Սրբոցն Բարոզի
Հայրապետին և եղբորն
Գրիգորի Նիսասացւոյն, Սեղ-
բեսարոսի Հռովմայ Հայրա-
պետին և արքայ Սփրեմի
Խուրին Ասորւոյ — Հհց՛
ԿԱՂԱՆԴԻ Ութերորդ օր
Ծննդ. և Տօն տնօրէնութեան
Քրիստոսի Եւս Յն՛ սրոց և
Տօն Բարոզէ հայրապետին —
Ից. ԿԱՂԱՆԴԻ Տօն Բարոզի
Ինչ Յայտն Բաղնոց Եր. Ա.
Արամայ ժե. Կ. Տնտէւ-
14 Մ. ՏՃ. Քեանուրի 8 և
Գուրգ 68. — Հր. Շէք- 8:

Տոկաց
Գասրը

Ա 7A

Լ	Օ	18	ՅՈՒՆՈՒԱՐ	Տ	Գ
			Յ Ան. Բռ. ժ. 2, ր. 18: Անձրեաբեր հողմուեք:		
15	2	✠	ԿԻՐ. — Հչ. 2. Յիսն. և Գ. օր պահոց Մննդեան. — Հհչ. Է. Յիսնակացի — ԼԿ. Տօն անսանն Յիսնուի:	9	79
16	3	ԲԵ.	— Հչ. Ե. օր պահ. Մննդ. — Հհչ. Ադդէի հայրապե- տին և Աբգարու թագա- ւորին. Եւ Ինդոսի և Գոմ- նայի և Գղերիկոսի քահա- նային, և երկուց բիւրուցն:	10	70
17	4	ԳԵ.	— Հչ. 2. օր պահ. Մննդ. — Հհչ. Աբրահամու և Խո- րենայ և անարծաթ բժշչ- կացն Կողմայի և Գամիա- նոսի. Եւ Աստուածաբարոյ վկային. Տօմ. Արաց, օր 30: — ԼԿ. Անտի Անդադա- նուի:	11	71
18	5	ԴԵ.	— Հչ. Ճրագալոյց Մննդ. և Մկրտութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: — Հհչ. Ճրագալոյց Յայտ նութեան. Եւս Յն.	15	75
19	6	ԵԵ.	— Հչ. Տօն Մննդեան և Մկրտութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Ուտիք է ութ օր անմիջոց: — Բչ. 7	15	75

Լ	Օ	20	ԶԻՂԱՍԷ	Տ	Գ
			Մնուդ Տեառն. — Հհչ. 7 Յայտնութեան Տեառն Յի- սուսի Քրիստոսի. Եւս Յն. Բ. Որ մեռելոց: — Հհչ. Բ. օր Յայտնութեան. — Յն. 7 Յ- հանու Կարգեքի:		
20	7	ՈՐ.	— Հչ. Բ. օր Մննդան. Օր մեռելոց: — Հհչ. Բ. օր Յայտնութեան. — Յն. 7 Յ- հանու Կարգեքի:	12	72
21	8	ՏՐ.	— Հչ. Գ. օր Մննդեան. — Հհչ. Գ. օր Յայտնութեան. Յայտ. Արաց, օր 30. — ԼԿ. Անտի Խոսի: — ԼԿ. Տ- բեկուի Կնից:	10	70
			Տար. Մննդ. Օսկար Բ թագ. Շուկա-Նորվիկոյ, 1829: © Ի Զրհում ժ. 1, ր. 23: ՏՏ. Պուրցի Տելի: © Լր. Լու. ժ. 16, ր. 20: Խառն հողմուեք:		
22	9	✠	ԿԻՐ. — Հչ. Գ. օր Մննդ. — Հհչ. Գ. օր Յայտնութեան.	17	77
23	10	ԲԵ.	— Հչ. Ե. օր Մննդեան. — Հհչ. Ե. օր Յայտնութեան. — ԼԿ. Տօն Կարգեքի օր Բչ. 7 Յն. 7 Յ- հանու Կարգեքի:	17	77
			Տար. Գան. Էտուարտ Է. Թագ. Անգլիոյ և Կայսեր Հնդկաստանի, 1901:		

Լ	Օ	ԾՈՒԼՈՒԹՐ	Տ	Գ
24	11	ԳԵ. — Հյ. Զ. օր Ծննդեան. — Հհյ. Զ. օր Յայտնութի:	1A	VA
25	12	ԳԵ. — Հյ. Է. օր Ծննդեան. — Հհյ. Է. օր Յայտնութի: Պաճք:	1A	VA
26	13	ՍԵ. — Հյ. Ը. օր Ծննդեան և տօն Անուանակոչութեան Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի: — Հհյ. Ը. օր Յայտնութի:	5.	Λ.
27	14	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. Պաճք. — Լ. Ե. Ծննդանու Ուղիքի մասին: Տար. Ծննդեան Վիճակի Ք. Կայսեր Գերմանիոյ, 1859:	51	AA
28	15	ՇՐ. — Հյ. և Հհյ. Տօն ծննդ. օրացն Յովնանու Կարապետին. Ա. Ազգան, օր 30: ՇՂ. Բն. Ժ. 12, ր. 30: Տրտարեր հողմուեք:	55	AA
29	16	Ք ՊԻՐ. — Հյ. Ա. զկնի Ծննդ. — Հհյ. Ա. զկնի Յայտնութեան: Հրատարակի: — Լ. Բ. Փրատիկայի Սուրբ-Յովն:	55	AA
30	17	ՌԵ. — Հյ. Սրբոցն Պետրոսի Հայրապետին. Վլասայ Եպիսկոպոսին և Սբիսողոմայ սարկաւազին — Յն. Անթիպոլիսի մարտիրոսներն: — Տճ.	52	AA

Լ	Օ	ԶԻԼԳԱՏԷ	21	Տ	Գ
		Ս. Երբ Երեմի, Էրբ Երեմի — Երբ Երեմի Երբ Երեմի յօրան:			
31	18	ԳԵ. — Հյ. Սրբոցն Անտոնի, Տրիփոսի, Պարամայ և Ո նափրիսի ճգնաւորացն: — Հհյ. Անտոնի անապատա կանին: — Յն. Ա. Բնութի և Սուրբի հայրապետացն Ազգե անտրեայ: — Տճ. Էրբիկե Եւ թիպի Երեմի Երեմի Երեմի Երբ Երբի Երեմի Երեմի:	50	AA	
1	19	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Պաճք. — Լ. Բ. Փետրուար:	57	AA	
2	20	ՍԵ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոցն Թեոդոսի Թագաւորին և Մանկանցն Եփեսոսի: — Յն. Ա. Երբ Երբի ճգնաւորն: — Լ. Բ. Տրատիկայի:	57	AA	
3	21	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. Պաճք. — Լ. Բ. Վլասայ Եպիսկոպոսին:	5A	AA	
4	22	ՇՐ. — Հյ. Սրբոց Հայրապե տացն Ոթանասի և Կիւրղի: — Հհյ. Կիրակոսի և Տօր նորա Յուդիտայ. Եւ Տրի փոնի վկային:	5A	AA	
		● Ծն. Լս. Ժ. 19, ր. 37. Զիւնարի հողմուեք:			

5 23

✠ ԳԻՐ. — Հց. Բ. զկնի Ծննդի: — Հհց. Բ. զկնի Յայտնութեան: Հարսնի: — Լր. Ագաթայ խառն: — Տճ. Ձէլ հիհի, օր 30:

1 90

6 24

ԲԵ. — Հց. Սրբոցն՝ Կիրակոսի և մօրն Յուդիտայ. և վկայիցն՝ Գորտիսի, Պողկատոսի և Գրիգորիսի: — Հհց. Վահանայ Գողթնացւոյն: Եւ Գորգիտի, Պողկատոսի և Գրիգորիսի: — Լր. Տարսիւտայ խառն: — Հր. Արար, օր 30:

5 91

7 25

ԳԵ. — Հց. Սրբոցն՝ Վահանայ Գողթնացւոյն, Եւզիւեայ կուսին, և Տօրն Փիլիպպոսի, և մօրն Կորդեայ, և երկուց երբարցն՝ Սերգեայ և Ապիտոնի և երկուց ներքինեացն: — Հհց. Հայրապետացն Աղեքսանդրիոյ՝ Աթանասի և Կիւրղի: — Յնք Գրէգորէ Առաքաւորացնի:

5 95

8 26

ԳԵ. — Հց. և Հհց. Պահքի

2 95

9 27

ԵՇ. — Հց. Սրբոցն՝ Եւզիւեոսի, Մակարիոսի, Վաղերիոսի, Կանդիտոսի և Ակիւղատայ: — Հհց. Գրիգորի

0 92

10 28

ՈՐԻ. — Հց. և Հհց. Պահքի

7 90

11 29

ԵՐ. — Հց. Սրբոցն՝ Գրիգորի Աստուածարանին: — Հհց. Վասայ եպիսկոպոսին և Ոնեսիմոսայ աշակերտին Պողոսի: — Յն. Գարշ Նշարաց Իհնարէսէ հարապէտէն:

9 97

12 30

✠ ԿԻՐ. — Հց. Գ. զկնի Ծննդի: — Հհց. Գ. զկնի Յայտնութեան: Հարսնի: — Յն. Հայրապետոցն՝ Բարդի, Գրէգորէ և Յակոբոս Ուլիբիւսի: — Հր. Կահար շո՛վան հահառն Մովսէսի:

8 97

Յ Առ. Գն. Ժ. 20, ր. 20:
Խառնակ օր:

13 31

ԲԵ. — Հց. Սրբոց Մակարայիցւոցն՝ Եղիազարու քահանային, և Շամուկեայ և Եօթն որդւոց նորին: — Հհց. Սեղբեստրոսի Հալովմայ հայրապետին և Կոստանդիանոսի թագաւորին: Եւ Մարութայի եպիսկոպոսին: — Տճ. Արէֆի:

9 98

04

ՓԵՏՐՈՒՍՐ

ՕՐ 28

ՏՃ Շուպար

14 1 ԳԵ. — Հյ. Սրբոց երկուսանան 10 99
 մարգարէիցն՝ Ովսեայ, Ա-
 մսովայ, Միքիայ, Յովէ-
 եայ, Աբգիու, Կաւուժայ,
 Ամբակուժայ, Յովսէանու,
 Սոփոնիայ, Անգղիայ, Զա-
 քարիայ և Մաղաքիայ, —
 Հհչ. Եւզինեայ կուսին, և
 Տօր նորա Փիլիպպոսի, և
 մօր նորա Կոզոբեայ, և եր-
 կուց եղբարցն Սերգեայ և
 Ապիտոնի, և երկուց ներ-
 քինեացն, եւ սրբոց վկա-
 յիցն՝ Եւզինէոսի, Մակա-
 րիոսի, Վաղերիոսի, Կան-
 զիտոսի և Ակիւղասայ, —

ՏՃ. Գորդու պայրուց, օր 4,
 15 2 ԳԵ. — Հյ. Պահչքի — Հհչ† 11 100
 Տեառնընդառաջ. Եւս Յն†,
 16 3 ԵՇ. — Հյ. Սրբոց՝ Սոփիայ և 15 101
 երից զատերացն Պիտոսի,
 Ելլիսի և Ագապեայ, —
 Հհչ. Կուսնիտոսի հարիւ-
 րապետին, և Շմաւոնի աղ-
 զականին Բրիտոսի, և Պո-
 ղիկարպոսի Զմիւռնիոյ հայ-
 րապետին և Արեւելեան
 վկայից, Տօմ. Մեհեկան,
 օր 30,
 17 4 ԿԵ. — Հյ. և Հհչ. Պահչքի 15 95
 18 5 ԵՐ. — Հյ. Սրբոց որդւոց և 15 105
 թուանց սրբոյն Գրիգորի
 Լուսաւորչին՝ Արիտակի-
 սի, Վրթանեսի, Յուսիանն,
 Գրիգորիսի և Դանիէլի —
 Հհչ. Սոփիայ և երից զատե-
 րացն՝ Պիտոսի, Ելլիսի և
 Ագապի, եւ Բրիտափորի
 վկային, և երկուց կանանցն՝
 Կայինիկեայ և Ակիւլինեայ,
 — Հր. Մոսէան Եթիւբայ,
 19 6 * ԿԵ. — Հյ. և Հհչ. Առա- 10 105
 ջաւորաց բարկեղանի. —
 Յն. Սիլիքն Դորասան Կու-
 իէից, — Լ. Եթանուշի-

բարբ կերտի: — Հր. Փռք
Նեմեր պարտե:

⊙ Ի Ձուկն ժ. 15, ր. 10:

Տճ. Պարտի շուք:

20 7 ԲԵ. — Հյ. և Հհյ. Ա. օր պա- 17 100

հոց Առաջաւորաց: Յայտ:
Մեհեկան, օր 30: Յն.
Լուսնի պահոց յայտ եօթ-
նիկ: — Տճ. ձեհրէի եկեւ
դե հաւ, օր էջանելոյ զեր-
ժանիւն արեւոյ յօր:

⊙ Լր. Լու. ժ. 3, ր. 12.

Հարմուկս և անձրիք:

21 8 ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Բ. օր պա- 17 107

հոց Առաջաւորաց: — Յն.
Երեսոյ Թեքարտաց Վայտ:

22 9 ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Գ. օր պա- 18 107

հոց Առաջաւորաց:

23 10 ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. Դ. օր պա- 19 108

հոց Առաջաւորաց — Յն.
Ղարաւորացի Կահանայի:

24 11 ՈՐԲ. — Հյ. և Հհյ. Ե. օր պա 20 109

հոց Առաջաւորաց: Եւ յի-
շատակ Յովանու մարգա-
րէին: Յն. վարտոյ եպի-
ստոսի:

— Լր. Մարտի

25 12 ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոյն 21 110

Սարգսի զօրավարին, և
որդւոյ Նորա Մարտիրոսին:
⊗ սրբ. — Հյ. և Հհյ. Ե. զկնի
Մնոգեան:

⊙ Վր. Բն ժ. 22, ր. 48.

Ձինախառն անձրի:

2

26 13 ✠ սրբ. — Հյ. և Հհյ. Ե. զկնի 25 111

Մնոգեան:
⊙ Վր. Բն ժ. 22, ր. 48.
Ձինախառն անձրի:

27 14 ԲԵ. — Հյ. և Հհյ. Տեառնընդառաջ: 25 112

— Հհյ. — Առաջին զօ-
րավարաց: Հարտնի: Ա.
Նիրհան, օր 30: — Տճ. ձեհ.
բէի անի դեպ, օր էջանելոյ
զերժանիւն արեւոյ էջար:

28 15 ԳԵ. — Հյ. Սրբոց Առաջին 22 112

զօրավարաց և Սուքիսանց
վկայից: — Հհյ. Սուքիս-
անց բօշից:

1 16 ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Պահք: — 20 112

Լր. Մարտ:

2 17 ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոց Ոսկ- 27 110

եանց բահակայից:

3 18 ՈՐԲ. — Հյ. և Հհյ. Պահք: 27 117

4 19 ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոյն Ի- 28 117

սահակայ Պարթեւի հայ-
րապետին: — Յն. Յէլար-
ի Կերտ:

3

5 20 ✠ սրբ. — Հյ. և Հհյ. Չ. զկնի 29 118

Մնոգեան: Հարտնի: — Լր.
Բն Բարեկերտ:

Լ	Օ	Ձ	ՓՅՏՐՈՒԱՐ	Տ	Գ		
6	21	ԲԵ.	— Հց. և Հհց. Սրբոցն՝ Մարկոսի եպիսկոպոսին, Պիոնի քահանային, Կիւրղի և Բենիամինի սարկաւա- դացն, և վկայիցն Արզլմե- հի, Որմղդանայ և Սայկերի. — Յն. Տէմբեռսի և Եւրո- բեռսի հիւսուորացն. և Նա- սիւրիսի է յայտ եօթնիսի: — Տհ. Ճիւրիսի սուրբիսի Բե- րուղ, որ է ինչն էլ Վերսեմբեռ- սիսի է հոգն:	Բ.	119		
		●	Ծն. Լս. Ժ 13, ր. 16: Զիւնարեր հողմուքի:				
7	22	ԳԵ.	— Հց. և Հհց. Սրբոց Ղե- ւանդեանց քահանայից: — Լր. Թաւմայի Ագուստինոսացն: — Տհ. Մահարբիժ, որ 30. և արբիտար 1323 հիւրիսի Բասիլիսի:	115			
8	23	ԳԵ.	— Հց. և Հհց. Պահք: — Լր. Օր Ժիւրոց: — Հր. Վե- րար որ 29:	115			
9	24	ՅԵ.	— Հցի և Հհց. և Բց. Սրբոց Վարդանանց հաղար երե- սուն և վեց վկայիցն: Յի- շատակ մեռելոց: — Յնի Կիւր գլխայ որքոյն Յովն- նա Կարպիտիս:	115			

Լ	Օ	ՄՈՒՀԱՐՐԵՄ	Ձ	Տ	Գ
10	25	ՈՒՐ.	— Հց. և Հհց. Պահք: — Յնի Գրիգորի Աւարուստե- նիս: — Տհ. Էլիէի պերտ է- ւանդ. սիւրբն ցրտոյն պ- րասնց, որ տեւե եօթն տե- ւ սուրբիսի: Հիւսեմի քար- Բասուր:	115	
11	26	ՅՐ.	— Հց. և Հհց. Կոստան- դնուպոլոյ Ս. Ժողովոյն հա- րիւր և յիսուն հայրապե- տացն:	115	
12	27	ԽԿԻՐ	— Հց. և Հհց. Ա. Քառասնորդաց: Բուն Բա- րեկենդան: Եւս Յն:	115	
13	28	ԲԵ.	— Հց. և Հհց. Ա. որ մեծ պահոց:	115	

ՄԱՐՏ

ՕՐ 31

ՏՃ. Մարթ

- 14 1 ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Բ. օր մեծ պահացոյ: — ՏՃ. Տարեւոր 1321 Էւրոպայի Բաւարիայի: Ծ Առ. Քն. ժ. 11, ր. 43. Խառնակ հողմունք:
- 15 2 ԴԵ. — Հյ. և Հհյ. Գ. օր մեծ պահացոյ: 9 128
- 16 3 ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. Գ. օր մեծ պահացոյ: — ՏՃ. Աւրբե Կիւնի, և Իբրե Կեդր Իւլաճաւ. Իբր քրտն պարտանոյ: 10 129
- 17 4 ՈՒԲ. — Հյ. և Հհյ. Ե. օր մեծ պահացոյ: 11 129

- 18 5 ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Զ. օր մեծ պահացոյ: Սրբայն Թեոդորոսի զօրավարին: Տօժ. Արեգ, օր 30. — Յն Թեոփոսի պարտաբն: — Լր. Քաբիբի հրեւրայեան: 12 129
  - 19 6 ԽԱՐ. — Հյ. և Հհյ. Է. օր մեծ պահացոյ: Եւ Բ. քառասորդաց պահացոյ: — Լր. Յուլիոս, Աստուածահօրն: 12 129
  - 20 7 ՌԵ. — Հյ. և Հհյ. Ը. օր մեծ պահացոյ: — Յն. Կեդր Զիւրայ արքայն Յովնան Կարդեան: — ՏՃ. ԱԻԲԸ Իմանի. Իբր Եւստան ասորոյ Իրիւրդի Կանն յժբան: — Հր. Մոժ Կանն Եսթերայ: 12 129
  - 21 8 ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Թ. օր մեծ պահացոյ: — Լր. Բիւնդիտայն արքայն: — Գարնանաւոր և հասարակութ. Լին Կիւն Գիւր հասարակութ. — ՏՃ. Իբրտալ Երդի: — Պարտայն Եւլաճաւ, նոր օր արտայան և պայամ: — Հր. Փարսի, քն յեւրոսի Եսթերայ, ար Ե Ետեւ պայամը. օր 2: 10 122
- Ⓞ Յեկն Լր. Լս. ժ. 12, ր. 36:
Անճրուարի հողմունք:

Օ ի խոյն ժ. 14, ր. 17:
ՏԱ. Պուրճի Համէլ:

22 9 ԳԵ — ՀՅ. և Հհչ. ժ. օր մեծ
պահոց: Յայմ Արեգ, օր 30:
— Յէ՛ք Բարսիւնի Լուսնոց:

23 10 ԵՇ — ՀՅ. և Հհչ ժԱ. օր
մեծ պահոց:

24 11 ՈՒՐ. — ՀՅ. և Հհչ. ժԲ. օր
մեծ պահոց:

25 12 ՇՐ. — ՀՅ. և Հհչ. ժԳ. օր մեծ
պահոց: Եւ սրբոցն Կիւրղի
Երուսաղիմայ Հայրապետին
և միւս Կիւրղի եպիսկոպոսին,
և մօր Խորա Աննայի,
— Լ. Բ. Ա. Ե. Բ. Ե. Գ.

26 13 Խ ՎՐ. — ՀՅ. և Հհչ. ժԴ. օր
մեծ պահոց: Եւ Գ. Բ. Ե.
Աւանորդաց պահոց: Աւա-
ռակին:

27 14 ՐԵ. — ՀՅ. և Հհչ. ժԵ. օր մեծ
պահոց:

28 15 ԳԵ. — ՀՅ. և Հհչ. ժԶ. օր
մեծ պահոց:

ՅՎր. Գն. ժ. 10, ր. 42:
Անպամած և խոնար

29 16 ԳԵ — ՀՅ. և Հհչ. ժԷ. օր մեծ
պահոց: Ա. Ա. Ե. Լ. Ե. Գ. օր 5:

30 17 ԵՇ. — ՀՅ. և Հհչ. ժԸ. օր
մեծ պահոց:

մեծ պահոց: — Հ. Բ. Ա. Ե. Գ.
Եւ Գ. Բ. Ե. Գ. Ե. Գ. Ե. Գ. Ե. Գ.
31 18 ՈՒՐ. — ՀՅ. և Հհչ. ժԹ. օր
մեծ պահոց: — Ե. Գ. Ե. Գ. Ե. Գ.
Երուսաղիմայ հայրապետին:

1 19 ՇՐ. — ՀՅ. Ի. օր մեծ պահոց:
Եւ սրբոցն Յովհաննու Ե-
րուսաղիմայ Հայրապետին,
և Հայրապետացն Յովհան-
նու իմաստասիրին Օձնեց-
ւոյ, Յովհաննու Որոտեց-
ւոյ և Գրիգորի Տաթեւաց-
ւոյն — Հհչ. Յովհաննու
Երուսաղիմայ Հայրապե-
տին, — Լ. Բ. Ա. Ե. Գ. Ե. Գ.

2 20 Խ ՎՐ. — ՀՅ. և Հհչ. ԻԱ. օր
մեծ պահոց: Եւ Գ. Բ. Ե.
Աւանորդ. պահ: Տնտեսին:

3 21 ՐԵ — ՀՅ. և Հհչ. ԻԲ. օր մեծ
պահոց: Ա. Ամս, օր 30, և
տարեմուտ ՄՂ. = 290 փոքր
թուականին Ձուղայեցւոյ,
և զարևանմուտ ըստ հին
տոմարին:

4 22 ԳԵ. — ՀՅ. և Հհչ. ԻԳ. օր մեծ
պահոց:

5 23 ԳԵ. — ՀՅ. և Հհչ. ԻԴ. օր
մեծ պահոց: Միջին: — Լ. Բ.
Վ. Ե. Գ. Ե. Գ. Ե. Գ. Ե. Գ.

● Ծն. Չասկ Լս ժ. 6, ր. 52.
Հողմ և անձրև:

6 24 ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. ԻԵ. օր մեծ
պահոց: — Տճ Սէֆէր, օր
29: — Հբ. Նէ-ա-ն, օր 30,
Ա. -ժ-ս շար Ս. Գրոց:

7 25 ՌԻՐ. — Հյ. ԻԶ. օր մեծ պա-
հոց: — Հհյ՛ և Ա. Ետու. մն Ս.
Աստուածածնի: Եւս Յն՛:

8 26 ՇԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԿ. օր մեծ
պահոց: Եւ սրբոց քառաս-
նից մանկանց: Սերաստիոյ:
— Յն. Տն. -ժ-ս-ն Երկ-ոյն
Վրոց:

Տար. ծննդ. Քրիստիան թ.
Թագ Տանիմարգայի 1818:

9 27 ✕ ՆԻՐ. — Հյ. և Հհյ. ԻԸ. օր
մեծ պահոց: Ե. քառաս-
նորդաց պահ, Գատու սրին:

Տար. ծննդ. Լեոբոլտ Բ.
Թագ. Պելճիքայի 1835:

10 28 ԱՇ. — Հյ. և Հհյ. ԻԹ. օր մեծ
պահոց:

11 29 ԳՇ. — Հյ. և Հհյ. Լ օր մեծ
պահոց:

12 30 ԴՇ. — Հյ. և Հհյ. ԼԱ. օր
մեծ պահոց:

ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. ԼԲ. օր
մեծ պահոց: Ա 10Կ

● Ան. Քն. ժ. 00, ր. 13.
Տուրտ և Խոնա:

Ա Պ Ր Ի Լ

ՕՐ 30

ՏՃ. Նիսան

14 1 ՌԻՐ. — Հյ. և Հհյ. ԼԳ. օր
մեծ պահոց: Գ 10Ա

15 2 ՇԵ. — Հյ՛ և Հհյ. ԼԴ. օր
մեծ պահոց: Եւ սրբոյն Գրի-
գորի Լուսաւորչին մուան
ի վիրապն:

16 3 ✕ ՆԻՐ. — Հյ. և Հհյ. ԼԵ. օր
մեծ պահոց: Զ. քառաս-
նորդ. պահոց: Գալստեան.
— Լ. Մ-զի-շար:

Լ	Օ	ԱՊՐԻԷ	Տ	Ք
17	4	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. ԼԶ. օր մեծ պահոց: Տօմ: Ահեկան, օր 30:	15	171
18	5	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. ԼԷ օր մեծ պահոց:	1	172
19	6	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. ԼԸ. օր մեծ պահոց:	12	172
		Ⓞ Աւագ Լր. Լս. ժ. 20, ր. 49: Ամպամած և հողմային:		
20	7	ԵՇ. — Հյ՛ ԼԹ. օր մեծ պահոց: Եւ Աւետուհի Ս. Սատուածածնի. — Հհյ. ԼԹ. օր մեծ պահոց. — Հր. Պէ. -է. Իմարտու պայրած: օր 8:	10	172
21	8	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. Խ. օր մեծ պահոց: Յայտ: Ահեկան, օր 30:	17	170
		Ⓞ Ի Յուլի ժ. 1, ր. 41: Տճ. Պարսի Սէվր:		
22	9	ՇԵ. Հյ. և Հհյ. Յիշատակ յա- րութեան Ղազարու:	17	177
		Տար. ծննդ. Կարոյ թագ. Ռուսանիոյ, 1839:		
23	10	✠ ԿԵ. — Հյ. և Հհյ. Ծաղ- կազարդ: Եւս Յն. — Լր.	18	177

Լ	Օ	ՍԷՃԵՐ	Տ	Ք
		Զար. գահ. Կարոյ թագ. Ռուսանիոյ, 1866	37	
24	11	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Աւագ եր- կուշարթի. — Լր. Բ. օր Զարի:	19	178
25	12	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Աւագ ե- րեքշարթի. Յիշատակ տան. Կուսանաց. — Լր. Մարտի սիրտուհի: Եւսն է Բ- ՛ր անշն էլէլէլէլ անշն:	5	179
26	13	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Աւագ չո- րեքշարթի:	5	170
		Ⓞ Վր. Քն. ժ. 23, ր. 33: Յուրտ և խոնաւ:		
27	14	ԵՇ. — Հյ՛ և Հհյ՛ Աւագ հինգշարթի Յիշատակ Ու- նալուսի: Անի-տէլ. — Տճ. Զար. Քն-նաւ:	55	171
28	15	ՈՒՐ — Հյ և Հհյ. Աւագ ուր- բարթ. Յիշատակ չարչարա- նաց և թաղման Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի:	55	172
29	16	ՇԵ — Հյ. և Հհյ. Աւագ շա- բարթ: Ծրագալոյց Զատի:	52	172

L	O	ԱՊՐԻԼ	S	Խ
30	17	Ք սեր. — Հո. և Հհո. և Բո. և Յն. ՉԱՏԻԿ: Յարո թիւն Տեառն Յիսուսի Գրիստոսի. Հո. և Հհո. Առէի է Գնէ-Համբարշտի, էն Յն. Գնէ-Նոր Իբրաիմ:	50	175
1	18	ՌԵ. — Հոյի և Հհոյի և Բոյի Բ. որ Զատկի: Յիշատակ մեռելոց. Լր. Մոյն և րժն արտելոյն Փիլիպոսի և Յոսէֆոյ: — Հր. Մոս Էսան Կահ-առան Յիսուսոյ:	57	170
2	19	ԳԵ. — Հոյի և Հհոյի Գ. որ Զատկի:	57	177
3	20	ԴԵ. — Հո. և Հհո. Գ. որ Զատկի: Ա. Աղամ, որ 30. — Լր. Գիտ Խուլ:	58	177
4	21	ԵԵ. — Հո. և Հհո. Ե. որ Զատկի: Ի Կալուս Էն և Է Էի-լուրի րժն Էսան արտելոյ: ● Յն. Լու. Ժ. 22, ր. 53. Հողմային պարզութիւն:	59	178
5	22	ՈՐԵ. — Հո. և Հհո. Զ. որ Զատկի: — Յնի Տժն Պալէլլե արտելոյն: — Տճ. Ռեդի-ԼէԷ ԷԷ. որ 30:	1	179
6	23	ՇԱ. — Հո. և Հհո. Է. որ Զատկի: Եւ գլխատու Յոսէֆ:	5	180

L	O	ՐԷՊԻԻԼ ԷՎԿԷԼ	39	S	Խ
		Հանու Մկրտչին. — Յնի Ս. Գիտի. — Տճ. ԽըրէԷ ԷԷ. — Հր. Եւ, որ 29:			
7	24	Ք սեր. — Հո. և Հհո. Ը. որ Զատկի: Նոր Իբրաիմ: — Յն. Թալմայի արտելոյն:	5	180	5
8	25	ՌԵ. — Հո. և Հհո. Թ. որ Յիշատակ: — Յն. Մարտի արտելոյն:	8	180	5
9	26	ԳԵ. — Հո. և Հհո. Ժ. որ Յիշատակ:	9	180	5
10	27	ԴԵ. — Հո. և Հհո. ԺԱ. որ Յիշատակ: — Յն. Միսանի արտելոյն Գրիստոսի:	10	180	5
11	28	ԵԵ. — Հո. և Հհո. ԺԲ. որ Յիշատակ:	11	180	5
12	29	ՈՐԵ. — Հո. և Հհո. ԺԳ. որ Յիշատակ: Յ Ան. Քն. Ժ. 9, ր. 47. Հողմ և ամպամած:	12	180	5
13	30	ՇԱ. — Հո. և Հհո. ԺԴ. որ Յիշատակ: — Յն. Յոսէֆ արտելոյն Եղբոր Յիշատակ:	13	180	5

Մ Ա Յ Ի Ս

ՕՐ 31

Տճ. Մայրս

- 14 1 ՔԱՐԻ. — ՀՅ. և ՀԿՅ. ԺԵ. օր ՅԻՆԱՆԳ, Աշխարհամասարան կրեբակէ: Կանու իւր-իւ: — ՅՆ. Երեմայ Տարբարեի:
  - 15 2 ՌԵ. — ՀՅ. և ՀԿՅ. ԺԶ. օր ՅԻՆԱՆԳ — ՅՆ. Գիւր նշխարաց Արանուի հայրապետի: — ՀԲ. Մով լան Տահանան Հեղեայ և գերբարեան Տանպանի:
  - 16 3 ԳԵ. — ՀՅ. և ՀԿՅ. ԺԷ. օր ՅԻՆԱՆԳ. — Տճ. Սէլուր:
  - 17 4 ԳԵ. — ՀՅ. և ՀԿՅ. ԺԸ. օր ՅԻՆԱՆԳ. — Տճ. Մարբրի, օր 30:
- Տար. ծննդ. և գահ. Ալփօսս ժԳ. քազ. Սպանիոյ, 1881.

- 18 5 ԵՇ. — ՀՅ. և ՀԿՅ. ԺԹ. օր ՅԻՆԱՆԳ. Տար. ծննդ. նիքօրս Բ կայսեր Ռուսաց, 1868.
  - 19 6 ՈՐԻ. — ՀՅ. և ՀԿՅ. Ի. օր ՅԻՆԱՆԳ. — ՀԲ. Բ Խախարան:
  - 20 7 ԵՐ. — ՀՅ. և ՀԿՅ. ԻԼ. օր ՅԻՆԱՆԳ.
  - 21 8 ՔԱՐԻ. — ՀՅ. և ՀԿՅ. ԻԲ. օր ՅԻՆԱՆԳ: Գ. կրեբակէ: Կարթր իւր-իւ: Յայտ: Մարբրի, օր 30. — ՅՆ. Յ-ձե-ն-նու-տեգարանի:
  - 22 9 ՌԵ. — ՀՅ. և ՀԿՅ. ԻԳ. օր ՅԻՆԱՆԳ: ՅՆ. Եայեայ Տարբարեի:
- © յերկարորն ժ 1 ր. 10.
Տճ. Պուրբի ձեզգու:
- 23 10 ԳԵ. — ՀՅ. և ՀԿՅ. ԻԳ. օր ՅԻՆԱՆԳ. — ՀԲ. Լ-չլու-տե:
  - 24 11 ԳԵ. — ՀՅ. և ՀԿՅ. ԻԵ. օր ՅԻՆԱՆԳ. — ՅՆ. Կիւրեղեոսի:

2

Լ	0	42	ՄԱՅԻՍ	Տ	Խ
25	12	ԵՏ.	— Հյ. և Հհյ. ԻԶ. օր Յի- նանց	51	50
26	13	ՈՒՐ.	— Հյ. և Հհյ. ԻԷ. օր Յինանց, ՇՎր. Բն. ժ. 13, ր. 10. Ախորձեղի օդ.	55	51
27	14	ՇՐ.	— Հյ. և Հհյ. ԻԸ. օր Յի- նանց, Տար. բազադր. Նիքոլա Բ. կայսեր Ռուսաց, 1897.	55	55
28	15	ՃԱՐ.	— Հյ. և Հհյ. Ե. կիւ- րակէ, Եւ ԻԹ. օր Յինանց, Եւ տօն Երեւման Սրբոյ Խաչին.	52	55
29	16	ՐԵ.	— Հյ. և Հհյ. Լ. օր Յի- նանց,	50	52
30	17	ԳԵ.	— Հյ. և Հհյ. ԼԱ. օր Յինանց,	57	50
31	18	ԳԵ.	— Հյ. և Հհյ. ԼԲ. օր Յինանց,	57	57
1	19	ԵՏ.	— Հյ. և Հհյ. ԼԳ. օր Յի- նանց — ԼԳ. Յանի, և Համբարձումն Քրիստոսի.	58	57
2	20	ՈՒՐ.	— Հյ. և Հհյ. ԼԴ. օր Յինանց, Ս. Երաթ, օր 30.	59	58
3	21	ՇՐ.	— Հյ. և Հհյ. ԼԵ. օր Յի- նանց,	50	59

Լ	0	ՐԵՊԻԻԼ ԱԽՐՐ	43	Տ	Խ
		նանց, — Յն. կառուցու- նաւ և Հեղինայ,			
		Յն. Լս. ժ. 12, ր. 33. Զովացուցիչ հողմունք.			
4	22	ՃԱՐ.	— Հյ. և Հհյ. Զ. կիւ- րակէ, Եւ ԼԶ. օր Յինանց, Տճ. Բեդեւ-Երբ, օր 30. — Հր. Սեւան, օր 30.	5	50
5	23	ՐԵ.	— Հյ. և Հհյ. ԼԵ. օր Յի- նանց,	5	51
6	24	ԳԵ.	— Հյ. և Հհյ. ԼԸ օր Յի- նանց, Եւ Երեւն	5	55
		Տար. գան. Երկիրս Ա. բազ. Յուհաստանի, 1863.			
7	25	ԳԵ.	— Հյ. և Հհյ. ԼԹ. օր Յի- նանց,	2	55
8	26	ԵՏ.	— Հյ. և Հհյ. և Բյ. և Յն. Համբարձումն Քրիս- տոսի Վեճի.	0	52
		Տար. բազադր Փրանձ-Յօզեֆ կայսեր Աւստրիոյ, 1867.			
9	27	ՈՒՐ.	— Հյ. և Հհյ. ԽԱ. օր Յինանց, Պահր, — Հր. Սե- ւան, Պեդեւ-Երբ, օր Երեւն Կառուց. օր 2.	7	50

4

Լ	Օ	ԳԼԻՑԻՍ	Տ	Խ
	44	ՄԱՅԻՍ		
10	28	ՇԲ. — Հյ. և Հհյ. ԽԲ. օր Յի- նանց:	Վ	ԲԴ
		ՅԱՆ. ԲՆ. Ժ. 17, ր. 13: Պայծառ եղանակ:		
11	29	ՔՈՐԵ. — Հյ և Հհյ. Է. կիւ- րակէ: ԽԴ. օր Յինանց: Եւ Երկրորդ Ծագկազարդ: — ԼԵ. Հոգեբանութիւն: և Բու- նութիւն: — ԼԵ. ԼԵ. ԼԵ. ԼԵ.:	Ա	ԲՎ
12	30	ՌԵ. — Հյ. և Հհյ. ԽԵ. օր Յի- նանց: — ԼԵ. Բ. օր Հոգե- բանութիւն:	Գ	ԲԱ
13	31	ՊԵ. — Հյ. և Հհյ. ԽԶ. օր Յի- նանց:	Վ	ԲԳ

Լ	Օ		Տ	Խ
		ՅՈՒՆԻՍ		
		ՕՐ 30		
		ՏՃ. Հազիրան		
14	1	ՊԵ. — Հյ. և Հհյ. ԽԸ. օր Յի- նանց: Պահք:	ՎՎ	Է.
15	2	ՍԵ. — Հյ. և Հհյ. ԽԹ. օր Յի- նանց: Երկրորդ Լիճակ. և Յիշատակ վիճակաւ ընտ- րութեան Մատթեոյ ա- ռարեղոյ:	ՎԵ	ԷԱ
		Տար. գահ. Վիլհելմ Բ. կայսեր Գերմանիոյ: 1888:		
16	3	ՌԻ. — Հյ. և Հհյ. ԽԼ. օր Յինանց: Պահք: Տոմ. Մար- գաց, օր 30:	ՎԶ	ԷԲ
17	4	ՇԲ. — Հյ. և Հհյ. ԽԼ. օր Յինանց:	ՎԷ	ԷԳ
		Պ. Լ. Լու. Ժ. 12, ր. 19: Անձրեւաբեր որումու եր:		

18 5 Ի ԿԵՐ. — Հց. և Հհց. և Բց
 Հոգեգալստան, Պեհտէկոս-
 տէ: Կիւլ Բանայրը: — Բա-
 րեկենդան եղիական պա-
 չոց: — Են. Հոգեգալստ: —
 Լր. Տն Ամենայն Երբ Երբ
 Դոսթեան:

10 չէ

19 6 ԲԵ. — Հց. և Հհց. Բ. օր Հո-
 գեգալստեան: Պահչբ: —
 Են Ուրիտ Ե յայտ Ե օրեկի:

17 չօ

20 7 ԳԵ. — Հց և Հհց Գ. օր Հո-
 գեգալստ: Պահչբ: Յայսմ:
 Մարգաց. օր 30:

17 չ7

21 8 ԴԵ. — Հց և Հհց. Դ. օր Հո-
 գեգալստեան: Պահչբ:

18 չ7

22 9 ԵՇ. — Հց. և Հհց. Ե. օր Հո-
 գեգալստեան: Պահչբ: —
 Լր. Տն Իրհրոց Ս. Հոգե-
 րուսթեան: Կիւլ Բանայրը: —
 Ամենամար և արեարոց
 Իեդեդեդե ցերեկ Ի Ի Ի Ի
 Գանլ և Բեկը Երեւել
 — Տճ. Փալը սոյճ. Ի Ի Ի Ի
 արարուսթեան Գարցն Նեղոս:

19 չ8

© Ի Խեցգեհինն, Ժ. 9, ր. 18.
 Տճ. Պուրճի Սերլքան:

23 10 ՌԵ. — Հց և Հհց Զ օր Հո-
 գեգալստեան: Պահչբ:

10 չ9

24 11 ՇԵ. — Հց. և Հհց. Ե. օր Հո-
 գեգալստեան: — Են. Սրբոց
 արեւելոց Բարեգեհեան և
 Բանայր: — Լր. Մանար
 Յոյնանոս Կարգեդե:

11 օ.

25 12 Ի ԿԵՐ. — Հց. և Հհց. Կ. օր
 Յարուսթեան: Եւ յիշատակ
 Եղիայ Մարգարէին: — Հհց.
 և Ե Տն Ամենամար Եր-
 բորուսթեան Հարանիտ:
 Են. Տն ամենայն արբոց. և
 Բարեկեդեան զահոց արեւել-
 օց:

12 օ1

© Վր. Բն. Ժ. 3, ր. 26.
 Ախորճեկի օր:

26 13 ԲԵ. — Հց. և Հհց. Սրբոց կու-
 սանացն Հաիփոսիմեանց: —
 Են. Պահտ արեւելոց, օր 16:

13 օ5

27 14 ԳԵ. — Հց և Հհց. Սրբոց կու-
 սանացն Գայիանեանց:

14 օ5

28 15 ԴԵ. — Հց. և Հհց. Պահչբ:

15 օ2

29 16 ԵՇ. — Հց. և Հհց. Սրբոցն Յոյն-
 ճաննու Կարագեհին և և և
 Թանագիւնեայ եպիսկոպո-
 սին: — Լր. Արեւելոց Պեդ-
 րուսթեան Պոլոսի:

16 օ0

30 17 ՌԵ. — Հց և Հհց. Պահչբ: —
 Լր. Տն Սրբն Երեւոսի:

17 օ7

1 18 ՇԵ — Հոյ՛ է Հնչ. Սրբոյն ՇԱ 0V
 Գրիգորի Լուսաւորչին երն
 ի վերապէն: — Լր. Յուլի:
 2 19 ՔՎՐ. — Հոյ. և Հնչ. Բ զկնի ՇԳ 0A
 Հոգեգալտեան: Եւ տուն
 եկեղեցւոյ, կարգեալ ի սրբ-
 օր Լուսաւորչէն յերն ի
 վերապէն: Հարանէն: Ա.
 Նախայ. օր 30: — Լր Այ-
 յելլ-թիւ Ս. Աստուածածնի:
 3 20 ՔԵ. — Հոյ. Մանկանցն Բեթ- 1 0A
 զեհեմի. և Ակակիտի վկա-
 յին, Մովկիմայ քահանայ-
 յին և Կողբատիտի զինա-
 ւորին: — Հնչ. Մանկանցն
 Բեթզեհեմի և Ակակիտի
 վկային: — Տճ. Ճեմալէ-Լ ԷԷ
 ԷԷ. օր 30:

● Ծն. Լս. Ժ. 00, ր. 11:
 Անձրեւաբեր հողմուք:

4 21 ՔԵ. — Հոյ. և Հնչ. Սրբոց կու- Շ 7.
 սանացն Նուշեայ և Ման-
 կայ: — Հր. Թատաղ. օր 29:

Տարեդարձ հաստատութեան
 Միացեալ Նահանգաց
 Ամերիկայի: 1777:

5 22 ՔԵ. — Հոյ և Հնչ Պահք: Շ 71

6 23 ԵՇ. — Հոյ Սրբոց իշխանացն 2 7C
 Սահակայ և Յովսեփայ, և
 վկայիցն Սարգսի և Բագասի:
 — Հնչ. Սարգսի և Բագասի:
 7 24 ՈՐ. — Հոյ. Պահք — Հնչոյ՛ 0 7C
 Մնուշեղ Յովհաննու Կարա-
 պետին: Եւ Յնոյ:
 8 25 ՇԲ. — Հոյ. Սրբոցն Մեծին 7 7E
 Ներսիսի Հայրապետին և
 Խաղայ եպիսկոպոսին: —
 Հնչ Մովկիմայ քահանային
 և Կողբատիտի զինաւորին
 9 26 ՔՎՐ. — Հոյ և Հնչ. Գ. զկնի V 70
 Հոգեգալտեան: Բարեկեն-
 գան Լուսաւորչին:

Յ Առ. Քն Ժ. 23, ր. 47:
 Պարզ և զերմ:

10 27 ՔԵ. — Հոյ. Պահք: Եպիփանու 8 77
 Կիպրացւոյն, Բարեւայ Հայ-
 րապետին, և երկոց աշակեր-
 տաց նորին — Հնչ. Պահք:
 Եպիփանու Կիպրացւոյն:

11 28 ՔԵ — Հոյ. և Հնչ. Պահք: 9 7V
 Սրբոցն Կոտանդիանոսի և
 Ժօր նորա Հեղինեայ:

12 29 ՔԵ. — Հոյ և Հնչ. Պահք: — 10 7A
 Յնոյ Աստուծոյ Պետրոսի և
 Պողոսի:

13 30 **ԵՇ.** — Հ⁵. և Հ⁴. Պահք. 11 74
 Սրբոցն Թէոդիտոսի Գաղա-
 տացւոյն, և Թայիլեայ բը-
 ժշկին, և եօթն կուսանացն.
 — Յն՛ Երէմիայի սր-
 Իւրց:

Ձ

ՅՈՒԼԻՍ

ՕՐ 31

ՏՃ. Թեմնուգ

14 1 **ՈՒՐ.** — Հ⁵. և Հ⁴. Պահք. 15 74
 15 2 **ՇՐ.** — Հ⁵ և Հ⁴ և Բ³. Իււտ 15 74
 Նշխարաց սրբոյն Գրիգորի
 Լուսաւորչին. — Յն. Գեոր-
 րգոյ Ս. Աստուածատնի.
 16 3 **ՔԱՐ.** — Հ⁵ և Հ⁴. Դ. Գկնի 15 74
 Հոգեգալտեան, Հարանիտ,
 Տոմ Հրատից, օր 30. — ԼԳ.

Տօ հանրերչոյ Ս. Աստու-
 ածատնի.
 Պ. Լ. Լու. Ժ. 21, ր. 59.
 Բարեխառն և պարգ.
 17 4 **ՐԵ.** — Հ⁵. Սրբոց վկայիցն Ան- 10 74
 տոնինասի, Թէոփիլոսի, Ա-
 նիքատոսի և Փատինասի —
 Հ⁴. Ներսիսի Հայրապետին
 և Խաղայ եպիսկոպոսին
 18 5 **ՊԵ.** — Հ⁵. և Հ⁴. Գանիէլի 17 74
 մարգարէին, և երից ման-
 կանցն Սեդրաքայ, Միա-
 քայ և Արեգնագովի
 19 6 **ՊԵ.** — Հ⁵. և Հ⁴. Պահք. 17 70
 20 7 **ԵՇ.** — Հ⁵ և Հ⁴. և Բ³ Սրբոց 18 74
 Թարգմանչացն Սահակայ
 և Մեսրոպայ, Յայտ. Հրո-
 տից, օր 30. — Յն. Սբբա-
 ւոյն կիբարայ. — ԼԳ. Մար-
 Գարիբայ Կառնի. — ՀԳ. Մո-
 լան Կառնի Մարտիրոսի.
 21 8 **ՈՒՐ.** — Հ⁵. և Հ⁴. Պահք. 19 77
 22 9 **ՇՐ.** — Հ⁵. Սրբոց Տրդատայ, 20 78
 և Աշխէն տիկնոջն և խոս-
 րովից խտոյն. Հ⁴. Չա-
 քարիայ մարգարէին, և Ո-
 նոփրիտի Ս Հօրնի. — ԼԳ.
 Մարտիրոս Մարգարէնոյն:

23 10

Քար. — Հյ. Ե. զկնի Հոգե-
գալտեան, և Գիւտ Տփոյ
Ա. Աստուածածնի — Հհյ.
Ե. զկնի Հոգեգալտեան,
Հարանէի:

Կ Կ

© յԱռիժն, ժ. 20, ր. 26:
ՏՏ. Պուրնի Էտե:

24 11

Ք. — Հյ. Սրբոցն Կայտարա-
տոսի, և քաասուն և ինն
վկայիցն, և Ղուկկիսանոսի
քահանային: — Հհյ. Սրբոցն
Տրդատայ և Աշխէն փկնոջ
և Խսրովրդիսոցն: — Յ.
Ե-ի-ի-ի, ի-ի-ի:

Կ Կ

© Վր. Քն. ժ. 18, ր 31:
Տօրագին աուրք:

25 12

Ք. — Հյ. Սրբոցն Չաբարիայ
մարգարէին: — Հհյ. Սրդ-
ւոց և թոռանց սրբոյ Լու-
սաւորին, Արիստակեսի,
Վրդանեսի, Յուսկանն,
Գրիգորիսի և Գանիկի: —
Լր Յ-ի-ի-ի, ի-ի-ի:

Կ Կ

26 13

Ք. — Հյ. և Հհյ Պահչբ: —
Լր Աննայի Տօր Ս. Աստու-
ածնի:

Կ Կ

27 14

Ս. — Հյ. և Հհյ. Սրբոցն Ե-
զիսէի մարգարէին:

Կ Կ

28 15

Ս. — Հյ. և Հհյ. Պահչբ:

Կ Կ

29 16

Տ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոց եր-
կոտասան առաքելոցն, և
Պօղոսի երեքասաներորդ
առաքելոցն: — Լր. Մ-ր-
ի-ի ի-ի-ի Ղալարս:

Կ Կ

30 17

Քար. — Հյ. և Հհյ. Չ. զկնի
Հոգեգալտեան Բարեկեն-
դան Վարդավառի — Յ.
Մ-ր-ի-ի-ի ի-ի-ի: — ՏՏ.
Էլէկէի էի-ի-ի ի-ի-ի զհար-
ս-ի-ի-ի:

Կ Կ

Տար. գահ Վիգորիա
Էմմանուէլ Կ քազարին
Խաղիոյ, 1900.

31 18

Ք. — Հյ. և Հհյ. Ա. օր պա-
հոց Վարդավառի

Կ Կ

1 19

Ք. — Հյ. և Հհյ. Բ. օր պա-
հոց Վարդավառի Ա. Ղա-
մար օր 30: — Լր. Օգոստոս:

Կ Կ

© Ծն. Լս. ժ. 10, ր. 46:
Անձրեարեր զերմութիւն:

2 20

Ք. — Հյ. և Հհյ. Գ. օր պա-
հոց Վարդավառի Են-
Նի-ի-ի Տարգարէին: — ՏՏ. ՁԷ-

Կ Կ

Ժողովուրդի, որ 30: — Հր. Ա. Բ. 30:

3 21 ԵՇ. — Հց. և Հհց. Գ. օր պահաց Վարդավառի: Ը 90

4 22 ՈՒՐ. — Հց. և Հհց. Ե. օր պահաց Վարդավառի — Յն. Մարտի-Մարտի-Մարտի-Մարտի, և Գիւտ Երեւոյ Փոխհայրդեղի. — Լ. Գ. Սրբայն Գրքից: Ը 91

04

5 23 ԵՐ. — Հց. Յիշատակ տապանակին հնոյ և տօն նորոյս Ս. Եկեղեցւոյ, — Հհց. Տօն տապանակին: Ը 95

6 24 ՔԱՐ. — Հց. և Հհց. Վարդավառ. Եւս Լ. Գ. — Տհ. Արեւելեան Եւրոպայի: 0 95

7 25 ԵՇ. — Հց. և Հհց. Բ. օր Վարդավառի Օր մեռելոցի — Յն. Աննայի Տօր Ս. Աստուծոյ: 7 95

8 26 ԳՇ. — Հց. և Հհց. Գ. օր Վարդավառի — Յն. Սրբայնայն Պարտիկի: Կ 90

Յ Ան. Բն. Ժ. 6, ր. 53:
Պարզ և ջերմ:

9 27 ԴՇ. — Հց. և Հհց. Պահար, — Յն. Պարտիկի Բնիկի: Ը 97

10 28 ԵՇ. — Հց. Եսայիայ մարգարէին — Հհց. Նոյն և սրբոց նախահարցն Ադամայ, Արեւի, Աթայ, Ենովայ, Ենովայ, Ենովայ, Ենովայ, Արքահատու, Սահակայ, Յակոբայ, Յովնակայ, Մովսէսի, Ահարոնի, Երեմիայի, Յեսայի, Սամուէլի, և այլոց նախահարցի — Լ. Գ. Լուսինայի: 9 97

11 29 ՈՒՐ. — Հց. և Հհց. Պահար — Լ. Գ. Յիւրիայի: 10 98

12 30 ԵՐ. — Հց. Սրբոցն Թագաւորաց և Սանդիսայ կուսին. — Հհց. Նոյն և Նուշահայ դասեր մեծին Վարդանայի — Յն. Երեւոյն: 11 99

13 31 ՔԱՐ. — Հց. և Հհց. Ա. զինի Վարդավառի — Հարսնի: Յն. Բարեկերտ Ս. Աստուծոյ: 12 100

ՕԳՈՍՏՈՍ

ՕՐ 31

ՏՃ Աղոսքի

- 14 1 ԹԵ. — ՀՅ. և ՀՀՅ. Սրբոցն Կիզրիանոսի եպիսկոպոսին, և քառասուն և Տինգ վկայիցն, և կուսանացն Յուստինոսայ, և փիլոսոփայ և Քրիստինայ: — ՅՆ. Սիբիլայ: — Ս. Աստուծոցն:
- 15 2 ԹԵ. — ՀՅ. Սրբոցն Աթանասի եպիսկոպոսին, և տասն աշակերտացն, և Տինգ վկայիցն: — ՀՀՅ. Նոյն: և Սահակայ և Յովսեփայ, և սրբոց վկայիցն Անտոնիանոսի, Թեոփիլոսի Անիկտոսի և Փատրիոսի Տաճ. Աւելեաց, օր 30: — ԼԴ. Վերսիսի: — Ս. Աստուծոցն:

ՃԵՄԱԶԻԻԼ ԱԽԸՐ 57

⊕ ԼԴ. Լս. ժ. 10, ր. 37:

Տօրագին աուրք:

- 16 3 ԹԵ. — ՀՅ. և ՀՀՅ. Պահք — ԼԴ. Ռոստի Իստուճանդին:
- 17 4 ԵՇ. — ՀՅ. Սրբոց Նախահարցն՝ Ադամայ, Աբելի, Սեթայ, Յնովբայ, Յնովայ, Նոյի, Մելքիսեդեկի, Արքահամու, Իսահակայ, Յակովբայ, Յովսեփայ, Մովսիսի, Ահարոնի, Լիզիազարու, Յեսուայ, Սամուէլի, Սամփոնի, Յեփթայեայ Բարակայ, Գեդէոնի, և այլոց Նախահարցն: — ՀՀՅ. Սրբոց ԺԲ. փոքր մարգարէիցն՝ Ովսեայ, Ամսիայ, Միքայ, Յովելեայ, Աբդու, Նաուամայ, Ամբակուսայ, Յովսանու, Սոփոնիայ, Անգեայ, Զաքարեայ, և Մաղարեայ: և Մակարայիցն Նիզիազարու քահանային, և Նամուեայ և եօթն սրբոց նորա:
- 18 5 ՈՒՐ. — ՀՅ. և ՀՀՅ. Պահք: — Տար. ձնդ. Ֆրան-Սօգէֆ Ա Կայսի Աւստրիոյ. 1830

Լ	0	58	ՕԴՈՍՏՈ	Տ	Խ
19	6	ՇԲ.	— Հյ. և Հհյ. Եփեսոսի Ս. Ժողովոյն երկերէր ք հայրապետացն: Յայսմ. Ա. եւ Է կաց, օր 5: — Յնի Այլ կերպս—Բէն—Քրտոսի:	18	107
20	7	ՄԻՐ.	— Հյ. և Հհյ. Բ. զկնի Վարդավառի: Բարեկենդան Ս. Աստուածածնի: Տոմ: Նաւասարդ. օր 30, և տարիմուտ ՏՅԼԸ = 4398 բուն և շարժական թուականին Հայոց:	19	107
21	8	ՔԵ.	— Հյ. և Հհյ. Ա. օր պահոց Աստուածածնի:	20	108
22	9	ԳԵ.	— Հյ. և Հհյ. Բ. օր պահոց Աստուածածնի:	21	109
23	10	ԴԵ.	— Հյ. և Հհյ. Գ. օր պահոց Աստուածածնի: Ⓢ Վր. Քն. ժ. 10, ր. 10. Պայծառ և զուարթ:	22	110
24	11	ՍԵ.	— Հյ. և Հհյ. Դ. օր պահոց Աստուածածնի: Յայսմ. Նաւասարդ. օր 30, և տարիմուտ ՌՅԾԵ = 1355 հաստատուն և անշարժ թուականին Հայոց: — Լր. Բարեբեօսի տոմարի: Ⓢ Ի կոյսն ժ. 3, ր. 57. ՏՃ. Պուրհի Սիւմպիւլ:	23	111

Լ	0	ԲԷՃԷՊ	59	Տ	Խ
25	12	ՈՒՐ.	— Հյ. և Հհյ. Ե. օր պահոց Աստուածածնի:	24	112
26	13	ՇԲ.	— Հյ. և Հհյ. Եղեղեղի, քառասուն սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին: Նաւականիք:	25	112
27	14	ՄԻՐ.	— Հյ. և Հհյ. Վիրափսումն Սր. Աստուածածնի:	26	112
28	15	ՔԵ.	— Հյնի և Հհյնի Բ. օր Վերափսումն: Օր մեռելոց: — Յնի Վերափսումն Ս. Աստուածածնի: — Լր. Օգոստոսի տոմարի:	27	112
29	16	ԳԵ.	— Հյ. և Հհյ. Գ. օր Վերափսումն: Լր. Գլխաւոր Յիսուս Միքայէլ:	28	110
30	17	ԴԵ.	— Հյ. և Հհյ. Դ. օր Վերափսումն: Պահար: — Լր. Ռաշտի տոմարի: Ⓢ Են. Լու. ժ. 20, ր. 44. Պարզ և զերմ:	29	117
31	18	ՍԵ.	— Հյ. և Հհյ. Ե. օր Վերափսումն: Ա. Նաղար, օր 30: — ՏՃ. Բեհեյ, օր 30. Իւլ յըր:	30	118
1	19	ՈՒՐ.	— Հյ. և Հհյ. Զ. օր Վերափսումն: Պահար: — Լր. Սեպտեմբերի: — ՏՃ. Գաւրիլ:	31	119

L	O	ԹԴՈՍՏՈՍ	S	Խ
	60	Ի Կէտէ — Հր. Իւր-Լ. օր 29:		
		Տար. Գահ. Օգոստափառ.		
		Սուրբան ԱՊՏԻԻԼ ՉՍՄԻՏ Բ.		
		Կայսեր Թուրքիոյ 11 Շապան		
		1293 և 19 Օգոստ. 1292=1876		
2	20	ԵՐ. — Հո. և Հհո. Է. օր Վե- րափոխման:	5	150
3	21	ՔՍԻՐ — Հո. և Հհո. Ը. օր Վերափոխման: — Յն. Թ- րեւոյ Կրտսէի:	5	151
4	22	ՐԵ. — Հո. և Հհո. Թ. օր Վե- րափոխման:	6	152
5	23	ԳԵ. — Հո. և Հհո. Սրբոցն Յովակիմայ և Աննայի ծնո- ղացն Սրբոյ Աստուածած- նի, և Կանանցն Իւղարե- րեց: — Յն. Թ. օր Վեր- ափոխման:	7	153
6	24	ԴԵ. — Հո. և Հհո. Պահար: Յ Առ. Քո Ժ. 15, ր. 38: Ախորձեղի աւուրք:	7	154
7	25	ՆԵ. — Հո. Երեմիայ մարգա- րէին: — Հհո. Բարեկէլոյ Հոյրապետին և երկց աշու- կերացոց ն ըն: Եւ Պրոնի- քահանային, և Ստեփանո- սի Աւրեղւոյն	8	155

L	O	ԲԷՃԷՊ	Է1	S	Խ
8	26	ՈՒՐ. — Հո. և Հհո. Պահար:— Լր. Մշակութ. Ս. Աստու- ածածնի:		9	156
9	27	ՇՐ. — Հո. Սրբոց առաքելոցն Թովմայի, Յակոբայ և Շմա- ւանի: — Հհո. Թովմայի ա- ռաքելոյն:		10	157
10	28	ՔՊՐ. — Հո. Բ. զկնի Վե- րափոխման: Եւ գիւտ դօտ- ւոյ Ս Աստուածածնի: — Հհո. Բ. զկնի Վերափոխ- ման: — Հարանէի:		11	158
11	29	ՐԵ. — Հո. Սրբոց վկայիցն Ստեփանոսի Աւրեղւոյն, և Կահարիկեայ, Ծամբոսի, Տուրիկոսի և Ռատիկոսի:— Հհո Անդրէի զօրավարին և Բանակի նորին, և Կալինի- կոսի վկային և Գրոմեդեայ բժշկին: Եւ Աղբիանոսի և կնոջ նորա Անատոլայ. և Թեոգորոսի սգրատելատի Արակլացւոյ և Թիւրոսի վկային: — Յն. Գլխաւոր- Յն. Բաժանման Միտլի և Կահոյ:		12	159
12	30	ԳԵ. — Հո. Սրբոց Մարգա- րէիցն Եղեկեղիի, Եզրի և Զարարեայ հօրն Յովհան- նու Մկրտչին: — Հհո. Մեռ-		13	150

բողոք վարդապետին և Երզնէի, և Մովսիսի քերթողին, և Գաւթի առյաղթ փրկասփայլին, և Գրեգորի նարեկացւոյն, և Ներսիսի կլայեցւոյն, և Ներսիսի Լամբրոնացւոյն:

13 31

ԻՇ. — Հո. Պահք: — Հոյ Պահք: Եւ գիւտ դօտւոյ Ս Աստուածածնի: Եւ Ս 32 Ի:

13 131

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՈՐ 30

ՏՃ. Իդուլ

14

ԻՇ. — Հո. Սրբոյն Յովհաննու կարապետին և Յորայ արդարոյն: — Հոյ. Նոյն: Եւ Երեմիա մարգարէին: Եւ Եզեկիելի Եգրի և Չաքարիայ Տօրն Յովհաննու Մրկրային: — Յ. Սի Գ. Սի Զ. Սի Է. Եկեղեցի: — Լ. Լ. Եւ Է. Էրոյ

10 135

Պ Լ. Լ. Ժ. 2, ր. 4.
Չուարք եղանակ.

15

2 ՈՐ. — Հո. և Հոյ. Պահք: 17 135

16

3 ՇՅ. — Հո. և Հոյ. Նիկիոյ Ս. Ժողովոյն երեք հարիւր ու թ 17 135

Լ	Օ	ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ	Տ	Խ
	64	և տան հայրապետացն. — Լր. Եթէ ցառոյ խառն:		
17	4	✠ ԳԵՐ. — Հց. և Հհց. Գ. զկնի Վերափոխման: Բարեկեն- դան Ս. Խաչին:	18	150
18	5	ՐԵ. — Հց. և Հհց. Ա. օր պա- հոց Խաչին:	19	157
19	6	ԳԵ. — Հց. և Հհց. Բ. օր պա- հոց Խաչին: Տոմ. Հոռի, օր 30: — Են. Մէտայեի հրէշ- րախոյեղէն է գիւղերէն րօն լան արտօրէնց:	20	157
20	7	ԴԵ. — Հց. և Հհց. Գ. օր պա- հոց Խաչին:	21	158
21	8	ԵԵ. — Հցոյ և Հհցոյ Դ. օր պահոց Խաչին: Եւ Մոռնի Ս. Սասուածածնի Եւս Ենոյ — Լր. Մտրիւտի արտա- բանէն:	22	159
22	9	ՈՒՐ. — Հց. և Հհց. Ե. օր պա- հոց Խաչին: ՇՂր. Բն. ժ. 1, ր. 55: Հուարք աւուրք:	23	159
23	10	ՇՐ. — Հց. և Հհց. Տօն Եկե- ղեցւոյ, Նաւակատիք Ս. Խաչին: Յայտմ. Հոռի, օր 30:	24	159
24	11	✠ ԳԵՐ. — Հց. և Հհց. Խաչ- վերաց: Աշնանաւոր և հո-		

Լ	Օ	ՇՈՊՈՆ	Տ	Խ
		65		
		արախոյ, լինի րիւ և գիւր հաւասար. — ՏՏ: Իրիտրել հարեթի, րիւն արանայն ժող, և սիւղի նաւաղութան ընդոյն յետոյ:		
		Շ Ի կշիռն. ժ. 1, ր. 51: ՏՏ Պուրնի Միգան:		
25	12	ՐԵ. — Հցոյ և Հհցոյ Տօն Խաչի: Օր մեռելոց:	26	157
26	13	ԴԵ. — Հց. և Հհց. Տօն Եկե- ղեցւոյ. — ՏՏ Մէրախի յիշե- լից:	27	157
27	14	ԴԵ. — Հց. և Հհց. Պահք: Տօն Եկեղեցւոյ. — Ենոյ Խաչ- վերոյ և պահք:	28	157
28	15	ԵԵ. — Հց. և Հհց. Տօն Եկե- ղեցւոյ: Տար. ծննդեան Քարոս Ա. Թագ. Փոքրոկալի 1863	29	157
29	16	ՈՒՐ. — Հց. և Հհց. Պահք: Տօն Խաչի. — Լր. Մէտայեի հրէշտախոյեղէն: Շ Են. Լս. ժ. 6, ր. 33: Հողմային պարզութիւն:	30	157
30	17	ՇՐ. — Հց. և Հհց. Տօն Խաչի: Ա. Թիբոյ. օր 30: — Լր. Տօն արքայի Գրեթորի Լաւա-		

արդին է սահման Հաւմայ և
Նիսպոլի, և Հերոնիմոսի շար-
քապետին: — ՏՅ. Շապտն, օր
29: — Հր. Թըրի, օր 30, և
Կարեմա 5666 Բուստիանին,
օր 2:

1 18 ՔԱՐ. — Հց. և Հհց. Բ. զկնի 5 129
Խաչին: Բարեկենդան Վա-
րազայ Խաչին: — Լր. Հոկ-
տեմբեր և Կոն Վարդարանին:

2 19 ԲԵ. — Հց. և Հհց. Պահջբ: 5 10.
Սրբոցն Մամասայ Փելիկ-
տիմնի և Սիմէօսի Սիւնա-
կեցին: — Լր. Պահայան
հրէշտից: — Հր. Մովսէսն
սպանան Կոնստանտնուպոլսոյ
Առիւստայ:

3 20 ԳԵ. — Հց. Պահջբ: Սրբոց կու- 2 101
սանացն Փեփրոնեայ և Մա-
րիանեայ, և Շուշանայ
դասեր Աեծին Վարդանայ
— Հհց. Կուսանացն Փեփ-
րոնեայ և Մարիանեայ:
Յն. Եսայիսի մարտիրոսին:

4 21 ԴԵ. — Հց. և Հհց. Պահջբ: — Լր. 0 105
Փրանիսիսի Առիւստայն:

5 22 ԵԵ. — Հց. Պահջբ Սրբոց հայ- 7 105
րապետացն Բարազամուս,
Անթիմոսի և Երանոսի:

Հհց. Անթիմոսի և Երանոսի.
6 23 ՈՒՐ. — Հց. և Հհց. Պահջբ: — Կ 102
Յն. Կոնստանտնուպոլսոյ
Կարապետին:

Յ Առ. Բն. Ժ. 2, ր. 37:
Չուարձալի աւուրք:

7 24 ԵՐ. — Հց. և Հհց. Սրբոցն Կ 100
Գերգայ զօրովարին և Ա.
դակասի և Ռոմանոսի եր-
գեցողին: — Յն. Գիւրդար-
նիսի Ս. Առաքելոսին:

8 25 ՔԱՐ. — Հց. և Հհց. Գ. զկնի 9 107
Խաչի: Վարազայ Ս. Խաչի:
Ա. Կոնստանտնուպոլսոյ,
Հարանիսի: — Լր. Պրեփե-
թայ իսթին:

9 26 ԲԵ. — Հց. և Հհց. Սրբոցն 10 109
Դաւթի Գիւնեղաոյն և զկա-
յիցն Ղամբէոսի և Ղամ-
բէոս հաոյն: — Յն. Նիզա-
նուպոլսոյ Կոնստանտնուպոլսոյ:
— Հր. Քիւրդար, Կոնստան-
տնուպոլսոյ, օր է Չօրայ Կոնստան-
տնուպոլսոյ:

10 27 ԳԵ. — Հց. և Հհց. Սրբոցն 11 108
Սուսարէոսի և կնոջն Թէո-
փիստեայ և երկուց օրդ-
ւոցն, և կուսանացն Եր-

մանեայ և Նեքտարինեայ:

11 28 ԳԵ. — Հց. և Հհց. Պահք: 15 109

12 29 ՍԵ. — Հց. և Հհց. Սրբոց իշ-

խանացն Սահակայ և Հա-
մազասպայ:

13 30 ՈՒՐ. — Հց և Հհց Պահք: — 15 171

Յն. Տե՛ս սրբոյն Գրեթորէ Լու-
սաւորէն: — Լր. Սրբո-
րայ Քաճաւորէն: — Տ՛հ. Գա-
լիւնէ:

Ⓞ Լր. Լս. յ. 13, ր. 52.
Անձրի և մերք պարզ:

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ՈՐ 31

Տճ. Թըշրիկի կվվիչ

14 1 ՇՐ. — Հց. և Հհց. Սրբոց եօ- 10 175

թանասուն և երկու աշա-
կերտացն Քրիստոսի: — Յն.
Անտէյ առաքելոյն: — Տ՛հ.
Պերսէ կճեմի: — Հր. Սա-
տի, Դոն Կալուստիանոս,
Գե՛ղւ Կոյրմէ, օր 9:

15 2 ԽՍՐ. — Հց. և Հհց. Դ. զկնի 17 178

Խաչին Բ. Կերսէ Էօթն
չափոս: Հարառէ: —
Լր. Թերեւայ խաչին:

Տար. Ծննդեան Թգոստափառ.
Սուրբան ԱՄՏԻԼ ՀԱՄԻՏ Բ.
Կայսեր Թուրքիոյ 16 Շապան
1258 = 1842 Սեպտեմբեր 10:

L 0		70	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ	S	Խ
16	3	ԲԵ.	— Հո. և Հհո. Սրբոցն Փոկասու հայրապետին, և Լորանոսի հետեւողին առաքելոց:	17	172
17	4	ԳԵ.	— Հո. Սրբոց կուսանացն թեկեայ, Վառվառեայ և Պեղիբեայ: — Հհո. Կուսանացն թեկղի և Վառվառեայ:	18	170
18	5	ԳԵ.	— Հո. և Հհո. Պահար: — Լր. Ղալատուս արքային:	19	177
19	6	ԵԵ.	— Հո. և Հհո. Սրբոցն Պանդալէօնի բժշկին, Երմոզեայ քահանային և Եպրաքեայ կուսին: Տօմ. Սահմի, օր 30: — Եւ. Թուէայի արքային:	20	177
Տար. գան. Բարյու Ա. Թագ Փորթուկալի. 1888:					
20	7	ԲԵ.	— Հո. և Հհո. Պահար:	21	178
21	8	ԵԵ.	— Հո. Սրբոց թարգմանչաց վարդապետացն, Մեսրոպայ, Եղիշէի, Մովսիսի բերթողին, Կաթի անյաղթ փրիստփային, Գրիգորի նարեկացւոյն և Ներսիսի Կլայեցւոյն: — Հհո. Կալիստրատոսի և Խթ. վկա-	22	179

L 0		ՇԱՊՈՆ	71	S	Խ
յիցն, և Ղուկիանոսի քահանային: — Լր. Որոտայի:					
© Վր. Բռ. Ժ. 16, ր. 50: Հողմային պարզութիւն:					
22	9	ՔԿԵԲ.	— Հո. և Հհո. Ե. զկնի Խաչին: Գ. Կերթի Եօթն շաբաթաց: Հարանիք: — Եւ. Եւթայ Տեւրդեղոց:	23	179
23	10	ԲԵ.	— Հո. և Հհո. Կիւտ Նըշիարաց սրբոյն Գրիգորի Աղուանից կաթողիկոսի. և սրբոց հարցն Թաթլոյ, Վարոսի, Թովմատու, Անտոնի և Կրօնիգեայ, և եօթն խոտածարակացն որ յիննակեան վանն կատարեցան: Յայտմ. Սահմի, օր 30:	24	178
24	11	ԳԵ.	— Հո. Սրբոց առաքելոցն Անանիայ, Մատաթիայ, Բառնաբայ, Փրիլպպոսի, Յովհաննու, Նիղայի և Սիդուանոսի: — Հհո. Նոյն, և ԺԲ. վարդապետացն որք են, Գրիգորիսարիսպագացի, Յաթթու, Սեղբատրոս, Կիւրեղ եւրուսաղեմացի, Եփրեմ,	25	175

Բարեղ կեսարացի, Գրիգոր նազիանզացի, Գրիգոր նիւսացի, Եպիփան կեղբացի, Յովհան Սսկեբերան և Կիւրեղ աղեքսանդրացի — Ռեֆայել հրեշտակապետ:

☉ Ի Կարիմն, ժ. 11, ր. 26:

ՏՏ. Պուրնի Ագրեպ:

25 12 ԳԵ. — Հոյ և Հնոյ Պահչբ: ԸՂ 177

26 13 ԵՇ. — Հոյ և Հնոյ Սրբոցն Կրիստոսի Արիստագաց- ԸՎ 178

լոյն, և առաքելոցն՝ Տրմաթէոսի և Տիտոսի:

27 14 ՈՒՐ. — Հոյ և Հնոյ Պահչբ: ԸՂ 170

28 15 ՇՐ. — Հոյ Սրբոց աւետարան- ԸԳ 177

չացն՝ Մատթէոսի, Մարկոսի, Լուկասու և Յովհաննու: — Հնոյ Նոյն, և Դուռնկիանոսի քահանային, և սրբոց վկայիցն՝ Տարագոսի, Պրոքոսի, Անդրանիկոսի և Պեղագեայ կուսին:

☉ Ծն, Լս, ժ. 16, ր. 19:

Հողմ և ակձրիւ:

29 16 Խ ԿՈՐ. — Հոյ և Հնոյ Զ. զկնի 1 177

Խաչի: Ի. Կիւրեղ եւ Եղիշ շա-

Բաբայ, Հարանիտ: — Յն. Լուսինեանի հարեւոյդերին: — ՏՏ. Բաժնաւն, օր 30:

30 17 ՌԵ. — Հոյ և Հնոյ Սրբոցն՝ Ը 178

Դուռնկիանոսի հարեւոյդեանին, և Յովսեփոյ Աստուածաճօրն, և Յովսեփոյ արեմաթացւոյն, և բարեկամին Քրիստոսի Լազարու, և քերջ նորա Մարթայի և Մարիամն: Ա. Իսմայ օր 30: — Հր. Խիսաւն, օր 30:

31 18 ԳԵ. — Հոյ Սրբոցն Թէոդո- Ը 179

տոնի քահանային, և Զեննի գինաւորին և Մակարայ, և Նաստրեայ և Ռամելայ:

1 19 ԳԵ. — Հոյ և Հնոյ Պահչբ: — Ը 180

Յն. Յովսեփոյ Ժարեւրէին: — Լր. Նոյեմբեր, և Դոն ամենայն օրքոյ:

2 20 ԵՇ. — Հոյ Սրբոց Խարիթ- 0 181

եանց, և վկայիցն Որոտեւեայ և Քրիստոսոսի, և երկուց կանանցն Կոյնիկեայ և Ակիլիկեայ: — Հնոյ Խարիթեանց մարտիրոսաց և Որոտեւայ վկային: — Յն. Մարտոսայ կուսին, Դոն Ե

Ս֊գրք֊ացի։ — Լր. Յէլ֊տ֊
հ֊մ֊բէն ն֊գրքիցիցի։

3 21

ՈՐԲ. — Հց. և Հհց. Պահք։

7 185

Տար. Փան. Նիքոլա Բ Կայ֊
սեր Ռուսացի 1894.

4 22

ՇՐ. — Հց. Սրբոց երկոստ֊
սան վարդապետացն՝ Ռեթ֊
թ֊նոսի, Գիտնետոսի, Սեղ֊
բետարոսի, Աթանասի,
Կիւրղի Երուսաղիմացւոյն,
Գրիգորի Նիւսացւոյն, Գրի֊
գորի Աստուածարանին,
Եպիփանու Կիպրացւոյն,
Յովհաննու Ոսկերեքանին և
Կիւրղի Աղեքսանդրացւոյն.
— Հհց. Դեմետրեայ վկա֊
յին և Բասիլիսկոսի քահա֊
նային։

7 185

Յ Առ. Բռ. Ժ. 16, ր. 26.

Խառնակ օր.

5 23

ՄԱՐ. — Հց. և Հհց. Է. զկնի
Խաչի Գիւտ Խաչ, Հինգե֊
բոր Կե֊բ֊ե եօթն շ֊բ֊
Բաց, Հարանի։

8 182

6 24

ՐԵ. — Հց. և Հհց. Անաստ֊
սայ քահանային և Վարո֊
սի, և Թէոդոսեայ և որդ֊

9 180

ւոցնորա, և որոց ընդ նոսա
կատարեցան։

7 25

ԴՇ. — Հց. և Հհց. Սրբոց Հի֊
պրիքեանց մարտիրոսաց։

10 187

8 26

ԴՇ. — Հց. և Հհց. Պահք։ —
Յնի Դեմետրեայ վկային։ —
ՏՃ. Գառնի

11 1

9 27

ԵՇ. — Հց. և Հհց. Սրբոցն
Սեւերիանոսի Սերաստաց֊
ւոյն, և Բարեւայ ծերոյն,
և ութսուն և չորից աշա֊
կերտաց նորին։

15 5

Տար Ծննդ. եղուարդ Է.
Թագ. Անգղիոյ և Կայսեր
Հնդկաստանի 1841.

10 28

ՈՐԲ. — Հց. և Հհց. Պահք։

15 5

11 29

ՇՐ. — Հց. Սրբոյն Յովհաննու
Ոսկերեքանին։ — Հհց. Բա֊
րաղամու Անտիոքացւոյն և
Եօթն մանկանցն եփեսոսի։

12 2

Տար Ծննդ. Վիգոր Էմմա֊
նուկ Թագ. Իտալիոյ 1869.

12 30

ՄԱՐ. — Հց. և Հհց. Ը. զկնի
Խաչին 2 Կե֊բ֊ե եօթն շ֊
բ֊աց, Հարանի։

10 0

Յ Լր. Լս. Ժ. 11, ր. 5.
Տրտարեր հողմուքի։

2

13 31

ՌԵ. — Հոյ և Հհոյ: Ստեփանոսի Հռովմայ հայրապետին, և քահանայից և սարկաւազաց և ժողովրդոց:

ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ՕՐ 30

ՏՃ. Թրշրիևի սանի

14 1

ՊԵ. — Հոյ և Հհոյ. Սրբոցն Ակիփսիմեայ եպիսկոպոսին, Յովսեփոյ քահանային, Այիաթալայ սարկաւազին, և Պղատոնի վկային. — Յե Սարգիսի և Դեմետրի:

15 2

ՊԵ. — Հոյ և Հհոյ. Պահք: Տար. Գան Բրիսթիան Թ. Թագ. Տանիմարքայի 1863.

17 7

17 7

18 8

3

16 3

ՍԵ. — Հոյ և Հհոյ. Սրբոց հայրապետացն Սեօրոփանոսի, Աղէքսանդրոսի և Պողոսի Խոստովանողին, և սրբոց նոստարացն Մարկիանոսի և Վարսիրոնի:

17 4

ՌԵ. — Հոյ և Հհոյ. Պահք: Բ. զկնի

5 10

18 5

Սրբոց Հրեշտակապետացն Գարրիելի և Միքայելի և ամենայն երկնային զօրաց: Տօմ. Տրէ, օր 30:

6 11

19 6

Քար. — Հոյ և Հհոյ. Թ. զկնի Սաշի. Եօնիէրբր Կե-ր-իէ Եօնի շ-բ-ի-ոց: Հ-բ-ու-ի-ոց:

7 12

20 7

ՊԵ. — Հոյ և Հհոյ. Սրբոցն Մելիտոսի Անտիոքայ հայրապետին, և Մինասայ Եգիպտացւոյն, և միւս Մելիտոսի եպիսկոպոսին, Բուրայ քահանային, և Շինու սարկաւազին:

8 13

Շ Վր. Բն. Ժ. 6, ր. 28:

Փոփոխական եղանակք:

21 8

ՊԵ. — Հոյ. Սրբոցն Ինձեարեայ վկային, և Բասիլիսկոսի քահանային: — Հհոյ. Յովհաննու Ոսկեբերանին: —

9 14

Լ	Օ	78	ՆՈՅՆՄԱՆԵՐ	Տ	Գ
			Յնք Մէտայելի հրեշտակապետի տիւն և զանազան երկնային պե- րացի: — Լր. Ընթացումն Սք. Առաջածառնի:		
22	9	ԳԵ. — Հո. և Հհո. Պահջբ.	Յայմ. Տրէ, օր 30: — Լր. Չէիկեայ խառնի:	50	10
23	10	ԵՇ. — Հո. և Հհո. Սրբոցն	Գուրխասայ, Սամուէնասայ, Արիւրայ սարկաւազին, Ռո- մանոսի միայնակեցին, ման- կանն խոստովանողի և Հիւ- սիքոսի զինաս որին:	57	17
			Տար. Գան Վիլիելմիսիա քա ղուհւոյն Հոլանտայի, 1889. ●		
			© յԱղիզիմաւորն, Ժ. 8, ր. 46: ՏՏ. Պուրցի Գալս:		
24	11	ՈՒՐ. — Հո. և Հհո. Պահջբ. —	ՏՏ. Գարշը Իճէի-ի:	57	17
25	12	ՇԲ. — Հո. Սրբոց առաքելոցն	Անդրէի և Փիլիպպոսի. Հհո. Փիլիպպոսի առաքե- լոյն: — Յն. Յեղաննս սղոր- մանի. Դժն է իւրեաց: — Լր. Կարաբէնայ խառնի:	58	18
26	13	*ՎԵՐ. — Հո. և Հհո. Ժ. զկնի	Խաչին: Հարանի: — Յնք Յեղաննս Ուիլիելմիսի:	59	19

Լ	Օ	79	ՏԵՎԱԼԼ	Տ	Գ
27	14	ԲԵ. — Հո. Սրբոցն Անդրէի	զօրավարին, և բանակի նո- րին, Կալինիկոսի և Գե- մետրեայ վկայիցն: — Հհո. Սրբոց հրեշտակաց և հրեշ- տակապետաց: — Յն. Փի- լիպպոսի առաքելոյն, և բ- րիկեանն խոստովանողի պ- հոց շնորհունն Գրիգորոսի:	50	50
			● Են Լս. Ժ. 2, ր. 29 Հողմ և անձրև:		
28	15	ԳԵ. — Հո. Սրբոցն Ագրիա-	նոսի, և կնոջն Անատոլոյ, և Թէոդորոսի և Ելեւթիւ- րոսի վկայիցն: — Հհո. Հա- մբէն մարգարէից: — Յն. Սիդբն խոստովանողի պ- հոց շնորհունն Գրիգորոսի: — ՏՏ. Շէիկեայ, օր 29, և պարտի, օր 3:	51	51
29	16	ԳԵ. — Հո. և Հհո. Պահջբ. Ա.	Համիրայ, օր 30: — Յն. Մարթիոսի առաքելոյն: — Հր. Բարդէ, օր 30:	52	52
30	17	ԵՇ. — Հո. Սրբոցն Աբրահա-	մաւ և Խորենայ, և անար- ծաթ բժշկացն Կողմայի և Գամիանոսի Եւ Աստուա-	53	53

Լ	Օ	ՆՈՅՆԻՐԵՐ	Տ	Գ
	80	Ժատրոյ վկային։ — Լ. Բ. Անդրէի տառերը։		
1	18	ՈՒՐ. — Հ. և Հ. Գ. Պաշք. Լ. Գ. Գեղարքայի։	է	հէ
2	19	ՇԵ. — Հ. և Հ. Գ. Ամենայն սրբոց հոգի և նորոց, յայտից և անյայտից։	օ	հօ
		Տար. Գահ. Ֆրանսի Եղեցի Ա. կայսեր Աւստրիոյ-Հունգարիոյ 1846.		
3	20	ՔԱՐ. — Հ. և Հ. Գ. ԺԱ. ցկնի Խաչի Բարեկենդան Յիսնակաց — Լ. Բ. Ա. կիրարկէ գաղտնի, որ է սխալ գրուած զանազան փոխառութիւն։	Դ	հԴ
4	21	ՐԵ. — Հ. Գ. և Հ. Գ. Բ. օր պահոց Յիսնակաց։ Եւ ընծայուած Սր. Աստուածածնի ի տաճարն Եւս Յ. Գ. 3 Առ. Բռ. ժ. 6, ր. 31. Պարզ և մերթ անմըն։	Կ	հԿ
5	22	ԳԵ. — Հ. և Հ. Գ. Բ. օր պահոց Յիսնակաց։	Ա	հԱ
6	23	ԴԵ. — Հ. և Հ. Գ. Գ. օր պահոց Յիսնակաց։ Բժշկութիւն։ — Լ. Բ. Նիւ-Յոյսի հայրապետին։	Գ	հԳ

Լ	Օ	ՇԼՎՊԱԼ	Տ	Գ
		Գրադարանն Նաւաւորացի — Տճ. Եւրոպ. Գեղարքայի ֆարսուանու։		
7	24	ՍԵ. — Հ. և Հ. Գ. Գ. օր պահոց Յիսնակաց։ — Լ. Բ. Աճբ. բնութիւն Եղեցի-Յիսնակաց։	Կ	հԿ
8	25	ՈՒՐ. — Հ. և Հ. Գ. Ե. օր պահոց Յիսնակաց։ — Յն Նիւ-Յոյսի հայրապետին։ — Լ. Բ. Յաւնիստ Ս Արաւոյ-Յիսնակաց։	Կ	հԿ
9	26	ՇԵ. — Հ. և Հ. Գ. Սրբոց Գրիգորի սքանչելագործին, Նիկողայոսի հայրապետին և Միւռանայ եպիսկոպոսին։	Կ	հԿ
10	27	ՔԱՐ. — Հ. և Հ. Գ. Ա. Յիսնակաց, Հարանիւ։	Կ	հԿ
		Տար. Գահ Լեորդու Բ. Թագ. Պիկիզալի. 1865.		
11	28	ՐԵ. — Հ. և Հ. Գ. Սրբոց կուսանացն Յուլիանեայ և Վասիլուհայ։	Կ	հԿ
12	29	ԳԵ. — Հ. և Հ. Գ. Սրբոց Ղուկասնասի քահանային, Տարաղրոսի, Պորոսի և Անդրանիկոսի վկայից և Ուիսիմայ և այլոց աշակերտացն առաքելոցի Պողոսի — Հ. և Հ. Գ.	Կ	հԿ

Սրբոց առաքելոցն Յակոբայ և Եմաւոնի:

ՊԼԻ. Լս. Ժ. 9, Դ. 4:

Հողմ և ցուրտ:

13 30

ԴՇ. — Հո. և Հհո. ՊաՏբ. — Յն՛ Վնդրեի առաքելոցն: — ԼԴ. Լսւոցայ իստին:

17 ԿԴ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ՕՐ 31

ՏՃ. Քեսևուռնի կվվեղ

14 1

ԵՇ. — Հո. Աղեմայ հայրապետին, և Բագարատայ առսոմենայ եպիսկոպոսին: Եւս Հհո. որոց և Գրեգորի Ակրազանդոցոյն: — Յն. Նառաւոյ տարեբերին:

17 ԿԿ

15 2 ՈՒՐ. — Հո. և Հհո. ՊաՏբ. — Յն. Աճբւոյ տարեբերին:

18 ԿԸ

16 3 ՇՐ. — Հո՛ Սրբոց առաքելոց և առաջին լուսաւորչացն Թադէոսի և Բարթոլոմէոսի: — Հհո. Անդրէի առաքելոցն: — Յն. Ստեփանոս տարեբերին:

19 ԿԹ

17 4 ՔՆՐ. — Հո. և Հհո Բ Յիսնակաց: Հրոտնէ: — Յն՛ Վառվարեայ իստին:

20 ԿՁ

18 5 ԲՇ. — Հո. և Հհո. Սրբոցն Գենարիոսի եպիսկոպոսին, և Մերկիւրիոսի զինաւորին: Եւ Յակովկայ և Իրաւափառայ: Տճ. Քաղոց. օր 30: — Յն. Հօր Սբայի:

21 ԿՂ

19 6 ԴՇ. — Հո. Նախավկայ և ԻՔրիստոս հաւատացեալ անդրանիկ Թագաւորին սրբոյն Արգարու: — Հհո. Մինասայ, Երմոզինեայ, Եւզրաբոսի Եւ կամար արտաբասացն Յովհաննու և Ալէքսիանոսի: — Յն՛ Նիկոլայոսի հայրապետին պաշտօնին Նառաւարց:

22 ԿՃ

Տճ. անուան Նիկոլայ Բ. Կայսեր Ռուսաց:

Շ Վր. Գն. Ժ. 18, ր. 17,
Խառնակ օղ:

20 7 ԳՇ. — Հց. Հհց. Պահջբ. 55 25

21 8 ԵՇ. — Հց. և Հհց. Սրբոց 55 22

Հարցն Եգիպտացւոց՝ Պո-
ղոսի, Պօղոսյ, Մակարայ,
Եւազրի, Յովհաննու Գրեց-
ւոյն, Յովհաննու կարճա-
հասակին, Նեղոսի, Արսե-
նի, Սիսիանու, Գանիելի,
Արապիոսի, Մակարիոսի,
Պիմէնի և այլոց սրբոց
հարց: — Լ. Գ. Թ. 12-րդէ առ-
տէւըն:

22 9 ԵԻՐ. — Հց. և Հհց. Պահջբ. 50 20

ՅղուԹիւն Սբ Աստուա-
ծածնի յԱննայէ: Եւս Յն. Ժ.
Յայտ. Գաղոց, օր 30:
Զգրուածսք և արեւորք:
Երբեք ի՛նչ երբեք և ի՛նչ
լիք իւրճանու — ՏՃ. Էլ-
լիք արդեւ, յիլքն արու-
սան արուց արուց, ճախ
յերբն, որ է քուր քել:

© Այծեղչիւրն, Ժ. 21, ր. 24.
ՏՃ. Պարճի ձէտի:

23 10 ԵՐ. — Հց. և Հհց. Նիկողաւ. 57 27

յոսի Զմիւռնացւոյ սքան-
չելագործ հայրապետին: —
Հր. Խանուայ. Գանիել պոյ
բա՛լ:

24 11 ԶԿԻՐ. — Հց. և Հհց. Գ. Յիս- 57 27

նակաց, Բարեկենդան Սբ.
Յակորայ:

25 12 ԲՇ. — Հց. Պահջբ. Սրբոց 58 28

Մինասայ, Երմազինեայ,
Գրարոսի, և կամաւոր աղ-
քատացն Յովհաննու և Ա-
լեքսիանոսի: — Հհց. Պահջբ.
Սրբոց առաքելոցն Բար-
Թուղիմէոսի և Յուդայի:
Յն. Սղիբիքն էլ յիսկոսին:
— Լ. Գ. Ծնանք Տեառն Յի-
սուսի:

26 13 ԳՇ. — Հց. Պահջբ. Սրբոց 59 29

Կուռնիլիոսի հարիւրապե-
տին, և Շմաւոնի ազգա-
կանին Քրիստոսի, և Պօղի-
կարպոսի հարիւրապետին
Զմիւռնիոյ և վկայեցն՝ սրբ
ընդ նոսա կատարեցան: —
Հհց. Պահջբ. Եւսառատիո-
սի, Օրսենտիոսի, Եւզինիո-
սի, Ովրեստոսի և Մարդա-
րիոսի — Լ. Գ. Ստեփանոսի
նախնային:

Տար. Մեևդ. Եօրկիոս Ա.
Թագ. Յուևատոանի 1845.

● ՄԱ. Լս ժ. 13, ր. 25.
Յրտաբեր հողմուևք:

- 27 14 ԴԵ. — Հչ. և Հհչ. ՊաՏբ: — 1 0
Լր. Յւճանն — սեւրարն.
էն: — Տճ. Ձէլէրտէ, օր 30.
- 28 15 ԵՇ. — Հչ. ՊաՏբ: Սրբոց
վկայիցն Եւտարտեոսի,
Սքոննտիոսի, Եւգինէոսի,
Ովրեստեսի և Մարգարեո-
սի: — Հհչ. Իգնատիոսի սա-
տուածազգեաց հայրապե-
տին: Եւ Թէոպոմպի և
պիսկոպոսին և Թէոփայ
վկային, և չորից զինուս-
րացն՝ Բատոսի, Եւսերի,
Եւտիքի և Բատիլիդեայ: —
Լր. Մալուչն Բէլէհէթ:
- 29 16 ՈՒՐ. — Հչ. և Հհչ. ՊաՏբ: Ա.
Արամ, օր 30: — Հր. Թե-
բէթ. օր 29:
- 30 17 ԵՐ. — Հչ. Սրբոցն Յակոբայ
Մծբնայ հայրապետին, Մա-
րուգէի Ճգնաւորին և Մե-
լիտոսի եպիսկոպոսին, Եւս
Հհչ. սրոց և Բարեկենդան

- Ճննդեանն Քրիստոսի: —
Յն Դանէլէ Տարգարէին:
- 31 18 ՔԱՐ. — Հչ. Դ. Յիսնակաց,
Հարանէի: — Հհչ. Ա. օր
պահոց Մենդեան: — Լր.
Սեղբեորսէ Հասմայ հոյ-
րաղերին:
- 1 19 ԵՇ. — Սրբոց հայրապետացն
Իգնատիոսի և Աղգէի, և
Մարութայի եպիսկոպոսին:
— Հհչ. Բ. օր պահոց Մենդ:
— Լր. Յանուար և դարե-
հար 1906 Բասմէնն Քրէս-
տոսէ (Յ. ր.): Եւ րծն րծ-
բէնն-Յեան Տեառն:
- 2 20 ԳԵ. — Հչ. Սրբոցն Թէոպոմ-
պայ եպիսկոպոսին, և Թէ-
ոփայ վկային, և չորից զի-
նուորացն Բատոսի, Եւսե-
քի, Եւտիքի և Բատիլիդ-
եայ: — Հհչ. Գ. օր պահոց
Մենդեան:
- 3 21 ԴԵ. — Հչ. ՊաՏբ: — Հհչ. Դ.
օր պահոց Մենդեան:
- ՅԱն. Քն. ժ. 2, ր. 28.
Հողմ և անձրև:
- 4 22 ԵՇ. — Հչ. Սրբոց կուսանացն
Ինդոսի և Դամիայի, և Գղե-

րիկոսի քահանային, և երկուց ընկերացն՝ որք այրեցան յեկեղեցին Նիկածի դացւոց: — Հնչ. Ե. օր պահոց Մննդեան: Եւ Գաւթի մարգարէին և Յակոբայ արդարոյն:

5 23 ուր. — Հո. Պահք: — Հնչ. 1. օր Զ. պահոց Մննդեան:

6 24 յե. — Հո. Սրբոցն Գաւթի մարգարէին և Յակոբայ առաքելոյն: — Հնչ. Ե. օր պահոց Մննդեան: Եւ Ճրագալոյց ծննդեանն Քրիստոսի: Եւ Յ. — Լ. Գ. Յոյր Եւսթիւն Տեառն:

7 25 ✠ ԿԻՐ. — Հո. Ե. Յիսնակաց — Հնչ. Մնունդ Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի: Աւտիք է նոցա ութ օր անընդհատ: — Յ. Մնունդ. և ստիճաբանի, Գնչե Յանուար 4: — Հր Մոճեան պալարեան Երասուղեփ է Նոբուսիսիսայ:

8 26 ու. — Հո. Սրբոյն Ստեփանոսի նախասարկաւազին և առաքին մարտիրոսին Եւ Հնչ. որոց և Բ. օր Մննդ:

9 27 ԿԵ. — Հո. Սրբոց առաքելոցն Պետրոսի և Պողոսի: Եւ Հնչ. որոց և Գ. օր Մննդեան: — Յնժ Գ. օր Մննդեան և Ստեփանոսի Եւսթիւնի:

10 28 ԿԵ. — Հո. Պահք: — Հնչ. Դ. օր Մննդեան:

11 29 ԵՇ. — Հո. Սրբոց որդւոցն որոտման՝ Յակոբայ առաքելոյն, և Յովհաննու աւետարանչին: Բարեկեդեան պահոց Մննդեան: — Հնչ Ե. օր Մննդեան: Եւ որդւոցն որոտման՝ Յակոբայ առաքելոյն, և Յովհաննու աւետարանչին:

⊕ Լր. Լու. Ժ. 1, ր. 50:

Չիւնաբեր աւուրք:

12 30 ուր. — Հո. Ա. օր պահոց Մննդեան: — Հնչ. Զ. օր Մննդեան:

13 31 յե. — Հո. Բ. օր պահոց Մննդ: Եւ սրբոցն Բարսղի Տայրապետին, և եղբոր նորա Գրիգորի Նիւսացազին, և Սեղբեսարոսի Հռովմայ Տայրապետին և արքայ

Եփրեմի Խաչիկի Ասորաց
Եւս Հհչ. որոց և է. օր
Մնդեան:

Յօրինեց
Կ. Ա. ՊԱՐՈՆԵԱՆ

ԵՍՄԱՆԱՆՎՐՈՒԹԻՒՆՔ

ԵՐԵՅԼԻ ԱՆՑԻՑ ԻՆՉ ԱՇԽԱՐՀԻ

Ի ստեղծմանէ աշխարհի մինչեւ ցայժմ են ամբ	7330
Ի քրիեղեղէ	5068
Ի գիւտոյ ապակոյ	3545
Ի ձննդեճէ Քրիստոսի	1905
Ի նահասակութեճէ Քաղէտսի ա- նաբեղոյն եւ Սանդիսոյ կուսիճն	1857
Ի ձննդեճէ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի	1648
Ի յուսանումութեճէ Հայոց Ի ձեռն Գրիգորի Լուսաւորչի	1602
Ի շինութեճէ Ս. Էջմիածնի, ուր նահաստեղ կայ Հայրապետու- թիւն ամենայն Հայոց	1601
Ի սիեգերական ժողովոյն Նիկիոյ	1580
Ի գիւտոյ Խաչիկի Քրիստոսի յերու- սալէմ Ի Հեղինեայ թագուհոյ	1578
Ի շինութեճէ Կ. Պոլսոյ	1576
Ի սիեգերական ժողովոյն Կ. Պոլսոյ	1524
Ի գիւտոյ Հայերէն այբուրենից Ի ձեռն Մեսրոպայ	1469
Ի սիեգերական ժողովոյն Եփեսոսի	1474
Ի թարգմանութեճէ Ասուածա- տունչ գրոց Ի Հայ	1469
Ի շինութեճէ տմարիճ Հայոց	1354
Ի յայտնեղոյ Ս. Խաչիկի Ի Վարսապայ	1252

ՕՍՄԱՆԵԱՆ

Կ Ա Յ Ս Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ս Ո Ւ Լ Թ Ա Ն Բ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՀԱՐՍՏՈՒԹԵԱՆ

Թ ա ՝ յ ի ն ի գ ա հ յ լ լ
Հ է գ է բ է Բ է ՝ ՝ ՝

1. Սուլթան Օսման Ա. Ղազի	699	1299
2. Սուլթան Օրխան Ա. Ղազի	726	1327
3. Սուլթան Մուրաթ Ա. Ղազի	761	1360
4. Սուլթան Պայազիթ Ա. Երչքրքր	791	1389
5. Սուլթան Մեհեմեթ Ա. Չելեպի	816	1413
6. Սուլթան Մուրաթ Բ. Ղազի	824	1421
7. Սուլթան Մեհեմեթ Բ. Փարիս	855	1451
8. Սուլթան Պայազիթ Բ. Ղազի	886	1481
9. Սուլթան Սելիմ Ա. Եսկուզ	918	1512
10. Սուլթան Սիլվեստր Ա. Գանձի	926	1520
11. Սուլթան Սելիմ Բ. Ղազի	974	1566
12. Սուլթան Մուրաթ Գ. Ղազի	983	1574
13. Սուլթան Մեհեմեթ Գ. Ղազի	1003	1595
14. Սուլթան Ահմեթ Ա. Ղազի	1012	1603

Ի գիւտոյ կողմնացուցին	604
Ի գիւտոյ սպար. Ի Գերմանիա	466
Ի տրեյնոյ Օսմանեանց Կ. Պոլսոյ Ի Սուլթան Մեհեմեթ Բ. է	453
Ի գիւտոյ Ամերիկայի	414
Ի գիւտոյ անուառ ժամացուցի	405
Ի գիւտոյ շոգեարժ մեքենայից	216
Ի գիւտոյ օդապարիկ զնոյն	124
Ի գիւտոյ նեանացի հեռագրին	114
Ի գիւտոյ շոգենալին Ի Ֆրանսա	111
Ի գիւտոյ պատուասի մարմնոյ	108
Ի գիւտոյ վիսագրութեան	104
Ի հաստատութենէ Ս. Փրկչի Հիւանդանոցի Հայոց որ է յԵրեզոյլէ Պէզնեան Յարութիւն Ամիրայէ	76
Ի մահուանէ Պէզնեան Յարութիւն Ամիրայի	72
Ի հաստատութենէ Բարանքիւնայի	68
Ի գիւտոյ յուսանկարի	67
Ի գիւտոյ Էլէքս. հեռագրութեան	57
Ի բացմանէ պարանոցին Սիւէիցի	37
Ի բացմանէ Արեւելեան Որբանոցին Ի Պրուսա	31
Ի բացմանէ պարանոցին Կորնթոսի	13

15. Սուլթան Մուսթաֆա Ա.	1026	1617
16. Սուլթան Օսման Բ. Կէնն	1028	1618
17. Սուլթան Մուրադ Գ. Ղազի	1032	1622
18. Սուլթան Իպրահիմ Ա.	1049	1640
19. Սուլթան Մէհէմէտ Գ. Ղազի	1058	1618
20. Սուլթան Սիւլէյման Բ.	1099	1687
21. Սուլթան Ահմէտ Բ.	1102	1691
22. Սուլթան Մուսթաֆա Բ.	1106	1695
23. Սուլթան Ահմէտ Գ. Ղազի	1115	1702
24. Սուլթան Մահմուտ Ա. Ղազի	1143	1730
25. Սուլթան Օսման Գ.	1168	1754
26. Սուլթան Մուսթաֆա Գ. Ղազի	1182	1757
27. Սուլթան Ապս-իւլ-Համիտ Ա. Ղազի	1187	1773
28. Սուլթան Սէլիմ Գ. Ղազի	1203	1789
29. Սուլթան Մուսթաֆա Գ.	1222	1807
30. Սուլթան Մահմուտ Բ. Ասիլ	1223	1808
31. Սուլթան Ապս-իւլ-Մէհիտ Ա. Ղազի	1255	1839
32. Սուլթան Ապս-իւլ-Ազիզ Ա.	1277	1861

ՎԵՀԱՓԱՌ ՍՈՒԼՔԱՆ
ԱՊՏԻԻԼ ՀԱՄԻՏ Բ.
Խան Ղազի

ԲԱՐԵԽՆԱՄ ԻՆՔՆԱԿԱԼ

34^{րդ} Կայսր Օսմանեան Հարսու-
թեան Եւ 28^{րդ} Կայսր յառմանէ Կոս-
տանդնուպոլսոյ, որդի Սուլթան Ապս-
իւլ-Մէհիտ Խանի, ձնեալ 16 Շա-
պան 1258 (10/22 Սեպտեմբեր 1842),
գահակալէ ի 11 Շապան 1293 (19/31
Օգոստոս 1876):

ԱՒԱԳԱՆԻ ԿԱՅՅԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

- Մեծ ներհնապետ (Տար-իւս-ստատէք իււ Եւ-
րիժէ աղասր) — **ԱՊՏ-ԻՒՆ-ՂԱՆ.Ի ԱՂԱ:**
Առաջին սենեկապետ (Սեր գուրէնայի հազ-
րէթի Շէհրիեարի) — **ՀԱՃԻ ԱՒ.Ի ՓԱՇԱ:**
Երկրորդ սենեկապետ — **ՆՈՒՐԻ ՓԱՇԱ:**
Առաջին փարսուղար (Մապէյնի Հիւմայուն
պառ ֆեարիպի) — **ՀԱՍԱՆ ՔԱՀՄԱՆ
ՓԱՇԱ:**
Մեծ արարողապետ եւ Կայս. բարգման (Թէ-
րիժաքք ումու միյէ նազրք վէ Տիվանը Հիւ-
մայուն քերնիմանը) — **ԻՊՐԱՀԻՄ ՓԱՇԱ:**
Առաջին քիկնապան (Տամաս վէ Սեր եազէր
Հազրէթի Շէհրիեարի) — **ՄԷՀՄԷՏ ՓԱՇԱ:**
Բ. Թիկնապան (Մայէթի Շահանէ Էրֆեանը
հարպիյէ միւ Երի) — **ՇԱՏԻՐ ՓԱՇԱ:**
Առաջին Աղօթասաց (Իմանը Էվվէլ Հազրէթի
Շէհրիեարի) — **ԲԱՇԻՏ ԷՖԷՆՏԻ:**
Նախարար Կայսերական գանձուն (Խազինէի
Խասսաի Շահանէ նազրք) — **ՍԱԳՂՋ ՅՈՎ-
ՀԱՆՆԷՍ ԷՖԷՆՏԻ:**
Մասկարար Կայսերական ընթանեաց (Հա-
րէմի Հիւմայուն մէարիժաք նազրք եւ լն.)
— **ՀԱՃԻ ԱՐԻՖ ՓԱՇԱ:**

- Հրամանատար պալատականաց եւ նուագա-
ձուսաց պալատան (Խատէմէի Խասսա վէ
Միլիզիայի Հիւմայուն Քէրիբը) — **ՍԻՒ-
ՂԵՏՄԱՆ ՓԱՇԱ:**
Ախոռապետ Արֆուցի (Սրապր ամիրէ միւ Երի-
րի) — **ՅԱՅԻԳ ՓԱՇԱ:**

ՆԱԽԱՐԱՐՔ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԴՐԱՆ

- Մեծ եպարհոս (Սասրազան) — **ՃԷՐԻՏ ՓԱՇԱ:**
Կրօնապետ (Շէյխ-իւ-Իոլան) — **ՃԷՄԱԼԷՏ-
ՏԻՆ ԷՖԷՆՏԻ:**
Նախարար Արդարութեան եւ Կրօնից (Ասլիյէ
վէ Մէզանիպ նազրք) — **ԱՊՏԻՒԼ ԲԱՀ-
ՄԱՆ ՓԱՇԱ:**
Սպարապետ (Սերասէր) — **ՐԻՋԱ ՓԱՇԱ:**
Նախարար Ծովային զործոց (Պահրիյէ նազր-
ք) — **ՃԷԼԱԼ ՓԱՇԱ:**
Նախագահ Պետական Խորհրդոյ (Շուրայի
Տէօվէթ Էլիսի) — **ՍԱՅԻՏ ՓԱՇԱ:**
Նախարար Արտաքին զործոց (Խարիհիյէ նա-
զրք) — **ՔԷՎՃԻԳ ՓԱՇԱ:**
Նախարար Ներհին զործոց (Տախիլիյէ նազր-
ք) — **ՄԷՄՏՈՒՀ ՓԱՇԱ:**

Վերաճեալ թնդաօրարանի (Թօփանէ մի-
ւորի) — **ԶԷՅ ՓԱՇԱ:**

Նախարար Կրօնապատկան կալուածոց (Ելզա-
ճր Հիւմայուն նազրր) — **ՂԱԼԻՊ ՓԱՇԱ:**

Նախարար Հանքային կրթութեան (Մէարիճ
նազրր) — **ՀԱՇԻՄ ՓԱՇԱ:**

Նախարար Առեւտրական եւ Հանրօգուտ շի-
նութեանց (Թիմարէր վէ Նաճա'ա նազր-
ր) — **ԶԻՀՆԻ ՓԱՇԱ:**

Նախարար Ելեւմական գործոց (Մալիյէ նա-
զրր) — **ՐԷՀԱՏ ՓԱՇԱ:**

Խորհրդական Եպարհասութեան (Միւսթեար
Սասր Ալի) — **ԹԷՎՃԻՉ ՓԱՇԱ:**

ՄԵԾ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐՔ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՍ

Քաղաքապետ Մայրաքաղաքի (Շէհիբ Էմիւնի)
— **ՐԸՏՎԱԿ ՓԱՇԱ:**

Նախարար Ասիականութեան (Չապրիյէ նա-
զրր) — **ՇԷՃԻՉ ՓԱՇԱ:**

Վերաճեալ նաւահանգստի (Լիման ռէիսի)
— **ՍԱՄԻ ՓԱՇԱ:**

Վերաճեալ Մաքսանց (Րուսումար Էմի-
նի) — **ՆԱԶԻՃ ՓԱՇԱ:**

Վերաճեալ Կալուածական տնտեսաց (Տէճ-
բերի Խազանի նազրր) — **ԶԻՅԱ ՓԱՇԱ:**

Վերաճեալ Թղթասարութեան եւ Հեռագրու-
թեան (Բօսրա վէ Թէլէկրաճ նազրր) —
ՀԻՒՍԷՅԸ ՀԱՄԻՊ ՊԷՏ:

Վերաճեալ Անտառաց, Հանքաց եւ Երկա-
գործութեան (Օրման վէ Մաշէն վէ Չրաա
նազրր) — **ՍԷԼԻՄ ՄԷԼՀԱՄԷ ՓԱՇԱ:**

Ասիականապետ Պէտիքաւի (Պէտիքաւ տու-
նաճրր վէ Փոլիս միւսիբի) — **ՀԱՃԻ ՀԱ-
ՍԱԿ ՓԱՇԱ:**

Ասիականապետ Կ. Պոլսոյ (Սամպօլ Փոլիս
միւսիբի) — **ՄԱԶՀԱՐ ՊԷՏ:**

Կառավարիչ Բերայի (Պէյողլու միւքեսարճր)
— **ՀԱՄՏԻ ՊԷՏ:**

Կառավարիչ Իսկիւսառու (Իսկիւսար միւ-
քեսարճր) — **ՀԱՄՏԻ ՊԷՏ:**

Հրամանատար Զինակրաց (Իքճայիէ ալայր
գոմանանր) — **ԶԷՉԷՆՆԻ ՓԱՇԱ:**

ՀՈԳԵԻՈՐ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Տ. Տ. ՄԿՐՏԻՉ Ա. ԽՐԻՄԵԱՆ

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԲ
Ե Ի

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

Տ. Տ. ՍԱՀԱԿ

Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԽԱՊԱԵԱՆ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

ՊԱՏՐԻԱՐԳՈՒԹԻՒՆ Ս. ԵՐՈՒՍԱԿԵՄԻ

Տ. Տ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՎԵՅԱՊԵՏԵԱՆ

ՊԱՏՐԻԱՐԲ

ՊԱՏՐԻԱՐԳՈՒԹԻՒՆ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՅ

Տ. Տ. ՄԱՂԱՔԻԱ

Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՕՐՄԱՆԵԱՆ

ՊԱՏՐԻԱՐԲ

Ե Ի

ՆԱԽԱԳԱՀ ՀԱՅՈՑ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՅՈՑ ԿԵԳՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Գրիգորիս Արքեպ. Յովնանենեսեան Ա. Ատնայտ.
 Վահրամ Եպիսկ. Մանկունի Բ. Ատենայտեո
 Գարրիկ » Ճեվահիրճեան
 Գեորգ » Իւրիճեան
 Եղիշէ » Գուրեան Ատենադպիր
 Կարապետ Ա. Բ. Սեբեան
 Կարապետ Քհնյ. Սանտալճեան
 Յովհաննէս » Ծանալագեան

ԴԱՂԱԲԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Տիգրան Էֆենտի Եուսուֆեան
 Զարեհ » Տիլպեր
 Գարրիկ » Նորատունկեան
 Գրիգոր » Գարակէօզեան
 Գրիգոր » Խրտրեան
 Սեննքերիմ » Մանուկեան
 Միհրան » Սեբեան
 Կարապետ » Գափամաճեան
 Մկրտիչ » Ասասեան
 Սեպուհ » Տէմիրճիպաշեան
 Տիգրան » Տէր-Ներսէսեան

ՀՈՌՎՄԷԱԿԱՆ ՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տ. ՊՕՂՈՍ ՊԵՏՐՈՍ ԺԲ.

ՍԱՊՊԱՂԵԱՆ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ - ՊԱՏՐԻԱՐԲ

ՏԱՆՆ ԿԻՒԿԻՈՑ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Կ. ՊԱՏՐԻԱՐԲ, Դահերէց

Ա Ն Դ Ա Մ Բ

Աւետիս Արքեպ. Արփիարեան
 Կ. Պար. փոխանորդ. Դեր-Դահերէց
 Սահակ Թգղ. Մ. Վ. Ճիզմեճեան
 Նիկողայոս Թգղ. » Պագշեան
 Պօղոս Կերպժ. Գազրիկեան
 Գեորգ » Թերգիսալեան
 Յովսէփ Մ. Վ. Արիկեան
 Յովսէփ » Ռոքոսեան
 Հ. Գրիգորիս » Գալեմքեարեան
 Հ. Եղիա » Բիլճեան
 Լեւոն » Բէլէճեան
 Հ. Սամուէլ Վ. Գանրարեան
 Հ. Կոմիտաս Մ. Վ. Իսկևուերեան Ատենադպիր

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Կ. ՊԱՏՐԻԱՐԿ. Գահերէց

Ա Ն Դ Ա Մ Ք

Աւետիս	Արքեպ.	Արվիարեան	Դեր Դհրց.
Պօղոս	Գեր.	Գազրիկեան	
Հ. Եղիա	Ծ.Վ.	Քիլճեան	
Պետրոս	էֆէնտի	Ազարեան	
Միշէլ	»	Մըսրրլը	
Անտոն	»	Քէօսէեան	
Յովհաննէս	»	Գարտաշեան	
Գրիգոր	»	Սինապան	
Անտոն	»	Ազնաւոր	
Մինրան	»	Երազեան	
Վիլէն	»	Հէքիմեան	
Մկրտիչ	»	Էնքօքըճեան	
Վիլէն	»	Գասապեան (ԴեղաՎանառ)	
Կոմիտաս	Ծ.Վ.	Իսկէնտէրեան	Ատնդպր.

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ ԹՈՒՐԲԻՈՅ

ՎՍԵՄ. Ա. ՅԱԿՈՐ ԷՖ. ՊՅՅԱՃԵԱՆ

ԱԶԳԱՊԵՏ ԸՆԴՀ. ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՍԵ ԹՈՒՐԲԻՈՅ

- Կարապետ էֆ. Սեննքերիմեան
*Քարսուղար քղրակցութեանց
 եւ Դործակասար*
- Գարրիէլ էֆ Մինասեան
Քարսուղար արձանագրութեանց
- Առաքել էֆ. Կեօզլուպէտյիւքեան
Դործակասար

ԱԶԳԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

- Ներկայացուցիւք Կիլիկիոյ Եկեղեցեաց
 Վեր. Յ. Գ. Գրիգորեան
 Կ. էֆ. Սեննքերիմեան
- Ներկայացուցիւք Բիւրանիոյ Եկեղեցեաց
 Իրօֆ. Յակոբոս Ճէճիզեան
 Յովհ. էֆ. Մինասեան
- Ներկայացուցիւք Խարուրդի Եկեղեցեաց
 Արշակ էֆ. Շմաւոնեան
 Գեորգ էֆ. Խարրուրլեան

Ներկայացուցիչ Կեդր. Քուրսիոյ Եկեղեցեաց
Յարութիւն էֆ. Կոստիկեան
Պետրոս էֆ. Տօնճեան

Ներկ. Մայրաքաղաքի ժողովրդեան
Յովհաննէս էֆ. Թէլֆեան
Մինրան էֆ. Յովհաննէսեան

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՀՈԳԵՒՈՐ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Նահանգային ժողով Բիւրանիոյ

Վեր. Յովսէփ Ճէճիգեան, Նախագահ
Վեր. Արսէն Շմաւոնեան, Բարտուղար

Կեդրոնական Քուրսիոյ Եկեղեցեաց ժողով

Վեր. Գեորգ Տէմիրճեան, Նախագահ
Վեր. Մինրան Գազանճեան, Բարտուղար

Կիլիկիոյ Եկեղեցեաց ժողով

Վեր. Նազարէր Հեղնեան, Նախագահ
Աբրահամ էֆ. Պերպերեան, Բարտուղար

Խարբերդի Եկեղեցեաց ժողով

Պաա. Կիրակոս Խաչատուրեան
» Արմենակ Սիմոնեան

Վ Ի Ճ Ա Կ Ա Գ Ի Ր

ԱՒԵՏ. ՀԱՅ. ԵԿԵՂԵՑԵԱՅ

1. ԿԻԼԻԿԵԱՆ ՍԻՆՈՂԻ ԵԿԵՂԵՑԻՔ

ԱԵՆԹԱՊ	Գեր. Գ. Յարութիւնեան
	» Մ. Փափագեան
	» Ն. Աշճեան
	» Յ. Գումրուեան
ԳԱԼՏՈՒՐԱՆ	Պատ. Ս. Վարժապետեան
ԵՕՂՈՒՆ ՕՂՈՒԳ	Գեր. Մ. Նիկողոսեան
ԷՅՊԷՁ	» Վ. Նանարեան
ԷՔԻՉՕԼՈՒԳ	» Գ. Գասարճեան
ՔԼՕՐՔԷՆԷ	Պատ. Ս. Էքմէքճեան
ԿԱՐՄԱՆՉ	» Ս. Երկաթեան
ՀԱՃԻ ՀԱՊԻՊԼԻ	Գեր. Յ. Գունտազճեան
ՀԱՍԱՆՊԷՑԼԻ	Պատ. Յ. Քէշիշեան
ՀԻՍՆԻՄԱՆՍՈՒՐ	Գեր. Ա. Եղոյեան
ՈՐՉԱ	Պատ. Ճորճի Շէմմաս
	» Կ. Դրսագճըեան
ՊԵՏԼԱՆ	Գեր. Մ. Միսիրեան
ՊԻԹԱԼՍ	Պատ. Կ. Քէքեճեան
ՊԻՐԻՃԻՔ	» Յ. Աբրահամեան
ՍԷՎԷՐԷՔ	Գեր. Յ. Թովմասեան
ՔԷՍԱՊ	Պատ. Չ. Պետրոսեան
ՔԻԼԻՍ	» Գ. Գուլումճեան
ՅԱՐԹՇՍԷ	

ԱԼՊՈՒՍԹԱՆ
 ԵՆՆՆԷ ԳԱԼԱ
 ԵՈՐԿԸ
 ԿԱՊԱՆ
 ԿԷՕՔՍՈՒՆ
 ՄԱՐԱԷ

Գեր. Ս. Յովհաննէսեան
 Պատ. Թ. Յակոբեան
 » Գ. Հայրօսեան
 » Կ. Հասեսեան
 » Մ. Երանեան
 Գեր. Ա. Շիրաճեան
 » Կ. Յարութիւնեան
 » Ն. Հեղեան

ԱՅԱՆԱ
 ԳԱՐՍՊԱՋԵՐԸ
 ԳՕԶ ՕԼՈՒԳ
 ԷՕՋԷՐԼԻ
 ԹԱՐՍՈՒՍ
 ՄԷՐՄԻՆ
 ԶՕՔՄԷՐՁԻՄԷՆ
 ՍԻՍ
 ՕՍՄԱՆԻՑԷ

Գեր. Ա. Թօփալեան
 Պատ. Մ. Գալուստեան
 » Ա. Էլմաճեան
 » Յ. Մանուկեան
 Գեր. Հ. Կեօզալայճեան
 Պատ. Ա. Պաղտիկեան
 Գեր. Ս. Թորեան
 Պատ. Ա. Պերայրեան
 » Կ. Բիւփէլեան

ԳԱՐԱՔԷՕՑ
 ՆԷՐԷՊԱԳԱՆ
 ԹԱԷՃԸ
 ԿԻՐԻՒՄՁԷ
 ՀԱՃԸՆ
 ՋԱՐ
 ՅԷՔՔԷ

Պատ. Մ. Օղուլուզեան
 Գեր. Կ. Ժամկոջեան
 Պատ. Եօրկիոս Պիլալեան
 » Մ. Փիլիպպոսեան
 » Լ. Սողովմեան
 Գեր. Սքելիօն Արալանիտիս
 Պատ. Ա. Թօփալեան

2. ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԻՆՈԳԻ ԵԿԵՂԵՑԻՔ

ԵՕՋԿԱՑ
 ԷՎԷՐԷԿ

Գեր. Բ. Եագուպեան
 » Մ. Մնէրեան

ԹԱԼԱՍ
 ԻՆՃԻՐԼԻ
 ԿԷՄԷՐԷԿ
 ՄՈՒՆՃՈՒՍՈՒՆ
 ՍՈՒՆԿՈՒՐԼՈՒ
 ՏԷՆԷՔ ՄՈՏԷՆ
 ԲՈՒՄՏԻԿՈՆ
 ԱԼԱՋԱՄ

Գեր. Յ. Պիլալեան
 Պատ. Գ. Եարտըմեան
 Գեր. Բ. Տօնիկեան
 Պատ. Յ. Խաչատուրեան
 » Գ. Աքմաճեան
 Գեր. Յ. Տէր Ղազարեան
 Պատ. Յ. Աճառեան
 Գեր. Նիքօլաքի Գուգուճագօլլու
 » Մ. Տօմպալեան
 Պատ. Գ. Թիւրապեան
 » Եօրկի Անասրասիա-տիս

ԱՄԱՍԻԱ
 ՋԻԷ
 ՀԷՐԷՔ

Գեր. Կ. Ատանալեան
 Պատ. Մ. Իսքէնտէրեան
 Գեր. Ս. Պապասիեան
 Պատ. Ա. Տարազեան
 » Գ. Ղաքարեան
 Գեր. Խրիսթ Փափասօփուլօ

ՄԱՐՍԸՎԱՆ
 ՋԱՐԷԱՄՊԱ
 ՍԱՄՍՈՆ
 ՍԻՄՀԱՏԻ ՔԷՕՑ
 ՎԷՋԻՔ ՔԷՕՓԵՐԻ
 ՅԱԹՍԱ

Պատ. Պ. Մուղալեան
 » Մ. Լուսիկեան
 » Ա. Գեորգեան
 » Յ. Բարբողեան
 Գեր. Գ. Տէմիրճեան
 » Մ. Գազանճեան

ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ
 ՋԱՐՈ
 ԷՆՏԷՐՍ
 ԹՈԳԱՆ
 ԿԻՐԻՆ
 ՍԸՎԱՋ

Պատ. Պ. Մուղալեան
 » Մ. Լուսիկեան
 » Ա. Գեորգեան
 » Յ. Բարբողեան
 Գեր. Գ. Տէմիրճեան
 » Մ. Գազանճեան

ԱԳՍԵՐԱՑ
 ԱՋԻՋԻՑԷ
 ՋԻՆՃԻՐՏԷՐԷ
 ԷՑԷՆՆԷ

Գեր. Գ. Մանուկեան
 Պատ. Գ. Գրրգեաղարեան
 » Ն. Հաճեքեան
 » Ե. Չփուրեան

ԷՆԿԻՒՐԻՒ	Գեր. Հ. Օտեան
ԻՐԿԻՒՊ	» Սբէֆանի Սիրինիտիս
ՆԻԿՏԷ	Պատ. Վ. Կարապետեան
ԶԱԳՄԱԳ	» Թ. Սահակեան
ՍԹԱՆՕՁ	Գեր. Յ. Ֆիլեան
ԹԷՐՁԻԼԻ	Պատ. Ա. Գայսերեան

3. ԵՓՐԱՏԻ ՍԻՆՈՂԻ ԵԿԵՂԵՑԻՔ

ԱՂՆՁԻԿ	Պատ. Հ. Սարաֆեան
ՈԱԼՈՒ	» Լ. Վարդանեան
ԻԶՄԷ	Գեր. Պ. Գալաչեան
ԵԱՐՐԵՐԴ	» Թ. Ասլանեան
ԵՈՁԱԳԻՒՂ	Պատ. Մ. Գարրիկեան
ԿԱՐՄԸՐԻ	Գեր. Ա. Սիմոնեան
ՀԻՒՍԷՅՆԻԿ	Պատ. Ս. Մեսրոպեան
ՀՈՂԷ	Գեր. Ա. Անդրեասեան
ՄԷՋԻՐԷ	Պատ. Ս. Երեցեան
ՄՈՐԵՆԻԿ	Գեր. Կ. Խաչատուրեան
ՇԷՑԷԱՋՅԻ	» Պ. Խաչատուրեան
ՊՂՄՇԷՆ	Պատ. Ա. Կիրակոսեան
ՓԷՐՇԷՆՃ	» Պ. Եաղուպեան
ՔԷՍԷՐԻԿ	Գեր. Տ. Թամզարեան
ՐԵՐԴԱԿ	Պատ. Մ. Կոչկարեան
ԹԷՄՐԱՆ	» Յ. Տէր Պողոսեան
ՓԷՐԻ	Գեր. Կ. Միկրոնեան
ՔՂԻ	» Ա. Նիկողոսեան
ԱՂԸՆ	Պատ. Գ. Պոյաճեան
ԱՐԱՐԿԻՐ	» Ա. Սիրականեան
ԱՐՂԸՆ	» Գ. Գրիգորեան
ԷԿԻՆ	» Պ. Պողոսեան
	» Գ. Մանուկեան

ՇԷՓԻԿ	Պատ. Ա. Սիրականեան
ԶՄՇԿԱՆՄԱԿ	» Յ. Աշոտեան
ԶՆՔՈՒՇ	» Յ. Պորոնեան
ՀԱՅՆԻ	» Ղ. Յարութիւնեան
ՌԴՎԱՆ	» Պ. Տէր Ղազարեան
ՏԻԱՐՊԷՔՐ	Գեր. Վ. Ամբրիսանեան

4. ԲԻԹԱՆԱԿԱՆ ՍԻՆՈՂԻ ԵԿԵՂԵՑԻՔ

ԱՅՈՊԱԶԱՐ	Գեր. Յ. ձէճիզեան
ՆԵՆՃԷ	» Յ. Տէր Ստեփանեան
ԷՕՏԷՄԻՇ	Պատ. Յ. Արմաղանեան
ԻԶՄԻՐ	Գեր. Յ. Թաշճեան
ԻԶՄԻՏ	» Բ. Իսքենտերեան
ՃԷՐՐԱՀ	Պատ. Ե. Սահակեան
ՄՐԵԱԼԸՃ	» Թ. Բէնտիկեան
ՊԱՆՏՐՄԱ	» Մ. Սալարեսեան
ՊԱՐՏԻԶԱԿ	» Ս. Մանուկեան
ՊԻԼԷՃԻՔ	» Ս. Վարդանեան
ՊՈՒՐՏՈՒՐ	Գեր. Յ. Յակոբեան
ՊՐՈՒՍԱ	Պատ. Ե. Շամիկեան
	Գեր. Ա. Շմաւոնեան
ՊՈԼԻՍ	Գեր. Յ. Գրիգորեան
	Պատ. Մ. Զօրիկեան
	Պատ. Գ. Գունտուրաճեան
	Էրօֆ. Յ. ձէճիզեան
ՌՈՏՈՍԹՈՅ	Պատ. Արիստիտիս Մօս- ճիատիս

5. ՅՈՅՆ ԱԻՏ. ԵԿԵՂԵՑԻՔ

ԱԳՍԱՐ	Պատ. Եօրկիոս Ռասախոս
-------	----------------------

ԻՋՄԻՐ	Գեր. Բսկեօփու Մօսկօ
ԻՍԿՆԼԻ	Պատ. Արօսթօլօս Տիքքիօ- րուլօս
ԻԻՆԵՑ	» Թէօօրոս Բօմախիսիս
ՄԱՆԻՍԱ	Գեր. Եօրկի Գամպուրօ- րուլօս
ՊՈԼԻՍ	» Սրավրօս Տիմիքրա- գօփուլօս
	» Էվանկէլօս Բանօսիս
ՊԷՅԼԱՆ	Պատ. Իֆանախիսիս
ՍԱՐՏՈՂԱՆ	» Բավլօս Բավլիտիս
ՕՐՏՈՒ	» Բանտէլիս Ֆիլատէլ- ֆեվա

6. ՍԻՆՈՒ ԶՈՒՆԵՑՈՂ ԵԿԵՂԵՑԻՔ

ՎԱՆ	
ԷՐԶՐՈՒՄ	Ա. Վարդանեան
ՏՐԱՊԷՋՈՆ	Գ. Տօմպալեան
ԷՐԶԻՆԿԵԱՆ	Իսրայէլեան
ՄՈՒՇ	

ՀՊԱՏԱԿ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ ՊԵՏՔ
Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

- 8. ԵՕՆՔԻՄ Գ., Պատրիարք Եւնւացի
- 8. ԵՏՄԷՅ ԵՌՎՋՈՅ, Էկզարք Պուլկարացի
- ՄՈՅԻՋ ԼԷՎԻ ԷՅ., Տեղակալ Բարունապետի
Հրէիցի

Ծանօթութիւնք և վիճակագրական տեղե-
կութիւնք փակուած են՝ 1 Սեպտ. 1904.

ԹՂԹԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ. — Նամակին հասցէն շատ յատկ և և մեյանով պէտք է գրել, հակառակ պարագային Թղթատարութիւնը կը վերագարձնէ նամակը, եՍԷ գրկողին հասցէն պահարանին ճակատը կամ ետին դրուած է:

Թղթատարական միութեան (ԻՔՔԷԿ-Մ. Union postale) մէջ գտնուող երկիրներուն համար 15 կոամ կամ աւելի պակաս կշռող նամակի մը վրայ պէտք է զնել 1 դրուշի Թղթադրոշմ. 15 կոամէն աւելի կշռող նամակներուն վրայ, իւրաքանչիւր 15 կոամի քանակութեան համար պէտք է աւելցնել 1 դրուշի Թղթադրոշմ Այսպէս է Թուրքիոյ ներքին Թղթատարութիւնն ալ, Բացառիկ են նաևահանգիստները. այս պարագային՝ 20 փարայի Թղթադրոշմ միայն պէտք է փակցնել:

Առանց դրոշմի յանձնուած նամակները Թղթատարութիւնը տեղը կը հասցնէ և ընդունողը կը հարկադրուի կրկինը վճարել, եՍԷ դրուած Թղթադրոշմը պէտք եղածէն պակաս է, պակաս մասին միայն կրկինը կը վճարէ:

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ԳԱՐԴԵՐ (Cartes postales). — Պարզ թղթատարական գարդի մը գինն է 20 փարա, իսկ վճարեալ պատասխանով թղթատարական գարդերու գինը 1 դրուշ:

ՎԱՃԱՌՔԻ ՆՄՈՅԵՆԵՐ (Է՛՛՛՛—՛՛՛ ԲԷ՛՛՛—՛՛՛—՛՛՛ Է՛՛՛ Ի՛՛՛—՛՛՛—՛՛՛ Է՛՛՛), Echantillon de marchandises). — Վաճառքի նմոշ են ապրանքի մը փոքրիկ մասերն որոնք չեն կրնար ինքնին առեւտուրի առարկայ ըլլալ իրենց փոքր քանակութեան պատճառաւ: Հեղուկներն ալ, ինչպէս իւղերը, եւայն, կրնան զրկուիլ իբր նմոշ, իրաց առեալ Ռուսիա, Պարսկաստան, Ամերիկա եւ Մեծն Բրիտանիա:

Թղթատարական Միութեան համար 1 կռամէն մինչեւ 100 կռամ ծանրութիւն ունեցող վաճառքի նմոշներէն կ'առնուի 20 փարա, եւ 100 կռամէն վեր իւրաքանչիւր 50 կռամի համար 10 փարա: Եթէ նմոշին ծանրութիւնը 350 կռամէ կամ 30 սանդիմէզր երկայնութենէ, 20 սանդիմէզր լայնքէ եւ 10 սանդիմէթր քանարութենէ աւելի ըլլայ, կը մերժուի: Թուրքիոյ մէջ վաճառքի նմոշներուն համար նոյն բանն է, սատարբերութեամբ որ մինչեւ 2000 կռամ կ'ընդունուին: Ծովեզերեայ քաղաքներուն համար

իւրաքանչիւր 75 կռամի համար 10 փարա կ'առնուի, փոխանակ 50 կռամի: Եթէ նմոշին ծանրութիւնը 250 կռամը անցնի, իւրաքանչիւր 50 կռամի համար 20 փարա կ'առնուի մինչեւ 2 քիլոկրամ:

ՏՊԱԳԻՐՆԵՐ (Է՛՛՛—՛՛՛ Իմպրիմէ՛՛—, imprimés). — Ինչպէս լրագրներն ու պարբերականներն, կազմուած կամ անկազմ գիրքեր, տետրակներ, երաժշտական հատուածներ, այցնարտներ, տպագրական փորձեր (ձեռագրով կամ առանց ձեռագրի), վիմագրութիւններ, լուսանկարներ, պատկերներ, զծագրութիւններ, յատակագրիժեր, աշխարհագրական քարտէսներ, ցուցակներ, զանազան ազդեր, եւ ընդհանրապէս ինչ որ տպագրուած է:

Թղթատարական Միութեան մէջ զանուոյ երկիրներուն համար 50 կռամ կամ աւելի պակաս կշռոյ տպագիրներուն կը վճարուի 10 փարա, իսկ 50 կռամէ աւելի կշռոյ տպագիրներուն իւրաքանչիւր 50 կռամի համար 10 տկան փարա աւելի: Նոյնպէս Թուրքիոյ ներքին թղթատարութեան համար իւրաքանչիւր 50 կռամը ենթակայ է 10 փարա թղթադրոշմի: Երբ ծրարը 30 կռամէ պակաս կը կշռէ, 5 փարա միայն կը

վճարուի : Ծովեզերեայ քաղաքներու համար
իւրարանչիւր 75 կռամի 10 փարա կ'առնուի :

2000 կռամէ աւելի կշռող 45 սանդիմէղրէ
աւելի երկայնութիւն, լայնութիւն կամ Յանձ-
րուութիւն ունեցող ծրարներ չեն ընդունուիր . 10
սանդիմէղր տրամագիծ եւ 75 սանդիմէղր եր-
կայնութիւն ունեցող պլորուած տպագիրներ
կ'ընդունուին :

Տպագիրներու ծրար մը պէտք չէ պարունակէ
նամակ կամ ձեռագիր . նոթագրութիւններ, հա-
կառակ պարագային ետ կը դրկուի :

ԳՈՐՄԻ ԹՈՒՂԹԵՐ (Էւրօպէ Դոկւմէնտ, pa-
piers d'affaires) . — Անմիջական Թղթակցու-
թեան մը նկարագիրը չունեցող ո եւ է Թուղթ
գործի քուղթ կը կոչուի, ինչպէս դատաւարու-
թեան Թուղթեր, վկայագիրներ, կայուածագիր-
ներ փոխանակագիրներ, բեռնագիրներ (քոմ-
բիլէթ), հաշուեցուցակներ (քոմպտ) եւ այլն :

Թղթատարական Միութեան մէջ գտնուող
երկիրներուն համար 1 կռամէ մինչեւ 200 կռամ
կշռող ծրարներէ կը պահանջուի 1 դրուշ .
իսկ 200 կռամէ աւելի կշռող ծրարները ենթա-
կայ են 10ական փարա յաւելումի՝ ամէն 50
կռամի յաւելման : Առ առաւելն 2000 կռամ

կշռող ծրարներ միայն կ'ընդունուին : Թուրքիոյ
ներքին Թղթատարութեան համար եւս նոյնն է :

Ծրարները նամակ կամ նոթագրութիւն պէտք
չէ պարունակեն . նոյնպէս ծրարներու ծանրու-
թեան եւ ընդարձակութեան պայմանները տպա-
գիրներու յար եւ նման են :

Սոփրական նամակներու, վաճառքի նմոշ-
ներու, տպագրական եւ գործի Թուղթի ծրարնե-
րու վրայ եթէ Թղթադրոշմ գրուած չէ, չեն զըր-
կուիր, իսկ եթէ պակաս գրուած, կը դրկուին
եւ պակասին կրկինը կ'առնուի ընդունողէն :

ԹԱՆԳԱԳԻՆ ՆՈՒԹԵՐ . — Արգիւում է
Թղթատարի յանձնել մաքուր չվճարուած Թանկա-
գին նիւթեր, եւ այլն :

**ԴՐԱՄԻ ԵՒ ԱՐԺԷՔԱՒՈՐ ՆՈՒԹԵՐՈՒ ՓՈ-
ԵԱԴՐՈՒԹԻՒՆ** . — Թղթատարական Միութեան
մէջ գտնուած երկրներուն համար Օսմանեան
Թղթատարութեան մէջ կ'ընդունուի աւանդ (Էմ-
բոյթ), եւ մանտա-բոսդ :

Թուրքիոյ ներքին Թղթատարութեան մէջ ըն-
դունում է դրամի եւ արժէքաւոր նիւթերու
փոխադրութիւնը աւանդի ձեւին տակ : Այս պա-
րագային Թղթատարական վարչութիւնը կը ստա-

նայ Թանկագին նիւթերու համար արժէքին համաձայն սակագին մը, իսկ հասարակ նիւթերու համար ծանրութեան չափով սակագին մը: Այս սակագինը հինգ աստիճան է, հեռաւորութեան հինգ շրջանակներու համաձայն՝ որոնք հետեւեալներն են.

Ա. Երջանակ. — Կ. Պոլիս եւ շրջակաները, կը վճարուի արժէքաւոր նիւթերու համար, 1էն 1000 զրշ.ի՝ $2\frac{1}{2}$, 1000էն 2000 զրշ.ի՝ 5 զրուշ, եւ ամէն հազար զրուշի՝ $2\frac{1}{2}$ զրուշ: Ծանրութիւն ունեցող նիւթերու համար 1էն 500 կոամի՝ $2\frac{1}{2}$, եւ 501էն 1000 կոամի՝ 5, եւ ամէն 500 կոամի՝ $2\frac{1}{2}$ զրուշ:

Բ. Երջանակ. — Պրուսա, Գաթլեմունի, Այտըն, Ատանա, Ճէպէլի Լիպնան, Հալէպ, Գոնիա, Երոտրա, Կարմիր ծովի եզերքներ, Պէնկագի, Պիդա, Արշիպիդագոսի կղզիներ: Այս վայրերը կը փոխադրուին արժէքաւոր նիւթեր, 1էն 250 զրուշ՝ $2\frac{1}{2}$, 251էն 500՝ 3, 501էն 1000՝ 7 զշ.ի ասկէ վեր հազարներու համար իւրաքանչիւրին վրայ կ'աւելնայ $3\frac{1}{2}$ զրուշ: Ծանրութիւն ունեցող նիւթեր, 1էն 100 կոամ՝ $2\frac{1}{2}$, 101էն 250 կոամ՝ 3, 251էն 500՝ 4, եւ 501էն 1000 կոամ՝ 7 զրուշի, եւ իւրաքանչիւր 500 կոամի՝ $3\frac{1}{2}$ զրուշի յաւելում:

Գ. Երջանակ. — Դամասկոս, Էրզրում, Հիճազ, Էնգարէ, Սըվաս, Գուսվա, Մանասթըր, Եէմէն Տիարպէքիր, Խարբուրդ, Արժէք. 1էն 250 զրուշ՝ 3, 251էն 500՝ 4, 501էն 1000՝ 6 զրուշի եւ իւրաքանչիւր 1000ի վրայ 5 զրուշի յաւելում: Ծանրութիւն. 1էն 100 կոամ՝ 3, 101էն 250 կոամ՝ 4, 251էն 500՝ 6, 501էն 1000՝ 10 զրուշի, եւ իւրաքանչիւր 500ի վրայ 5 զրուշի յաւելում:

Դ. Երջանակ. — Վան, Պիժլիս, Մուսուլ, Արժէք. 1-250 զշ.՝ $3\frac{1}{2}$, 250-500՝ 5 զշ.ի, 501-1000՝ 8 զշ.ի եւ իւրաքանչիւր 1000ի վրայ $6\frac{1}{2}$ զշ.ի յաւելում: Ծանրութիւն. 1-100 կոամ՝ 3, 101-250՝ 5, 251-500՝ 8, 501-1000՝ 13 զշ.ի եւ իւրաքանչիւր 500 կո.ի վրայ $6\frac{1}{2}$ զշ. յաւելում:

Ե. Երջանակ — Պաղտատ, Պարսա, Արժէք. 1էն 250 կոամ՝ 4, 251էն 500՝ 6, 501էն 1000՝ 10 զրուշի, եւ իւրաքանչիւր 1000ի վրայ 8 զշ.ի յաւելում: Ծանրութիւն. 1էն 100 կոամ՝ 4, 101էն 250՝ 6, 251էն 500՝ 10, 501էն 1000՝ 16 զրուշի, եւ իւրաքանչիւր 500ի վրայ 8 զրուշի յաւելում: Ծովեզերեայ քաղաքները 1000ին 2 կ'առնուի, իսկ երկամուզի բանաժ քաղաքները 1000ին 3 զրուշ: Ասոնց մէջ երբէք ծանրութիւնը նկատողութեան չառնուիլի:

ԸՆԴՈՒՆՆԼՈՒԹԵԱՆ ՁԵԿՈՒԾԱԳԻՐ (Ի-դ-է-լ-ս-ի-դ-է-լ, avis de récéption). — Ընդունելութեան զեկուցագիրներու, թէ՛ Թղթատարական Միութեան շրջանակին եւ թէ՛ Թուրքիոյ համար, պէտք է վճարել միօրինակ կերպով 1 զրուշ, յանձնարարման համար վճարուած 1 զրուշէն զատ

ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ (Թ-է-հ-է-դ, recommandation). — Յանձնարարեալ առարկաներու համար պէտք է վճարել ինչ որ պիտի վճարուէր՝ եթէ յանձնարարեալ չըլլային. յետոյ միօրինակ կերպով պէտք է վճարել 1 զրուշ իբր յանձնարարման գին:

Երբ յանձնարարեալ նամակ մը կորսուի, եթէ կը վերաբերի Թղթատարական Միութեան, 50 ֆրանք փոխարինութիւն կը վճարուի, իսկ եթէ կը վերաբերի Թուրքիոյ ներքին թղթատարութեան՝ 200 զրուշ:

ՄԱՆՏԱ-ՐՈՍԿ — Մանտա-բոսդի զրուծիւնը ի զորք կը զրուի Թուրքիոյ նամակատուններուն մէջ. Ղրկողին տրուելիք ստացագրին վրայ 10 փարանոց զրոշմամուզով կը փակցուի. իսկ մանտա-բոսդերը եւ անոնց յարակից թուղթերը զերծ

են զրոշմամուզովէ՛ — Երկու հազար զրուշէն աւելի զուժարի համար մանտա-բոսդ չի տրուիր: Մինչեւ 100 զրուշի համար 20 փարա վարձք կ'առնուի, իւրաքանչիւր 100 զրուշէն 20 փարայի հաշուով՝ 500 զրուշէն 100 փարա կ'առնուի, իսկ 500էն մինչեւ 1900 զրուշ, իւրաքանչիւր 200ին քսանական փարա կ'աւելցուի, որով 1900էն մինչեւ 2000 զրուշ՝ վարձքը կ'ըլլայ վեցուկէս զրուշ:

ԱՐՃԷՔԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԾ ՊԱՐՈՒՆԱԳՈՒԹԵԱՄՈ ՆԱՄԱԿՆԵՐ (Գը-յ-է-լ-է-հ-է-դ-տ-է-լ-է-լ-է-է-լ-է-լ-է-լ-է-լ) — Ծովեզերեայ եւ երկամուղւոյ գիծերուն վրայ գտնուող քաղաքներու նամակատուններուն համար իւրաքանչիւր նամակի պարունակութիւնը 50,000 զրուշէն աւելի չըլլալու պայմանաւ (օսմ ուկին 100 զրուշի հաշուով), պանքնօթիւն, արժէթուղթեր պարունակող նամակներ կ'ընդունուին, որոնց արժէքը պահարանին վրայ թուանշանով նշանակուած եւ զըրկողին անձնակաւ կնիքովը կամ մասնաւոր նշանով մը առնուազն հինգ տեղերէ կնքուած պէտք է ըլլան. Այս նամակներուն ծանրութեանը համեմատ թղթաղործ փակցիւնէ զատ, կը վճարուի 1 զրուշ ապահովագին եւ յայտարարուած ար-

ժէքին իւրաքանչիւր 1000 զշ.ին ու կոտորակին համար 1 զրուշ, Երբ կորսուի, վնասուի կամ զողջութի, արժէքին փոխարէնը Յղծատարութիւնը կը վճարէ, ի բաց առեալ անխուսափելի պարագաները (բէճ — էւլէ — Էւրը Գուլէ Եուլուր Գուլուրէ. cas de force majeure). Այս մասին ըլլալիք յայտարարութիւնները առնուազն մէկ տարուան մէջ պէտք է տեղի ունենան, որովհետեւ անկէ ետքը նկատողութեան չեն առնուիր:

ԳՈՒԻ ԲՈՍԿԱՆ. — Գոլի բողալը երկու տեսակ է, արժէքաւոր ու անարժէք: Թէ՛ արժէքաւոր եւ Թէ՛ անարժէք առարկաներու համար զրկուած գոլի բողալը 5 բիլոյէն աւելի ըլլալու չէ:

Ստակը կրնայ մինչեւ 10 բիլոյ ծանրութիւն ունենայ եւ ե՞ծէ ստակ կամ կարասի որոշեալ կշիռէն աւելի ըլլայ՝ երկու մասի կը բաժնուի: Թէ՛ ստակի եւ Թէ՛ կարասիի.

Ա. Շրջանակի համար 5 բիլոյին պէտք է տալ 4 զրուշ:

Բ. Շրջանակի համար 5 բիլոյին պէտք է տալ 8 զրուշ:

Գ. Շրջանակի համար 5 բիլոյին պէտք է տալ 12 զրուշ:

Իւրաքանչիւր շրջանակի ամէն 1000 զրուշին համար պէտք է վճարել 2 զրուշ իբր ապահովագին:

Ստակ. — Ստակը ե՞ծէ 5 բիլոյէն աւելի ըլլայ. բիլոյ զրուշ Ա. շրջանակի համար պիտի առնուի 1 զրուշ, Բ. շրջանակի համար 2 զրուշ, Գ. շրջանակի համար 3 զրուշ:

Գոլի բողալի մէջ ուզած ստակդ կրնաս դնել, ոսկի, մէճիտ, զրուշ, եւայլն խառն, պայմանաւ որ ետքը ծրարին վրայ Թէ՛ թուանշանով Թէ՛ զրով զրուի ո՛րչափ ոսկի, ո՛րչափ մէճիտ, ո՛րչափ զրուշ պարունակելը:

Ամէն մէկ զրամածրար առ առաւելն՝ 50,000 զրուշ պէտք է պարունակէ, աւելի պարունակածները պէտք է կիսել եւ ծրարի վերածել:

Մէկ օրուան մէջ մէկու մը հասցէին կարելի է շատ մը անգամներ գոլի բողալ գրկել:

Թշտատարական աշխատութեանց համար, իւրաքանչիւր ծրարին իբր կապողչէք կ'առնուի 60 փարա եւ զրկողին տրուելիք ստացագրին վրայ 10 փարանոց փուլ կը փակցուի:

Գոլի բողալը պէտք է recommandé ընել, որով իրաւունք կ'ունենայ գոլի բողալ ընդունողը, առնելուն համար ստացագրի մը տալ զրկողին:

Կարասի. — Շոգենաւով կամ երկամուզով
 զրկուած կարասիները կամ տպրանքները պէտք
 է առ առաւելն 60 սանդիմ երկայն եւ 20 սան-
 դիմ լայն ըլլան: Այն առարկաները զորոնք կա-
 բելի չէ կիսել, ինչպէս հովանոց, գաւազան,
 եւայլն, 1 մեդր երկաթնուծիւն պէտք է ունենան:

Այն ապրանքներն որոնք ուղղակի երկամու-
 զիով կամ շոգենաւով չեն կրնար երթալ, զրկուե-
 լիք տեղը երկրին ներսերը ըլլալուն պատճառաւ
 պէտք է որ 40 սանդիմ երկայն եւ 30 սանդիմ
 լայնք ու 20 սանդիմ խորութիւն ունենան:

Հեղուկ եւ պայծուցիկ նիւթերն արգիլուած է
 գոլի բոսղալով զրկել, ի բաց առեալ զեղերէն
 որոնք նախ փայտէ անտուկի մը, յետոյ փայտի
 սղոցուկով (Բաւշ) լեցուն թիթեղէ տուփի մը
 մէջ զրուած ըլլալու են:

Գոլի բոսղալին հասցէն շատ յստակ պէտք է
 գրուի որուն որ կ'ուղղուի, անոր բնակութեան
 տեղը, թաղը, փողոցը, տան թիւը, եւայլն:

ԳԱՐԳ ԲՈՍԿԱՆՆԵՐ. — Թղթատարական
 պաշտօնական գարդերէն զատ (carte postale)
 արհեստական շրջարերութեան հանուած պարզ
 կամ պատկերազարդ գարդերուն մեծութիւնը
 պաշտօնականին չափ ըլլալու է:

Արգիլուած է բարոյականի դէմ կամ աղտոտ
 պատկերներ կրող գարդ բոսղալները:

Գարդին վրայ պէտք է 20 փարայի փուլ
 փակցուի. եթէ այդ զինէն պակաս կ'արժէ փակ-
 ցուած դրոշմամուղթը, մնացեալին կրկինը կը
 վճարուի իր գացած տեղը, եւ երբ առանց դրոշ-
 մամուղթի թղթատարութեան յանձնուի, այն
 ատեն իրրն աւանակ 2 դրուշ (taxe) գին կ'առ-
 նուի:

Պատասխանը վճարուած (réponse payée)
 գարդ բոսղալներուն եթէ կէսը կտրուելով
 այդ գարդին պատկանած կառավարութենէ մը
 զատ՝ ուրիշ կառավարութեան մը երկիրը զըր-
 կուի, հոնկէ 2 դրուշ կ'առնուի. օրինակի հա-
 մար, եթէ տանկ կան գարդ բոսղալ մը Ֆրանսա
 զրկուի, եւ հոն այդ գարդը կէսը կտրելով իտա-
 լիա զրկէ, իտալիա անկէ 2 դրուշ կ'առնէ, իսկ
 եթէ Թուրքիա զրկուի, հարկաւ բան մը չվճա-
 րուի բ. եւ այսպէս փոխադարձաբար ամէն եր-
 կիրներու համար:

Հ Ե Ռ Ա Գ Ի Ր Ը

Կ Ա Ն Ո Ն Ն Ե Ր

ՀՆՌԱԳՐԻՆ ԺԱՄԸ. — Թուրքիոյ քաղաքներուն միջև բուրք տառերով փոխանակուած հեռագիրներուն համար, բրքական ժամը կը գործածուի Թուրքիոյ հեռագրատուններուն մէջ: Իսկ միջազգային հեռագիրներուն և լատին տառերով զարնուած ներքին հեռագիրներուն համար՝ կ. Պոլսոյ միջօրեականին ժամը կը գործածուի, որ 1 ժամ, 47 վայրկեան, 32 երկվայրկեան առաջ է Բարիզի Միջօրեականին ժամէն:

ՀՆՌԱԳՐԻՆ ԼԵՁՈՒՆ. — Միջազգային և ներքին հեռագիրներուն համար բուրքերէնէ և ֆրանսերէնէ զտը կարելի է նաեւ հեռագրել լատին տառերով և արաբերէն, պարսկերէն, հայերէն, յունարէն, սերպերէն, ռումաներէն, պուլկարերէն, ռուսերէն, անգլիերէն, գերմաներէն, իտալերէն, սպաներէն, Լատիներէն և ուրիշ ծանօթ լեզուներու վերաբերեալ բառերով:

ՕՏԱՅԱԳՐԸ. — Եթէ զրկողը ուզէ, հեռագրատան կողմէ՝ հեռագրին յանձնուած ըլ-

լալը հաստատող ստացագիր կը տրուի: Այս ստացագրին համար 1 դրուշ կ'առնուի՝ եթէ ներքին հեռագիր է, և 25 սանթիմ՝ եթէ միջազգային է: Այս ստացագիրը ենթակայ է 10 փարայի սովորական դրոշմատուրքի:

ՍՏԻՉՈՂԱԿԱՆ (urgent) ՀՆՌԱԳՐԸ. — Կարելի է ստիպողական հեռագիր մը գարնել թէ միջազգային և թէ ներքին, եռապատիկ գին վճարելով: Ասոր համար հեռագրին վրայ հասցեէն առաջ պէտք է գրել **Urgent** 7էր կամ **urgent** բառերը:

ՍՏԿԱԳՐԻՆ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԸ. — Կոստանդնուպոլսոյ հեռագրատանց միջև փոխանակուած իւրաքանչիւր հեռագրի համար կ'առնուի 100 փարա, երբ 20 քառը ջանցելիր: 20 քառէն վեր իւրաքանչիւր 10 քառի համար կ'առնուի 50 փարա:

ՆԵՐՔԻՆ ՍՏԿԱԳՐԸ. — Միւսնոյն նահանգին հեռագրական կայարաններուն միջև քաշուած հեռագրի մը իւրաքանչիւր քառին համար պէտք է վճարել 20 փարա՝ 100 փարա յաւելուածական տուրքով:

Տարբեր նահանգներու հեռագրական կայարաններուն միջև քաշուած հեռագրի մը իւրաքանչիւր քառին համար պէտք է վճարել

40 փարա, 5 դրոշ. յաւելուածական տուրքով:
Այս սակագինը այն հեռագիրներուն հա-
մար է, որոնք ջնն անցնիր Ի՞՞՞՞՞՞ ընկերու-
թեան ներքին ընդծովեայ պարաննրէն գա-
լով անոնց որոնք այդ պարաններէն կ'անց-
նին, միեւնոյն նահանգին հեռագրական կա-
յաններու միջեւ՝ քառ. 40 փարա է, 5 դրուշ.
յաւելուածական տուրքով, և տարբեր նա-
հանգներու հեռագրական կայաններու մի-
ջեւ՝ 70 փարա, 7½ դրուշ յաւելուածական
տուրքով:

Երուպական և Ասիական Թուրքիայէն Ա-
րեւելեան Բուսելի քաշուած հեռագիրներուն,
Մուսքաֆա փաշայի ճամբով կը վճարուի 60
փարա, առանց յաւելուածական տուրքի:

Կիպրոսի հետ փոխանակուած հեռագիր-
ները ներքին սակագինն ենթակայ են երբ
դրկուին Լաքաքիոյ ճամբով:

Հիճագի, Ղարպ Թարապլուսի և Եեմէի
նահանգներուն միջեւ, և այդ նահանգներուն
իւրաքանչիւրին ու Թուրքիոյ միւս նահանգ-
ներուն միջեւ փոխանակուած հեռագիրները
ենթարկուած են միջազգային սակագինն:

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱՑՈՅՑԻ

Հ Ա Ն Ր Ա Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն

1905

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Բ Ա Ր Ո Յ Ա Վ Է Պ Ք

Բարեպաշտ հիւանդ կնոջ մը անկողնին քով նստած էի . դառն արցունք թափելով սապէս կ'ըսէր ինծի . ա՛լ չեմ կրնար տանիլ , չեմ կրնար տոկալ , համբերել , նեղութիւններ շրջապատած են զիս ամէն կողմէ :

Ի՛նչ պատասխանել չէի գիտեր , շուարած էի , չէի գտներ մխիթարութեան մի խօսք :

Տախտակահամիւն վրայ երկու տարեկան մանուկ մը գեանախնձորնէրով կը խաղար . սեղանին վրայ երկու քաշնոց մեծ հաց մը կար , կրնա՞յ փոքրիկը սա 2 քաշնոց հացը վերցնել , հարցուցի հիւանդին :

— Բայց, Տէր Հայր , առ ի՛նչ հարցում է , ըսաւ կինը , սրբելով արցունքներն . առ՝ մանուկին կարողութենէն վեր է :

Երախան գրկեցի , ծանր նկանակը
մանուկին թեւերուն մէջ դրի եւ
սկսայ սենեակին մէջ վերվար ման
գալ . ես ու մանկիկս կը խնդայինք .
կը տեսնէ՞ք . տիկին , մանուկը
հացը թէ կը վերցնէ , թէ կը տանի
եւ թէ միեւնոյն ատեն կը զուար-
ճանայ :

Հարկաւ , ըսաւ հիւանդը , ժպտե-
լով , դո՛ւք գրկած էք փոքրիկը նկա-
նակով մէկտեղ :

Ճիշտ ատանկ է , տիկին , ըսի ,
յաղթանակաւ . Տէրն մեր Յիսուս
Քրիստոս ձեզ եւս կը տանի իր բազ-
կաց մէջ եւ ձեր բեռն ալ ի միասին
Տիկինը համոզուեցաւ եւ հասկցաւ
թէ ի՛նչ կը նշանակէ Յիսուսի հրա-
ւէր . եկէք առ իս յոգնածներ եւ
վաստակեալներ . ես ձեզ կը հանգե-
ցընեմ . հաւատաց եւ այլ եւս չտըր-
տընջաց ,

Խնդրէ ինձմէ գոր ինչ կ'ուզես եւ
պիտի ստանաս . այսպէս կ'ըսէ Դիոս
ագահ մարդու մը :

կը խնդրեմ որ , կ'ըսէ մարդուկը ,
ինչ բանի որ դպչիմ ոսկիի փոխուի :
Լաւ , կ'ըսէ Դիոս , խնդիրդ կա-
տարեցի :

Հետեւեալ օր երբ հանդերձները կը
բռնէ , հագնելու համար , անոնք մի առ
մի ոսկիի կը փոխուին : Մարդուկը կը
սատի եւ կը դողդղայ բոլոր օրը :
Պարտէզ կ'իջնէ , վարդ մը կը փրցնէ ,
աս ալ ոսկի կ'ըլլայ , եւ հոտոտած
ատեն երեսը կը վիրաւորէ անով :
Կուգայ ճաշի ժամանակ , հացը ձե-
ռացը մէջ ոսկիի կը փոխուի . ջուրն
նոյնպէս . իր աղջիկը զերկը կ'նետուի ,
անոր ալ դպածին պէս , սն ալ ոսկիէ
արձանի կը փոխուի :

Ո՛վ Դիոս , խնդրեմ ինձ պատառ
մը հաց , կաթիլ մը ջուր եւ ողկոյզ
մը խաղող տուր , կը գոչէ լալագին
թշուառ ագահը , այլ եւս ոսկիի վրայ
գաղափար չունիմ :

Շատ դժուար կացութեան մէջ եմ,
կ'ըսէր տիկին մը իրեն այցելողի մը ,
տղաս Աւստրալիա է եւ շատ բարե-

կեցիկ վիճակ ունի . պէտք էր օգներ
ինձ . նա , սակայն , ամիսը մի ան-
գամ պատկեր մը կը դրկէ ինձ . ինչ
ընեմ պատկերը : Տեսնեմ սա պատ-
կերը , ըսաւ , այցելուն , կինը բե-
րաւ բոլորն ալ : Բայց սիրելի Տիկին ,
ատոնք պատկեր չեն . երբ ետեւի
կողմը ձեր ստորագրութիւն դնէք եւ
գրամատուն ասանիք մեծ գումարներ
պիտի ստանաք ատոնց փոխարէն :

Այսպէս ըրաւ կինը եւ ազատեցաւ
թշուառ կացութենէն :

Ս. Գիրք գանձեր կը պարունակէ ,
գործածէ զայն պէտք եղած կերպով
եւ խսպառ պիտի ազատիս թշուա-
ռութենէ :

Միայնակեաց ոմն վիճում է սա-
տանային հետ եւ թող չէ տալիս նո-
րան որ իր խուցը մանի : Այն ժա-
մանակ Սատանան վիրաւորուած ագ-
ռաւի տեսք ընդունելով , արիւնոտ
թեւը կախ ձգած , սկսում է թըռչ-
կըռտիլ միայնակեացի խցի դրան
մօտ : Միայնակեացը խղճում է ագ-

ռաւին եւ իր խուցը աանում է : Այդ
կերպով սատանան մանելով խուցը ,
սուաջարկում է միայնակեացին ընտ-
րելու հետեւեալ երեք մեղաց մին .
սպանութիւն , շնութիւն կամ ար-
բեցութիւն : Միայնակեացը ընտրում
է արբեցութիւնը , մտածելով որ
դրանով միմիայն ինքնիրուն մնասած
կը լինի եւ ոչ ուրիշի : Բայց երբ նա
արբում է , ըանականութիւն կորսըն-
ցնում է , եւ գնում է գիւղ , այն
տեղ շնանում է եւ ապա ինքզինքը
պաշտպանել ուզենալով կնոջ ամուս-
նու դէմ , սպանում է նորան : —
Արբեցութիւն , գինեմոլութիւն , պատ-
ճառ է ամէն մեղաց , ուստի հետու
կաց արբեցութենէ :

Մայրիկ , թող տուր , գրացիին
աղոց հետ խաղամ , գիտեմ որ անոնք
բարի աղաք չեն եւ կը հայհոյեն ալ ,
բայց վստահ եղիր , ես անոնցմէ չեմ
ազդուիր :

Գաւաթ մը ջուր կար սեղանին
վրան . մայրը կաթիլ մը մեղան դրաւ

Զուրին մէջ որ սեփսեւ եղաւ : Հիմա կրնա՞ս Զուրը նորէն առաջուան պէս մաքուր ընել , հարցուց մայրը :

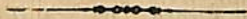
Ոչ , անհնար է , ըսաւ տղան :

Անանկ պիտի ըլլայ չար տղոց աղ-
ղեցութիւն քու վրայդ : Չար ընկե-
րակցութիւն կապականէ բարի վարք :

—
Կլատութիւն կ'ըսէր . « 40 տարի է որ անգլ . կառավարական վարչու-
թեան մէջ եմ եւ ճանչցած եմ 60
առաջնակարգ անձնաւորութիւններ .
ասոնց 55ը համազեպ , ճշմարիտ
քրիստոնեաներ էին , իսկ 5ը կրօնքը
չատ բարձր կը համարէին . գալով
ինձ ո՛րքան ծերանամ հաւատքս ա՛յն-
քան կենդանի , հաստատ եւ զօրա-
ւոր կ'ըլլայ :

—
Միքայէլ Անճէլօ վանք մը մտաւ
եւ պարտէզին մէջ վիթխարի մար-
մարիոն մը տեսնելով ըսաւ . այս քա-
րին մէջ Յիսուս պահուած է : Հե-
տեւեալ առտուն Անճէլօ պարտէզին
մէջ աշխատաւորներու ձայներ լսեց :

Պատուհանէն նայելով տեսաւ որ
վանականները այն մեծ քարը կոտ-
րել կ'աշխատին : Է՛ , ի՛նչ կ'ընէք
հոս , գոչեց Անճէլօ : Դուն չըսիր որ
այս քարին մէջ Յիսուս է ծածկուած ,
պիտի կոտրենք քարը եւ զանի դուրս
հանենք , ըսին վանականները :— Մի-
ծաղեցաւ Անճէլօ եւ բացատրեց թէ
ի՛նչ ըսել կ'ուզէր : Ուստի յանձնեցին
քարը մեծ վարպետին եւ նա երկար
եւ յարատեւ աշխատութեամբ տձեւ ,
կոչտ քարը Յիսուսի մի սքանչելի
արձանին վերածեց : — Մնողաց ու
ուսուցիչներու լաւ մի օրինակ . բուռն
ու կոչտ հարուածներով չէ որ մա-
նուկին մէջի ծածկուած ձիւքեր երե-
ւան պիտի հանուին . ոչ . միայն յա-
րատեւութեամբ , համրերութեամբ
եւ մեղմիկ ջանքերով պիտի յաջո-
ղինք քարձրացնել մեզ յանձուած
աղաքները :

ԱՌՈՂՋԱԿԱՆ

ԱՌՈՂՋԱԳԱՀԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆ

ԱՌՈՂՋԱՐԱՐ Է

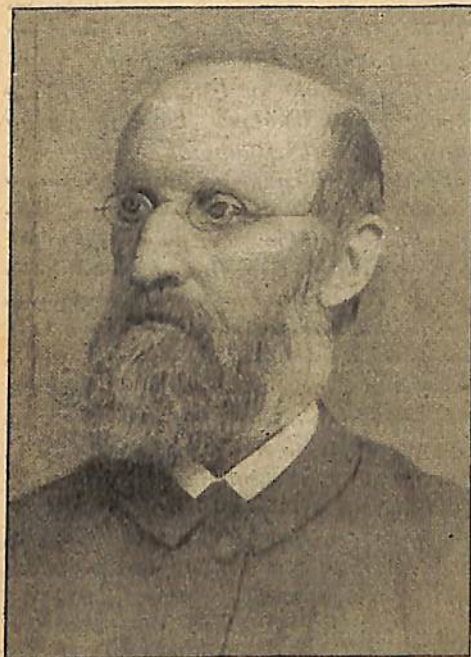
1. Մորթը միշտ մաքուր պահել կանոնաւոր — առաւօտ ու երեկոյ — լուացումներով, չփելով եւ երբեմն ալ բաղնիք երթալով :

2. Անկողնէն ելլելուն պէս մարմինը պաղ ջրով լուալ :

3. Երեկոյին գաղջ ջրով լուացուիլ որով հանգիստ քուն կ'ունենանք :

4. Մարմինը հաստ անձեռոցներով չփել, ասով մարմինը կը կարծրանայ, զի մացկուն կ'ըլլայ :

5. Մորթը աստիճան աս աստիճան կարծրացնելու է. ահա այս է կերպ սկսէ մայիսին 8 օր երես, ձեռքեր, վիզ եւ ուսեր լուալ պաղ ջրով. յետոյ կունակն ալ. իրր մէկ շաբաթ ետքը եւ, երբ օղը նպաստաւոր է

ՏՕՔՐ. ՍԱՅՐԸՍ ՀԱՄԼԻՆ
Ծնած 1812 — Մեռած 1878

բոլոր մարմինը պաղ ջրով սպունգէ ,
շաքաթ մը ետքը կրնաս գլխէդ վար
պաղ ջուր թափել . աճա այս կերպով
մարմինը կը վարժուի պաղ լոգանքի-
օդը երբ տաքնայ կրնաս ծով մանկի :

6. Ճերմակեղէններդ յաճախ փոխէ ,
մանաւանդ բրդեղէն ներքին հան-
դերձներդ . ասոնք քրտինքը կը
ծծեն :

7. Ծովու լոգանքը լաւ է ամրան
վերջերը սկսիլ :

8. Ծով չմտած սպասէ որ մար-
մինդ պաղի :

9. Կերակուրէն 3-4 ժամ ետեւ
ծով մտիր , լոգանքէն ետեւ լաւ մը
ման եկուր . ծովի լոգանք նպաստա-
ւոր է բոլոր մարմնոյ . մորթին ջեր-
մութիւն կ'աւելնայ , գոյնը կայտառ
կ'ըլլայ . ախորժակը կը կանոնաւորուի :

10. Միայն 10-15 րոպէ պէտք է
մնալ ջուրին մէջ . յետոյ հաստ ան-
ձեռոցով չփէ մարմինդ եւ հագուէ :

11. Եթէ չես կրնար ծով մտնել ,
տանդ մէջ տուչ րրէ :

12. Տանը մէջ լոգանք րրած

ատենդ ձմեռը ջուրին ջերմութիւնը
27⁰ Բէօմիւրէն աւելի չըլլայ . տեւո-
ղութիւն 10-15 րոպէ . յետոյ պաղ
ջուր թափէ վրայ , ասիկայ կացգիւէ
պաղառութիւն :

13. Օրէնք րրէ ամէն լոգանքէ
ետեւ հաստ անձեռոցով լաւ մը
չփուիլ :

14. Օրը մի քանի անգամ երեսդ
պաղ ջրով լուա , աչքերդ կայտառ
կ'ըլլան ասով եւ միտքդ սուր կ'ըլլայ :

15. Լաւ օճառ գործածէ . օճառը
կը մաքրէ քրտինքին եւ ճարպին հետ
խառնուած փոշին ու աղտը . եւ կը բա-
նայ ծակոտիքները :

16. Մանուկները գաղջ ջրով լուալ
օգտակար է . մանաւանդ մարմնոյ
այն մասերը , ուր ազտեղութիւն կը
հաւաքուի , յօղուածներուն խոռոչ-
ները , ծայքերը , նստարանը եւ ծնըն-
գական գործարանները , նաեւ գլուխը :

17. Երբ տղայք մեծնան պէտք է
անոնց դուխր , վիզը եւ թեւերը
ամէն օր պաղ ջրով լուալ , ասով
օ դին փոփոխութեանց կը զիմադրեն :

18. Լոգանքի ատեն պէտք է շար-
ժում ընել : ասով ջիղերը շատ կը
զօրանան :

Ա Պ Ա Ռ Ո Ղ Ջ Է

1. Յոգնած եւ զրգուած եւ լե-
ցուն ստամոքսով կամ ընդհակա-
ռակն լոգանք ընել . հետեւութիւնը
մահացու, կաթուած իսկ, կրնայ լլլալ :

2. Երկայն ժամանակ լոգանք ընե-
լը . նա որ 15 րոպէն աւելի ջուրին
մէջ կը մնայ, արիւնը գլուխը կը
խուժեցնէ :

3. Երկայն ճանապարհորդութենէ
վերադարձին . առաջին օրը լոգանք
ընելը . մանաւանդ երբ պաղ եւ հո-
սող ջուրի մէջ ըլլայ :

4. Լոգանքէն ետեւ հարեւանցի
կերպով չորցուիլ . պէտք է ուժով
չփուիլ հաստ խալիչոյով մը :

5. Լոգանքէն անմիջապէս ետքը
գործով զրազիլ . մարմինը պէտք է
իր լնական ջերմութիւն գտնայ որ
կորուսած էր լոգանքով, եւ ապա
պէտք է գործել :

6. Լոգանքէն ետեւ բացօթեայ
տեղ նստիլ, կամ օդի հոսանքի մէջ
կինալ եւ կամ բաց կառքով երթալ .
ասոնք ցրտառութեան պատճառ-
ներ են :

7. Ամէն օր քանի մը անգամ օճա-
ռով լուացուիլը — մնաստկար է —
մորթը կը կորանցնէ իր փափկութիւն,
չոր եւ կարծր կ'ըլլայ, սրովհետեւ
օճառը լնական ճարպը կը փճացնէ :

8. Տաք լոգանք . 28⁰ Բէօմիւրէն ա-
ւելի ջերմութեամբ, մնաստկար է .
դէպի ուղեղ կը խուժէ արիւնը :

9. Բէօմիւր 14 աստիճանէ նուազ
պազ ջրով լոգանքը . նաեւ չափէն
աւելի ջուրին մէջ մնալը մնաստ-
կար է . գողայ չսկսած պէտք է ել-
լիլ ջուրէն, եթէ ոչ ջիղերը կը զբոգ-
ուին եւ մորթին տաքութիւնը կը
սպառի :

10. Լոգանքի սենեակ շէնքին տակ
ըլլալու չէ, անկողնարանը գտնուած
յարկարաժնին մէջ պէտք է ըլլալ,
անկողնարանին քովը կամ դիմացը,
միայն նրբանցքով մը անկէ զատուած

11. Տաք ջրով լուացուիլ անանց
յետոյ պաղ ջրով մարմինը սղողելու
— մլասակար է :

12. Լուացուելէ անմիջապէս յետոյ
եթէ ձեռքերը չծածկուին մօրթը կը
ճաթի :

13. Կծու , վարնոյ օճառով լուալը
ճեղքեր կը սպտճառէ մօրթին վրայ ,
որոնց մէջ ավէն տեսակ աղա կը հա-
հաւաքուի :

14. Քաշելով հետաւոր բազնիքներ
երթալը — մլասակար է . յոգնու-
թիւնը կը թուլցնէ մարմինը :

15. Հով եղած ատեն եւ կիզիչ
արեգական մէջ բազնիք երթալը
ի դերեւ կը հանէ ակնկալեալ կազ
դուրումը :

16. Տղայք լուալէն անմիջապէս
յետոյ բացօթեայ տեղ հանել — մլա-
սակար է . գոնէ ժամ մը յետոյ ընե-
լու է այս :

17. Քրանող ոտքերը պէտք է
դարմանել , մի կարծեր թէ երբ
դադրի քրտինք կը մլասաուի առող-
ջութիւն , պէտք է այս չարիք վեր-

ցնել . լուա ոտքերը յաճախ պաղ
ջուրով , գուլպաներն յաճախ փոխէ ,
աւիտ ապիւսիլիս փոշի ցանէ գուլպա-
ներուն մէջ , այս է դարման այդ
անախորժ վիճակի :

Ակուայի վրձիճները . — Ընդհան-
րապէս այնպէս կը կարծուի թէ ակ-
ուայի վրձիւն ամենէն լաւագոյն մի-
ջոցն է բերանը մաքուր պահելու :
Բայց հարկ է գիտնալ նաեւ թէ ակ-
ուայի վրձիւնն իր անպատեհութիւն-
ներն ալ ունի , եւ ի մասնաւորի
կարծր թելերէ շինուած ակուայի վր-
ձիւնը , զոր մանտանդ այր մարդիկ
կը գործածեն , զի այնպէս կը կար-
ծեն թէ նրբին մազերէ շինուած վր-
ձիւններն աւելի կիներու եւ աղջիկ-
ներու յարմար ու պատշաճ են , մինչ
իրենք ֆիզիքապէս անոնցմէ զօրաւոր
ըլլալով . հարկ է որ իրենց գործա-
ծած բոլոր իրերն ալ պինդ ու ամուր
ըլլան : Ետրանոր տեսութիւններ ապա-
յուցած են որ կարծր մազերէ շին-
ուած վրձիւնները կը մլասեն ակուա-

ներու կիտուածին , որ կը պահպանէ
ակռան փտութեան դէմ : Թող որ
արդէն սխալ է կարծելն ալ թէ կարծր
վրձինները լաւագոյնս կը մաքրեն
ակռան քան նուրբ թելերէ շինուած-
ները : Բաց աստի , թէ՛ կարծր եւ
թէ՛ նուրբ մազերէ շինուած վրձին-
ները կրնան ծանր պատահարներու
տեղի տալ : Տեսնուած է որ վրձինին
թելերը գացած խոչափողին մէջ մտած
են եւ շատ վնաս տուած են անոր :
Կրնան նաեւ աղիքներուն գալարա-
ծեւ յաւելուածին մէջ մտնել եւ կցա-
ղետապ յտալ բերել : Գերման բժիշկ
մը՝ Տ. քթ. Վաստանիկէ , վերջերս
Տրէզտէի Կնախտաբանական Ընկե-
րակցութեան ցոյց տուաւ հիւանդի
մը կցաղետապէ վարակուած աղիքին
մէկ կտորը , զոր վիրաբուժական
գործողութեամբ մը դուրս հանած
էր : Աղիքին մէջ կարծր վրձինի թել
մը կար : որուն չորս զգացեր փաթ-
թուեր էր կղկղանքը , որով աղեաց
վէրք գոյացած ըլլալով , վիրաբու-
ժական միջամտութեան պէտք պիտի

տեսնուէր , եթէ արդէն բժիշկը նոյն
հիւանդին վրայ ուրիշ վիրաբուժական
գործողութիւն մը — ձուարանահա-
տութիւն — կատարած միջոցին հարկ
տեսած չըլլար անգամ մըն ալ աղիք-
ները զննել , հասկնալու համար թէ
հիւանդին միւս գործարաններն առողջ
են : Այսպէս , մէկ քարով երկու
թռչուն զարկած եղաւ : Բայց բոլոր
ասոնց հետեւութիւնն ինչ պիտի ըլ-
լայ : Սա՛ թէ հարկ է աղէկ , բարակ
մազերէ շինուած վրձիններ միայն
գործածել : Երբ մազերը սանկ թա-
փիլ սկսին մէյ մը , պէտք է մէկ
կողմ ձգել այն վրձինը , եւ ուրիշ
նոր , ամուր վրձին մը առնել : Վի-
րաբուժներն ալ աղէկ բան մը կ'ընեն ,
կարծենք , երբ որովայնի վրայ գոր-
ծողութիւն մը կատարած ատեննին ,
անգամ մը կցաղիքն ալ քննեն , տես-
նելու համար թէ վիճակի մէջ է եւ
վտանգ մը կը սպառնա՞յ ապագային
համար :

Ակռաները մաքրելու համար գոր-
ծածուած շատ մը զեղերու եւ գոր-

ծիքներու մէջէն ամենէն պարզերն են որ ամենէն աւելի օգտակար են : Պարզ հաւի փետուրէ առամնակրկիտ մը գործածելու է ակռաներու միջոցներէն կերակրոց բեկորներն հանելու համար : Պարզ ակռայի վրձին մը , եւ կաւիճով խառնուած օճառի հեղուկ մը բաւական կրնան սեպուել բերանը լուայու համար : Երբեմն փոքր քանակութեամբ ալ գործածելն ալ ազէկ է : Ի՛նչ որ ալ գործածուի , պէտք է որ գատաղութեան պառկող բաներ ըլլան եւ ոչ թէ համին ու հոտին համար գործածուին : Աձուխի փոշիի գործածումն օգտակար չէ՛ սեպուած , որովհետեւ ամխոյ մասնիկները լինաբար մէջ գրգռիչ ազդեցութիւն մը ունին . գործածուելիք ակռայի փոշիները միշտ գիւրահալ ըլլալու են : Փտելու սկսած ակռաները միշտ առամնարոյժին ու շարժութեան ներքեւ պահելն ալ մեծ իմաստութիւն է : Այս մի քանի պարզ միջոցներով մէկը կարող է առանց մեծ ծախքի շատ մը նեղութենէ . ցաւէ

ու դրա նական կորուստէ զերծ պահել ինքզինք :

Ան Արար (Ամերիկա)   Լ. Թ. ՅԱՄԻԱՆ

20րդ ամիսէն՝ վերջ է որ տղուն կրնայ արուիլ ձուկ , մանր ձեծուած վառեակի միտ , եւ թարմ բանջարեղէնով ապուր : Տղան երբ երկու տարեկան ըլլայ՝ այն ատեն կրնայ ուտել սովորական կերակուրներ , բայց մինչեւ երեք տարու առաւելապէս կաթով եւ հաւկիթով պէտք է սնանի . կաթը մինակ հեղուկն է զոր կրնայ խմել մինչեւ այդ տարիքը : Գինին վնասակար է , թէեւ տղաք սիրով կը խմեն . ջրային զրոթեան վրայ գէշ կ'ազդէ : Տագնապներ կը պատճառէ :

Ուրեմն ոգելից ըմպելիք երբեք յանձնարարելի չեն :   ՏՈՔԴ. ՌՈՔԱԶ

Խոհեմ եւ իմաստուն մայր մը երբեք իր մանկիկը չի պառկեցնէ իր անկողնին մէջ . Որորուն մը պէտք է մանկանու Որորանն այնպիսի դիրք մը ունենալու է որ լոյսը քովէն գայ , եթէ

լոյսը դիմացէն կամ ետեւէն գայ , կրնայ շուտիւն առաջ բերել : Անկողինը շատ կահուղ ըլլալու չէ , եզիպտացորենի տերեւներով լեցուած անկողիններն եւ բարձերն առողջապահիկ են : Որորանը ծածկելու չէ , միայն նայելու է որ օդի հոսանքի մէջ չմնայ :

Տղան մեծ մաքրութեան պէտք ունի : Երբեք պէտք չէ թողուլ զայն աղտոտած կամ թրջած ճերմակեղէններով : Եթէ , հակառակ ամէն խնամոց , մանկան մորթը բորբոքի ու կարմրի , հակիթի մը ճերմկուցը խառնել ձէթով եւ կարկրած մասեւրուն վրայ քսել : Մանկիկները շատ անգամ կուլան՝ միայն անոր համար որ աղտոտ մնացած են : — Մանկիկին զլուխն ալ ստէպ լուալու եւ աճառելու է : — Ընդհանուր լոգանքը շատ աղէկ է մանկիկին , բաւական է որ բժիշկին արգիլած չըլլայ : Ամառը , արեւուն տաքչնելու է ջուրը , ի հարկին կարելի է տաք ջուր ալ խառ-

նել : Գաղջ ջուրը տաք ջուրէն աղէկ է : Որչափ շատ լոգանայ ու մաքուր ըլլայ մանկիկը՝ ա՛յնքան քիչ հարբուխ կ'ըլլայ : ջուրէն հանել է վերջ , պէտք է շփել մանկիկին մարմինը ֆանելայով եւ արեւուն կամ կրակին տաքցուած զգեստները հագցնել շուտով : Պէտք չէ սեղմել մանկիկին մարմինը նեղ զգեստներով : Պէտք չէ բռնադատել որ մանկիկը շուտ օտքի ելլէ : Թող գորգին վրայ տապրլտիկ , աղէկ է :

Պէտք է մայրն ինքը դիեցնէ մանկիկը , եթէ բժիշկին արգիլած չէ իրեն այս բանը : Մօրը կաթն ուտող մանկիկներուն 20-30 առ հարիւրը միայն կը մեռնին , մինչդեռ պիպրոսնով դիեցուած երախաներուն 50 առ հարիւրը կը մեռնին : Պէտք է վարժեցնել երախան կանոնաւոր դիեցման : Առաջին շաբաթները՝ երկու ժամը հեղ մը 10-15 վայրկեան : Աղէկ է երեկոյին առատ կաթ տալ եւ մինչեւ յաջորդ առաւօտ կաթ չտալ :

Մայրը (ստնտուն) պէտք է թթու եւ հում ուտելիքներէ զգուշանայ Պէտք է զգուշանայ նոյնպէս յոյնութենէ , յուզումէ , բարկութենէ : — Պէտք է ութ օրն անգամ մը կշռել մանկիկը . եթէ երախան քաջասողջ է եւ անունդէն կ'օգտուի՝ իր ծանրութիւնը պէտք է երթալով աւելնայ . Հակառակ պարագային , պէտք է բժշկին դիմել : Պէտք չէ ատատ կաթ տալ , Փօրհարութիւն . եւ խիթ կը պատճառէ չափազանց կաթը :

Եթէ հարկ անհրաժեշտ է պիպրոսն գործածել , շատ մաքուր պահելու է զայն ու ատանց խոզովակի պիպրոսն պէտք է գործածել . Այժին կաթը կոյին կաթէն աղէկ է . որովհետեւ այժր թոքախտի ենթակայ չէ . Առաջին ամիսները զոտ կաթ տալու չէ ընաւ . այլ ջուրով խառնուած . Վեցերորդ ամիսէն կարելի է զուտ կաթ տալ . այդ կաթը պէտք է ըլլայ եռացած կաթ :

Դէպ ի վեցերորդ ամիսէն սկսեալ

թեթեւ հացաթան , թաքիօքայ եւլն . բնա՛ւ միս : 1-3 տարու տղոց համար միսի տեղ հաւկիթ . Երեք տարեկանէն վար տղոց պտուղ չտալ երբեք :

Զգուշանալ որ մանկիկը պող չառնէ : — Եթէ կղկղանքը կանանչկէկ է կամ գունաթափ՝ բժիշկ կանչել . — Երբ մանկիկը ախտները կը սեղմէ , բերանը կը կծկէ , անդամները կը շարժէ բուն շարժումներով , բժիշկ կանչել եւ մինչեւ որ գայ , մանկան հագուստները թուլցնել , անոր ոտքերը տաք ջուրը դնել (ջուրին մէջ աղ կամ քացախ) . 6-8 վայրկեան յետոյ , մանկիկը պառկեցնել , գլուխը բարձր , գլխուն վրայ թաց լաթ դնելով :

Մանկիկը տունկ մըն է փափկասուն . որ գլխաւորաբար երեք բանի կը կարօտի . Օդ , մաքրութիւն , պարզ եւ առողջարար սնունդ :

Յ. Ք. ՀԻՆԴԼԵԱՆ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ

ԱՌՏԵՒՆ ՀԻՒԱՆԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

1 Դիպուածով մէկը ձեռքը կըտրեց . մարդը մեծ քաղաքի մը մէջ կը բնակէր , շրջապատեալ հազարաւոր մարդիկներէ , հոշակաւոր բժիշկներէ ու առաջնակարգ հիւանդանոցներէ . սակայն քովի անձարակ մարդիկը թողուցին որ արիւնը վազէ . մարդը մեռաւ , քովը գտնուողներն դատի ենթարկուեցան , մարդասպանութեան ամբաստանութեամբ : Փոքր ինչ խոհեմութիւն , հանդարտ անխառնութիւն բաւ էր զայս ամէնն արգիլելու : Ուստի հանդարտ եւ անխռով եղիր այսպիսի պարագայից մէջ :

2. Այս եւ ասոր նման հազարաւոր դէպքեր առիթ կուտան Օրացոյցիս ընթերցողներուն մի քանի հրահանգներ եւ կանոններ հաղորդել , որ գիտնան թէ ո՞րն է լաւագոյն կերպն ու

միջոց դիպուածներու եւ յանկարծական հիւանդութեանց ատեն . այս հրահանգներ մանաւանդ անոնց համար մեծ օգուտ ունին որք բժիշկներէ հետու կը գտնուին : Այսու ամենայնիւ այս հրահանգներով պէտք չէ գոհ ըլլալ , այլ ամէն ջանք ընել եւ բժիշկ մը ձարել , քանզի պարզ համարուած դէպք մը կրնայ խիստ ծանրակշիռ հետեւութիւններ ունենալ :

3. Արդ ենթադրենք թէ այսպիսի դիպուած մը պատահեցաւ , ինչ է առաջին պարտքերնիս : Պարտինք անխռով ըլլալ . իրար անցնիլ , պոռալ , ձշել , խելակորոյս հոս հոն վազել օգուտ չունի , իսկ քիչաւ շատ ունի . պէտք է լուս կենանք եւ գործենք :

4. Հարկաւ ամէն մարդ նոյն քաջութիւն եւ անվեհերութիւն չունի . իւրաքանչիւրի ջիղ նոյն տակունութիւն չունի . մին արիւն տեսնելուն այնպէս կը յուզուի որ կը մարի գետինը կ'իյնայ . այս շատ բնական է : Սակայն կամքերնիս կրնանք կրթել որ բաներուն վրայ նայի , անխռովու-

Թեամբու հանդարտութեամբ. կարծրասիրտ ըլլալու չենք, ոչ ալ մեր ընկերներուն ցաւոց անկարեկիր, ո՛չ այլ յաղթելու ենք մեր զգացումներուն եւ յառաջ նետուելով օգնելու ենք արկածեալին :

5. Ունեք կը կարծեն թէ բժիշկները անզգայ արարածներ են. այս սխալ է, անոնց հետ կենակցողներ կը վկայեն թէ անոնք որքան կը յուզուին երբ ցաւալի մի գործողութիւն պարտին կատարել ու որքան կը սքանչանան հիւանդին համբերութեան վրայ :

6. Ֆլորէնս Նայթինկէյ եւ ուրիշ հազարաւոր ազնիւ եւ փափկասուն կիներ առանց ո եւ է վճարումի եւ վարձատրութեան ծառայած են հիւանդներուն եւ վիրաւորեալներուն. աղքատներուն բնակարանները մտած են եւ ամէն տեսակ վէրքեր ձեռքովին դարմանած են եւ փափկասուն տիկիներ եւ օրիորդներ ամէն տեսակ զազիր եւ ահաբի հիւանդութիւններ կը դարմանեն, ջախջա-

խած մարմիններ կը տեսնեն, կրակի բոցերէն ազատուածներու կ'օգնեն, որոց ոչ թէ միայն դէմքը սարսափ կ'ազդեն, այլ այրած մարմինէն ելած գարշելի հոտը զգուանք կը պատճառէ : Սրդ կը կարծէ՞ք թէ ասոնք չեն տանջուիր երբ այնպիսի տանջուողներ կը տեսնեն. անշուշտ. սակայն անձերին վարժեցուցած են եւ բնական զգացմանց յաղթած են, եղած են հանդարտ եւ անխուփ : Ուստի եթէ հիւանդներու օգտակար ըլլալ կ'ուզես, զսպէ անձը, վարժեցուր կամքդ եւ եղիր հանդարտ եւ անխուփ :

7 Մարդիկ մէկզմէկէ շատ կը տարբերին ցաւ կրելու մասին. մին կը համբերէ ահաբի ցաւերու առանց բերնէն բառ մը հանելու, մինչ ուրիշ մը կը սլօռայ ու կը ճչէ : Նաւազը, բացօդեայ տեղեր աշխատողը եւ այն, որ իր սալորական առօրեայ գործէն յանկարծ կը փոխադրուի հիւանդանոց չեն կրնար հանդարտ կենալ անկովինին մէջ. միեւնոյն զիրքի մէջ

մնալ անկարելի կը թուի ասոնց. նրա-
տողական կենաց վարժուողի համար
ասանկ չէ : Ուստի հիւանդապա-
հը մարդոց վիճակը լաւ ուսում-
նասիրելու է, եւ բարկանալու ու
անհամբեր ըլլալու չէ : Հիւանդա-
պահ մը կը պատմէ թէ հոն բերուած
կտրած անդամներով նաւաստիներ
առաջին գիշերները կտրած անդամին
կապերը եւ փայտերը կը քաշէին եւ
կը նետէին . յետոյ սակայն վարժուե-
ցան եւ թողուցին :

8. Համբերութեամբ պէտք է հա-
մոզել տառապեալներն որ երբ իրենց
խնամ տանողներուն դէմ կը դնեն,
չատ չփոթութիւն կը պատճառեն եւ
իրենց շուտափոյթ ապաքինումը
կարգիլեն . պիտի խորհին անոնք եւ
համոզուին որ հանդարտ . հնազանդ
եւ համբերող ըլլալով դարմանումը
կը դիւրացնեն եւ իրենք իրենց ապա-
քինում կը փութացնեն :

9. Քլորոֆորմի գիւտէն առաջ յազ-
թանդամ, քաջատոյջ եւ հուժկու
նաւազ մը հիւանդանոց բերուեցաւ .

որոյ սրունք ահռելի կերպով ջախ-
ջախուած էր . հարկ եղաւ ծունկէն
վեր կտրել հանել սրունքը . բժիշկը
ըսաւ : Յակորիկ . կը ցաւիմ որ պար-
տաւոր եմ կեանքդ փրկելու համար
սքունքդ կտրել . կտրած կայմը նս-
րոզելու նման սրունքը չենք կրնար
նորոգել . Յակորիկ :

Այո՛, ըսաւ նաւազը, ես ալ կը
տեսնեմ այդ, լաւ . որէք, ինչ որ
պէտք է, քանի՞ ժամ պիտի տեսէ
գործողութիւնը :

Բժիշկը ըսաւ թէ միայն կարճ ժա-
մանակ պէտք է . բարի : ըսաւ նա-
ւազը . ուզածիդ պէս կարէ, եւ տեղը
փայտէ սրունք մը դիր :

Սրունքը կտրեցին առանց նաւազը
մարեցնելու, եւ քաջ երիտասարդը
հառաչ մը իսկ չարձակեց գործողու-
թեան ամբողջ տեւողութեան :

10. Յաջորդ օր սակայն, երբ
բժիշկը նաւազին վէրքը կը փութէր,
լաթերը փաթթած ատեն զնդասեղը
նաւազին միսին դպաւ : նաւազը
պօստաց . է՛հ, Պարոն Տոբթոր, զըն-

դասեղիդ ծայրը շատ սուր է, իրաւ որ ինծի շատ ցաւ տուիք :

Յակորիկ, ըսաւ Տոքթօրը զարմանքով, սրունքդ կտրած անենս բնաւ ձայն չհանեցիք. եւ հիմակ գնդասեղին պատճառած փոքր ցաւին կարող չէք դիմանալ. իրաւ որ չեմ հասկնար :

Ա՛հ, չէք հասկնար. Տոքթօր, ես որոշում տուի որ սրունքս կտրուի, որոշեցի դիմանալ ցաւին, սակայն գնդասեղին պատճառելիք ցաւին համար ձեզի հետ կանխաւ սակարկութիւն չըրինք : Կը հասկնա՞ք :

11 Այս, սքանչելի օրինակ մըն է միտքը, կամքը կրթեւում համար : Այր մարդիկ բացօթեայ, գործօն եւ զբաղեալ կենաց վարժուած ըլլալով սովորաբար ցաւի չեն կրնար այնքան տոկոյ ինչպէս կանայք. մենք կր խոսովինք երբ առապինք եւ կը լռենք ստիպեալ. պէտք է մեզ, այր մարդիկս, ազու նման շոյեն, փայփայեն, համոզեն. սակայն կամքերնիս կրթենք եւ երբ դիպուածի մը

պատահինք հիւանդութեան անկողինը մեզի դպրոց մը նկատենք. Յիշենք միշտ որ ջախջախուած մարմինը անուելի ցաւեր չպատճառեր. այրուացք որքան մեծ ըլլայ, այնքան նուազ կ'ըլլայ ցաւ, եւ ամենէն աւելի տագնապ եւ ցաւ պատճառող հիւանդութիւնները էն մահացուներն չեն. այս մտածմունք մեզ հանդարտ անխռով կ'ընեն :

12. Յաւը, թէեւ դժուար է զգալ սակայն չարիք մը չէ. նա ապացոյց, ազգարար մըն է թէ մարմնոյ կամ մտաց մէջ խանգարում մը կայ. ցաւը բարեբար միջոց մըն է մեզ վտանգէ զգուշացնելու, կամ մեզի յայտնելութէ սխալ մը ենք գործած : Մանուկը երբ մատը բոցին մօտ տանի ցաւն է որ անոր կ'ըսէ, «ետ քաշէ, եթէ ոչ ծանրակշիւ հետեւանք կ'ունենայ» : Երբ մարդ մը դանակով կտրէ ձեռքը ցաւն է որ կ'ազդարարէ յառաջ չտանիլ կտրելու գործողութիւնը, եւ դադրիլ : Երբ տկարակազմ մարդու մը հանդերձը բռնկի, միայնակ եւ

առանձին քնացած ատեն, ցաւն է որ անոր աղաղակել կուտայ եւ օգնութիւն կը հասնի, մինչ եթէ ցաւ չըլլար նա պիտի այրեր եւ ածխանար, առանց եղելութեան գիտակից ըլլալու:

13. Այրերուն ալ խօսք մը. երբ բարկանաք սեւէ անհաճոյ բանի մը համար նայեցէք ձեր կնոջ վրայ, կամ, եթէ չէք ամուսնացեալ, յիշեցէք ձեր մայր. խորհեցէք որ նա ձեզ ծնած ատեն ցաւեր, մահուան արհաւիրքներ կրեց, զորս դուք չէք կրնար երեւակայել իսկ, բնաւ զգացած չէք եւ չէք կարող զգալ: Սակայն այդ տազնապալից բուպէներէն, «մահուան շուքին ձորէն» անցնելէ ետեւ, նա քաղցր ժպիտով մը զձեզ կուրծքին վրայ սեղմելով համբուրեց, մոռնալով եւ անգիտանալով բոլոր դառն ցաւերը: Զանանք նեղութեանց եւ տառապանաց ժամուն քաղցր ու համբերող ըլլալ. յիշելով որ խաւարր միշտ չտեսէր այլ անոր կը յաջորդէ լոյս, փառաւոր եւ զուարթ արշալոյս:

14. Ի վերջոյ հիւանդին եւ հիւանդապահին ջերմիւ կը յանձնարարենք աղօթք. աղօթել որ Աստուած պարգեւէ համբերութիւն եւ խողազուղութիւն: Ամէն տեսակ տառապանք, ցաւ եւ վիշտ տեսնող մը, կրնայ վստահաբար ըսել թէ չկայ բան մը: որ կարողացնէ զմարդ ցաւի համբերել, անխռով եւ անտարբեր ընել քան աղօթք եւ հաւատք ու վստահութիւն առ Աստուած: Մինչեւ հասնի բժիշկը, եւ հասնելէն ետեւ իսկ, եթէ նա անկարող ալ ըլլայ օգնել քեզ, աղերսէ Աստուծոյ եւ նա պիտի օգնէ եւ զօրացնէ քեզ քու տառապանաց վիճակիդ մէջ, կամ պիտի աղատէ քեզ եւ կամ պիտի տայ քեզի զօրութիւն եւ համբերութիւն տոկալու եւ տանելու ցաւերը: —

Անխոհեմութեան արդիւնքը. — Պելֆօրի մօտ, ի Վալաուա, անխոհեմութեան արդիւնք ծանր արկած մը պատահեցաւ: Տիկին կլասէր ուզելով

հրահրել կրակարան մը , որուն վրայ կերակուր կ'եփէր, անուշադրութեամբ ալքօլ թափեց վրան : Անմիջապէս կրակ առաւ ալքօլի շիշը , որ պայթեցաւ եւ հրավառ հեղուկը թափեցաւ կնոջ ու երեք զուակներուն վրայ , որոց մին՝ 13 ամսու տղեկ մը , միւսը 13 տարեկան աղջկ մը , եւ երրորդը՝ տասը տարու մանչ մը : Մօր աղաղակներուն վրայ դրացիները վազեցին եւ ծանր ծածկոցներ ձգելով զոհերուն վրայ , յաջողեցան մարել կրակը , որ ծանր այրուածքներ պատճառած էր : Տիկին կլասէրի վիճակն յաւսահատական է : Մանկիկը քանի մը վայրկեան վերջ հոգին աւանդեց , իսկ աղջկան դէմքն այրած ըլլալով աչքերը կուրցան :

Սեղմիրանը կը տկարացնէ եւ երբեմն կը փճացնէ մարսելու կարողութիւնը . թոքերը կը կորսնցնեն իրենց տճուսը , գրեթէ կէս առ կէս կորսնցնելով իրենց ծաւալը , բոլորովին կը փճանայ շնչաուութեան

սովորական կարողութիւնը , շատ կը քնատէ մէջքի մտին հիւսկերուն , զորոնք ջլազուրկ կ'ընէ ու վերջ ի վերջոյ տճեւ , թոյլ բան մը կ'ընէ զանոնք . սրունքներուն , բազուկներուն , իրանի գիծերուն գեղեցիկութիւնը կը փճացնէ , սննդաուութիւնը սեղմելով , արեան սովորական շրջագայութիւնը խանգարելով եւ այսպէս կենսական ոյժը կորսնցնել տալով :

Իրարու ո՛րչափ մօտ ազգականներու միջեւ ամուսնութիւնը ներելի եւ յարմար է : Ներելի չէ երկու եղբոր կամ քրոջ , եւ կամ եղբոր ու քրոջ զաւակներու միջեւ ամուսնութիւնը : Ուր որ նահապետական դրութիւնը գոյութիւն ունի եւ՝ ազայք նոյն ընտանիքին մէջ կը մեծնան , պէտք չէ մտածել այսպիսի ամուսնութեան վրայ : Երկու եղբոր կամ քրոջ , կամ եղբոր ու քրոջ , թոռներէ աւելի մօտ եզոզները շատ մօտ են , եւ եթէ առտիճան մը եւս հետու ըլլան աւելի

աղէկ կ'ըլայ : Այսինքն «եօթը պոր-
տը» ազգականութեան մէջ հեռաու-
րութեան բաղձալի չափ մը կը հա-
մարինք , թէեւ պիտի չմերժէինք
ամուսնացնել աւելի մօտ ազգական-
ներ , երբ անոնք արդէն նշանուած
եւ իրենց սրտերն իրարու տուած են :
Տիրող կարծիքներուն չենք համա-
կերպիր այնպիսի պարագաներու մէջ
ուր իրական ազգականութիւն չկայ :
Պիտի չառարկէինք մէկն իր հան-
գուցեալ կնոջ քրոջն հետ ամուսնա-
ցնելու դէմ , թէեւ այսպիսի ամուս-
նութիւն մը օրինաւոր պիտի չըլլար
Անգլիոյ մէջ : Անցեալները լսեցինք
դէպք մը : որու մասին վարսնման
դոյզն պատճառ իսկ չենք կարող
տեսնել : Մարդ մը եւ կին մը , եր-
կուքն ալ որբեւարի , իրարու հետ
կ'ամուսնանան : Մէկուն օրդին կ'ուզէ
միւսին դատեր հետ ամուսնանալ :
Երբեք ապրած չեն նոյն ընտանիքին
մէջ , նոյն նախահայրերու արիւնը
չհօսիր անոնց երակներուն մէջ , Չենք
կրնար հասկնալ թէ անոնց ծնողաց

ամուսնութիւնը ամենափոքր ազդե-
ցութիւն մը կ'ընէ անոնց փոխադարձ
յարարերութիւններուն վրայ :

ձեւմակ ու սեւ միսերը . — «Մի-
այն ճերմակ միս կերէ՛ք , սեւ միս
ընաւ մի՛ ուտէ՛ք» : Այսպէս կ'ըսէ
ամէն բժիշկ երիկամունքի բոր-
բոքում ունեցող հիւանդի մը : Նա-
յինք թէ ճի՛շտ է այս վարդապե-
տութիւն : Մ. Մ. Օֆէն եւ Ռօզէն-
վիտզ կ'ապացուցանեն թէ ճերմակ
եւ սեւ միսերու միջեւ դանուած քի-
միական տարբերութիւններն այնքան
մեծ չեն որքան տարբեր տեսակէ
երկու ճերմակ միսերու միջեւ տար-
բերութիւնը : Շահեկան է այս մա-
սին տիրող կարծիքն իմանալ եւ տես-
նել թէ մի՛ գուցէ պարզ նախապա-
շարում մը ըլլայ բժիշկներուն ըսածը :
Տոքդ. Բաուֆման , Ֆրանքֆորդ-
սիւր-լը-Մայնի քաղաքային հիւան-
դանոցին բժշկապետ Բրօֆ. Վօն Նօր-
տէնի օգնականն եւ Տոքդ. Մօր կրի-
կամունքի բորբոքման ենթարկուած

հինգ հիւանդներու վրայ ուսումնասիրած են որոշ աննդառութեան մը ազդեցութիւնը կզկզանքին, մէզին եւ վերջապէս հիւանդութեան ընթացքին վրայ: Փորձի առաջին շըրջանին մէջ ենթականերուն արուեցաւ կովու միս, իսկ երկրորդ շրջանին մէջ ճերմակ միս, այսինքն հորթի, հաւու եւ գայլաձուկի (թուրնա պաշտը): Բրոֆ. Վօն Նորտէն ալ իր կատարած փորձերն հաղորդեց յիշեալ բժիշկներուն: Այս ամէն փորձերէն սա եզրակացութիւնն հանուեցաւ թէ մսին տեսակն անմիջական ազդեցութիւն մը չունի կզկզանքին կամ միգային բնասպիտակին վրայ, կամ ուրիշ խօսքով, սեւ մսին տեղ ճերմակ միս գործածելը փոփոխութիւն մը յառաջ չի բերեր միգային բաղադրութեան վրայ: Իրաւ է թէ այդ բաղադրութիւնն յաճախ կը փոխուի, բայց ատիկա աննդառութեան արդիւնք չէ: Այս փորձական արդիւնքները կը տեսնուին գործնականի մէջ ալ եւ սա եզրակացութեան կը յան-

գին: — «Եթէ հիւանդին վիճակը կը ներքէ միս ուտել, մսին տեսակը խրնդիր չէ: Հիւանդը կրնայ ուզած միսն ուտել պայմանաւ որ թարմ ըլլայ անիկա»:

ձերմակ հացի առաւելութիւնը սեւ հացին վրայ. — Շատեր կը կարծեն թէ գորշագոյն եւ կամ սեւ հացը նախահար է ճերմակ հացէն, որովհետեւ իր բաղադրութեան մէջ քիչ կամ շատ քանակութեամբ թեփ կը մտնէ, եւ այս թեփը սննդարար ու մարսեցուցիչ յատկութիւններ ունի: Արդարեւ թեփը զովարար եւ լուծողական յատկութիւններ ունի, զորս կը պարտի իր կազմութեան մէջ գլուխուած սերէալինի (céréaline), որ օւլայական գոյանուար մասամբ կը լուծէ եւ կը հեղիպցնէ: Սակայն ճիշտ իր այս յատկութեանց համար է որ առ յաւէտ զայն ալիւրէն խնամով գատել եւ հեռացնելու է, զի, եթէ հազուադիւորէն բացառիկ կազմութիւն մը ունեցող անձանց համար

օգտակար ըլլայ, առ հասարակ առողջ
կազմութիւն ունեցող կամ այլապէս
տկարակազմ անձանց համար վնաս-
ակար կը դառնայ : Անչուշտ լսած
կամ տեսած էք թէ գիւղացիներ ,
մանաւանդ ամրան եղանակի մէջ, օրը
մինչեւ 5 ճաշ կ'ընեն , մինչդեռ քա-
ղաքացի գործաւորներ երեք ճաշով
կը բաւականանան : Աստիք կ'ուտեն
քաղաքի ճերմակ հացը՝ համով հո-
տով եւ կուշտ ու կուռ , իսկ միւս-
ները կ'ուտեն թեփոս սեւ հացը : մա-
նաւանդ մեր գիւղացուց շատերուն
կերած հացը , որ շատ անգամ ցորենէ
զատ ամէն տեսակ հունտեր կը պա-
րունակէ իր մէջ : Հաց մը որ փու-
ռէն երնեւէն մէկ քանի ժամ վերջը
սեւ քարի կաօր մը կը դառնայ ,
դժուարաւ կը ծամուի , դժուարաւ
կը կլլուի եւ կապարի պէս մարդուս
ստամոքսին վրայ կը նստի : Օր մը
վերջը միջուկը սկսած է արդէն բոր-
բոսիլ եւ լեղի համ մը արտադրել :
Ասով հանդերձ , ինչդ գիւղացի գոր-
ծաւորը կ'ուտէ գայն ստրպեալ , քանի

որ ուրիշ հաց չկայ . կ'ուտէ եւ կը
հիւանդանայ , մանաւանդ ամրան
տաք օրերուն : Հունձքի եւ կալի
ատեն եթէ գիւղերն եւ ագարակներն
այցելէք , պիտի տեսնէք գործաւոր-
ներ , որք գլխաւորապէս մարտդա-
կան յօրինուածի այլ եւ այլ հիւան-
դութիւններէ կը տառապին . ստա-
մոքսային տենդ , դժուարամարտ-
թիւն , փորհարութիւն եւլն . եւլն ,
որոց պատճառն եղանակին տաքու-
թիւնն եւ օգային գէշութիւնն ըլլալ
կ'ենթադրեն : Թէեւ աստիք ալ իրենց
բաժինն ունին , բայց բաղդատմամբ
հացին , կարեւորութենէ կ'իյնան :
Ղ. ԲՈՒԱՑ

Հիւանդներու համար. — Գիշերուան
ագդեցուք իւրը՝ ցաւին վրայ . — Ամէն
մարդ գիտէ թէ Ֆիզիքական ցաւերն
աւելի աղէկ կը տարուին ցերեկները,
քան թէ գիշերները : Նոյն իսկ կե-
րեւնայ թէ գիշեր ատեն Ֆիզիքական
ցաւերն աւելի կը ստատկանան :
Ակոյի ցաւ քաշողները կատարելա-

պէս կը խոստովանին այս իրողութեան ճշմարտութիւնը : Ասիկա այսպէս է նաեւ ահանջի ցաւերու, ծանրաշնչութեան համար եւ չն : Վիեննացի բժիշկ մը, Տոքթ. Կօլաշայտըր, սապէս կը բացատրէ այս խնդիրը : Լոյսը, կ'ըսէ, ցաւերու ախտաբանութեան մէջ ընդհանրապէս կարծուած էն աւելի կարեւոր դեր մը կը խաղայ : Իրօք ալ այն անձերը, որք լաւ օդաւէտուած սենեակներու մէջ կը բնակին եւ իրենց ժամանակին մեծ մասը կ'անցընեն արեւու տակ, այդ մարդիկը մարդկային ընկերութեան ամենէն առողջ եւ առօջ անդամներն են : Եթէ ցորեկ ատեն ունէ ցաւէ մը բռնուին, այդ ցաւը բազդատարար նուազ սաստիկ է. եթէ ուղի միեւնոյն ցաւը գիշեր ատեն պատահէր, աւելի սոսկայի պիտի բլլար, որովհետեւ լոյսն եւ արեւուն ճառագայթները մեր զգայնութիւնը տկարացնելու եւ մեղմացնելու յատկութիւնն ունին : Գիշերը գալուն՝ մեր ցաւագին զգայնութիւնները կ'աւել-

նան, բայց այս ցաւերը նորէն բազդատարար տանելի են, մինչ երբ մեր քովը լամբարի մը լոյսը գտնուի. սակայն լոյսը մարելով, անկողին մտնելուս պէս ցաւերը կ'աւելնան, կը սաստկանան, միայն առտուն, արշալոյսին հանդարտելու համար : Դիւրին բան չէ արեւուն կամ լամբարի լոյսին՝ ֆիզիքական ցաւերու վրայ ունեցած ազդեցութեան դիտական որոշ բացատրութիւնը տալ, բայց իրականութիւնը մէջտեղ է եւ պայծառօրէն կ'ապացուցանէ թէ մութն եւ գիշերային հանդարտութիւնը՝ զանազան ցաւերէ տառապող մարդոց հանգստութեան համար նպաստաւոր չեն : Հետեւաբար, եթէ այս խնդրին ինչո՞նք կ'անգիտանանք, զոնէ կրնանք այս դիտուած ճշմարտութենէն օգուտ քաղել եւ գիշեր ատեն միշտ լոյս թողուլ հիւանդներու սենեակին մէջ : Թերեւս այս միեւնոյն պատճառներուն համար է որ գիշեր ատեն պզտիկ տղոց սենեակները դրուած չափաւոր եւ առօջ

Չապահիկ լոյս մը անոնց վրայ հան-
դարտեցուցիչ ազդեցութիւն մը կ'ու-
նենայ : արդէն շատ մը աղաքներ
իրենց բնազդէն մղուած կը պահան-
ջեն որ գիշեր ատեն իրենց սենեակին
մէջ լոյս դրուի : Այս բանէն բացա-
ռութիւն կը կազմեն միայն ջղային
անձերը : Ատոնք այն աստիճանի գիւ-
րագրգիռ են որ իրենց սենեակին
մէջ չեն ուզեր տեսնել նոյն խի ամե-
նափոքր լոյս մը եւ չեն ուզեր լսել
ամենափոքր աղմուկ մը անգամ :
Գլխու ցաւէ տառապողներն ալ ասանկ
են . ասոնց ցաւերն ալ բոլորովին
մութ ու խաղաղ տեղերու մէջ միայն
կը հանդարտին :

ՏՕԲՐ. Է. ՌԻԿՍ

Մեւ 1814 — Մեւ 1900

Հ Ա Ր Յ Ա Ր Ա Ն

Տկն. Թ. Դ. — Քեաֆիրին սրիր-
թօի մէջ հաւեցուր հետը ձէթ խառնէ
ցնցէ, շիշը տաք ջուրի մէջ դիր երբ
պիտի գործածես, ցնցէ եւ առտու
ու երեկոյ հազացողին կուրծքը, ստա-
մոքսը եւ ողնայարը ասով չփէ եւ
տաք ֆանէլայով մը ծածկէ կուրծքը:

Պ. Գ. Պ. — Հիւանդի համար հագէ
ապուրը սա կերպով կը շինուի. պա-
յաթ ճերմակ հացը ջրոյ մէջ եռացուր
մինչեւ հալի, անցուր մաղէ, եւ
ստացած հեղուկիդ վրայ աւելցուր
ապա քիչ մը կաթ, շատ համեղ է
եւ արտորժելի հիւանդին:

Չապիչ. — Ջերմ ունեցողի համար
սա՛ կէտեր նկատէ. — 1. Սնունդ
փոքր քանակութեամբ եւ օրը 5-6
անգամ. 2. Թեթեւ, դիւրամարս կե-

րակուրներ: 3. Աւելի քաղջ քան
տաք. աւելի հեղուկ քան թանցր եւ
փոփոխական ոչ թէ միեւնոյն բանը
միշտ. 4. Ալիւրէ շինուած կերակուր-
ներ, կաթ, կաթնապուր, քիչ միս,
հաւկիթ եւ քաքսօ. 5. Մաքուր ջուր
միշտ եփելով. 5. Բերանը միշտ մաք-
րել ջրով ցողուելով. այս կը բանայ
արտորժակ եւ բերնի հիւանդութիւն-
ներ կ'արգիլէ:

Տկն. Զ. Է. — Միտի ջուրը ասանկ
կը շինեն. կէս քիլօ եղան միս, հանէ
մաշկերը եւ խոշոր մասերն փոքր
կտորներ ըրէ եւ քիլօ մը եռացող
ջուրի մէջ դիր. աւելցուր աղ եւ լաւ
մը գոցելով 10 րոպէ եփէ:

Վարդունի. — Ուելէ ալիւր քիչ մը
պաղ ջուրի մէջ խառնէ եւ եռացող
ջուրի մէջ լեց միշտ խառնելով, դիր
քիչ մը կորագ, աղ եւ շաքար, 15
րոպէ եռացուր, ետքը հաւկիթին
դեղինը քիչ մը կաթով զարկ եւ վրան
անցուր կ'ունենաս ապուր:

Մրճարանապէս . — Թէյ եփելը մեծ եւ կարեւոր արհեստ է . ամէն մէկ անձի համար կէս թէյի զգալ թէյը դիր թէյանօթին մէջ , որ նախ եռացող ջրով տաքցած է . իսկոյն վրան քիչ մը եռացած ջուր լից , ծածկէ լաւ կերպով , հինգ րոպէ ետեւ եռացած ջուր աւելցուր վրան : Եթէ շատ ազնիւ թէյ կ'ուզես ունենալ , ստաջին անգամ թէյին վրայ լեցուցած ջուրը թափէ , ու վրան լեցուր երկրորդ եռացող ջուրը . թէյը թեթեւ ընելու համար ոչ թէ թէյին այլ գաւաթին մէջ լեցուր պէտք եղած օտաք ջուրը :

Գինի գործածող կիւն . — Հին Հռովմայեցի կանանց խատիւ արդիւեալ էր գինի խմել որ մի գուցէ անվայել ընթացքի մէջ գտնուին : Այլ ասկէ աւելին դուք կրնաք խորհիլ եւ ձեզ համար որդեգրել վայելուչ ընթացքը :

Օր. Ե. Պետրուսեան . — Լէմօնատա , որ կրնայ պահուիլ երկար ստեղծ ,

կը շինուի այսպէս : Ջուր 6 քիլօ , շաքար 75 կրամ , լէմօն 1 . Լէմօնը բարակ շերտերու բաժնէ , ափ մը օխլամուրի ծաղիկ , կէս գաւաթ քացախ , լոլորը մէկտեղ խառնէ , շորս օր պահէ , օրը մի անգամ ցնցելով . յետոյ անցուր ֆանէլայէ եւ շիշերու մէջ լից , խցէ , 2-3 օր արեւին մէջ դիր շիշերը եւ յետոյ պահէ մասանիդ մէջ :

Պաս. Ե. Թ. — Արդարասէր , իրաւասէր անձին իր յանձանքները լեւնիրու նման կ'երեւին , որոց ստորոտ կեցած է ինք եւ միշտ կը խորհի թէ իր վրայ պիտի ինձան եւ փշրեն , ջախջախեն զինք . ան որ , սակայն ոչ արդարութիւն եւ ոչ իրաւունք կը ճանչնայ իր գործած յանցանքներ կը նկատէ ճանճ մը որ բթին քովէն կը սլանայ կ'անցնի :

Շերտաւարոյժ . — Մրջիւնները դօրաւոր հոտէ կը քարչին . օդի , քեաֆիրի , միսկ , նաֆթալին , քարիւղ .

ծխախոտի խաշած տերեւ , գաթրան
թիրէմէնթինի իւղ — ասոնց մէկովը
հաստ գիծ մը քայէ մըջիւն գանուած
տեղ : Սակայն արգեօք շերամները
չե՞ն վնասուիր այս հոտերէն :

Վաճառական . — Հիւսիսային Ամե-
րիկայի բամպակը էն լաւն է , հե-
տեւապէս անկէ եկած կտաւն ալ :

Տկն. Ա. Ա. — Բամպակը քթանէ
որոշեւ դիւրին է , նիւթը ձէթով
թրջէ , եթէ քթան է թուղթի պէս
թափանցիկ կ'ըլլայ նիւթը , եթէ
բամպակ է նիւթը թանձր կ'ըլլայ :
Կամ այրէ նիւթէն քանի մը թէլ ,
բամպակը կայրի մոխիր կ'ըլլայ ,
քթանը վառած կ'որորուի եւ դէշ
հոտ կ'արձակէ :

Ե. Ս. Ն. — Տեղ մը կարեցիր եւ
արիւն կը վազէ , վրան էօրիւնճէկ ,
ծխախոտ մի դնէր . բամպակը տաք
ջուրի մէջ թաթխէ , վրան դիր եւ
արիւնը կը դադրի :

Արդուկող . — Երբ արգուկած նիւ-
թը խանձի . պօրաքսի լուծուումով
թրջէ նիւթը եւ նորէն արգուկէ մին-
չեւ որ չորնայ :

Օր. Նունեայ . — Ձեզի հարբուխի
պարզ դարման մը բսեմ . սօիը չորս
կտոր բրէ , լէօպէթ շէքէրիով եփէ
եւ այս հիւթէն երկու ժամը դգալ
մը խմէ :

Օր. Ս. Պ. — Հաւկիթին դեզինը
ուսի հետ խառնէ եւ ասով գլխուդ
մորթը ամուր մը շփէ . մազերուդ
արմատները կը զօրանան եւ անոնց
թափիւր կը դադրի : Յարատեւէ
սակայն :

Կ. Խ. Դ. — Գլխու գաւ յառաջ
կուգայ արիւնը ուղեղին մէջ խու-
ժեղէ . ասոր նշանն է գէմքի կար-
մրութիւն , եւ վիզին երկու կողմի
երակներուն բարախումը , այս պա-
րագայիս գլուխը սառ դիր եւ վիզին
ետեւի կողմը մանանէխի թուղթ մը :

Ոտքերդ ալ տաք ջրոյ մէջ դիր եւ գըլուխդ բարձր պառկէ։ Սակայն ուղեղը արիւնէ գերծ եղած ատեն ալ գըլուխու ցաւ կրնայ գալ . ասոր նշանն է գունակթափ դիմագլիծ եւ ճերմակ շրթունք . ան ատեն գըլուխը ցած ըլլալու է պառկած ատեն . ոտքի վրայ մի կենար . զօրացուցիչ սնունդ, գինի , պիրա , թէյ եւ մաքուր օդ կարեւոր են :

Պարտիզպան . — Օդին մէջ ամօնեաք կայ . այս սքանչելի աղբ մըն է . ձիւնը զայս երկրիս վրայ կը բերէ եւ հալելով ձրիապէս կ'աղբէ բոյսերը : Սակայն գուն դարձեալ աղբ գործածէ պէտք եղած ատեն :

Օր. Նուարդ . — Յօդացաւ ունին շատեր : Քէրէվիդի արմատը կտրէ ջրոյ մէջ խաշէ , խմէ այս ջուր , որքան յաճախ այնքան լաւ :

Տկն. Մ. Գ. — Ունէ մէկուն ձեռքի կամ ոտքի յօդուածներ երբ խախտին ,

միաքդ պահէ խախտած մասը անմիջապէս 15-20 րոպէ տաք ջուրի մէջ դնել . հարկաւ ջուրը դիմանալու չափ տաք ըլլալու է :

Բնագիտ . — Աշխարհիս մէջ 90 միլիոն գերման կայ , 78 միլիոնը Եւրոպայի մէջ 11 միլիոնը Ամերիկայի մէջ ու մնացեալը հոս հոն ցրուած :

Պատ. Շ. Ե. — Այո՛ , արբեցութիւնը շատ ընդհանրացած է ֆրիստնէայ աշխարհի մէջ ի մեծ ցաւ եւ ամօթ : Գերման ժողովուրդը տարին երեք միլիաո մարք (6 զոչ .) արբեցութեան ծախք ունի մինչ գերման կայսրութեան ամբողջ ծախքը միայն 2¹/₂ միլիաո մարք է :

Մայր . — Տիֆթէրիի դարման — երբ բժիշկ չկայ մօտդ՝ լէմօնի հիւթն է . ասով կարկարա ընել տուր . երբ չէ կարող կարկարա ընել վրձինով կամ լաթով յաճախ թրջէ կոկորդին վարակեալ մասերը :

Դերձակ . — Ամօնեաքը կը մտքրէ
աւէն բրգեղէն սեւէ աղտէ , սակայն
լաւ խցուած շիշի մէջ պահէ : Անելի-
նով շինուած մեղաններու բրգեղէն-
ներու վրայ ձգած բիծերը պէտք է
սրիբթոյով կրկին եւ կրկին լուալ :

Տկն Թագուհի . — Թունաւորուած-
ներու համար իսկոյն կաթ , ջրա-
խառն հաւկիթի սպիտակ եւ փսխե-
ցնող բան մը տալ պէտք է մինչեւ
բժիշկը հասնի . մի շուարիբ այլ
գործէ :

Գլխարկալանառ . — Աթլաս քօր-
տէլան երբ մաքրել կ'ուզես , քանի
մը ժամ պէնզինի մէջ ձգէ եւ ետքը
չոր լաթով շփէ մինչեւ չորնայ :

Սպասուհի . — Պատու հանի սառած
ապակիները գաղջ աղջրով սրբէ :

Երկրագործ . — Ծառերուն արտա-
քին կեղեւը երբ մշատուի խոզի ճար-
պով լաւ մը օծէ :

Տիկին Աննա . — Հողէ , քարէ եւ
ապակիէ անօթներ երբ կոտրին առ
չմտած կիր կամ ալշի եւ հաւկիթի
ճերմակով խառնէ , շաղախ շինէ եւ
կոտրած կատրները փակցուր , թող
որ չորնայ :

Հիւանդասպահ . — Ափ մը գարին
լուա , քիչ մը շաքար , թարչինի շերտ
մը եւ լէմոնի կեղեւ վրան աւելցուր
եւ 100 տրամ ջուրի մէջ եռացուր .
լաթէ անցուր , պողեցուր եւ կ'ու-
նենաս հիւանդի սքանչելի եւ ախոր-
ժահաւ ըմպելիք :

Տկն. Ե. Թ. — Երբ ուրիշ անգամ
— Տէր մի արասցէ — այրուած կամ
խաշուած ք պատահի , իսկոյն թարմ
կարագի հետ հաւկիթի զեղինը խառ-
նէ եւ սպիտակ կտաւի մը վրան քսե-
լով վէրքին վրայ դիր , կրկնէ եւ ցաւ
ու բորբոքում շուտ կ'անցնին :

Հագացող . — Մեղրը նոր սկսած
հազի եւ հարբուխի նաեւ կոկորդի

բորբոքումի լաւ դարման է . սպեղանի է նա նաեւ պալարներու եւ բերնի , կուրծքի եւ ստամոքսի հիւանդութեանց օգտակար : 15-20 բուսակէն անգամ մը ա՛ռ թէյի զգալ մը մեղր . եթէ չես ախորժիր տաք կաթի մէջ դիր եւ խմէ : Մեղրին բուժիչ գորութիւնը պարունակած մրջնաթթուին կը արուի :

Բ. Ս. Չ. — Հարբուխին պատճառը բերնէ շնչատութիւնն է , որով պաղ օդը ուղղակի ներս կը խուժէ եւ խրոչափողին վրայ կ'ազդէ : քիթէն շնչատութիւնը պաղ օդը կը մեղմացնէ , ոչ թէ միայն զանազան անցքերէ անցնելուն համար այլ հոն արդէն գանուած տաքուկ օդին հետ խառնուելով եւ բարեխառնուելով :

Կանազործ . — Ուել փայտ , կակուղ թէ կարծր , կրնաս կարծրացնել ստպէս . փայտը խաչէ մի քանի ժամ , ապա եռացուր շաքար ջրի մէջ մինչեւ որ ջուրը շոգիանայ . փայ-

տին բոլոր ծակոտիքները կը խցուին . այսպիսի փայտ ո՛չ կը կոտրի , ո՛չ կը ճաթի եւ ոչ կը ճեղքուի :

Լուսանկարիչ . — Տոքո. Եգեկիէլի Պերլին ապակին քամարայէն հանելէ ետեւ զայն մի քանի բուսակէ միւր հեղուկով մը կը լուայ , անկէ յետոյ լոյսի մէջ կը կատարէ բոլոր գործողութիւն . ի՛նչ է այս կարմիր հեղուկ — գիտէ Տոքթորին :

Խոնարար . — Հաւկիթը թա՛րմ է թէ պայարք . օն , հաւկիթները անօթի մը մէջ դիր եւ վրան ջուր լից . մէկ օրուան հաւկիթը ջուրին տակ կը պառկի . 3-5 օրուան հաւկիթը 20 աստիճան կը ծոխ , 8 օրուանը 45 աստիճան կը ծոխ , 15 օրուանը 60 աստիճան , երեք շաբթուանը 75 աստիճան , մէկ ամսուանը հաստ . թանձր կողմին վրայ կը կանգնի , աւելի հինը ջուրին երեսը կ'ելլէ : Ուստի ջուրին տակ պառկածն է էն թարմը :

Պատանի . — Ի սրտէ կը բերկրիս
որ «Աշնան Տերեւներ գրքոյկս (գին
4 զրշ.) նաեւ ձեր կեանքը փրկիք է ,
Ձեր հարցումներուն չենք կրնար
Օրացոյցիս անձուկ էջերուն մէջ պա-
տասրաննել զիմեցէք անկեղծ բժիշկի
մը եւ անոր հրահանգներուն հետե-
ւելով կատարեալ առողջութիւն պիտի
վերստանաք :

Դեռահաս մայր . — Մանկանց մարմ-
նական խնամատարութեան նկատ-
մամբ Օրացոյցիս էջերուն մէջ շատ
կարեւոր հրահանգներ պիտի գրա-
նէք : «Առողջարանական Քերական»ին
մէջ ինչ որ յանձնարարեալ է միայն
չափահասներու չպատկանիր : Մա-
նուկներ եւս կ'օգտուին անոնց
գործադրութենէն : «Մայրիկին Ա-
ռաջնորդը» գրքոյկը (գին 1 զրշ.)
շատ գոհ պիտի ընէ ձեզ եւ ձեզ
նման մտահոգ , դեռահաս , ան-
փորձ մայրեր , կարդացէք զայն ,
ուսումնասիրեցէք , մանաւանդ գոր-
ծադրեցիք հոն ըսուածները եւ թէ

դուք եւ թէ ձեր մանկիկ պիտի օգ-
տուիք :

Ուսանող . — «Անգլ. Լեզուի Բա-
նալին» (Գ. Տպագր. 15 զրշ.) բոլոր
հայ վարժարանաց մէջ ընդունուած
է . Տնքդ Բիրս Պարտիզակի բար-
ձրագոյն վարժարանի նախկին տնօ-
րէն զայն «իր տեսակին մէջ եզական»
է հռչակած :

ԳՈՐԾԻ ՄԱՐԴՈՅ ԲԱԺԻՆ

ՀԱՅՐ ԱՐԲԱՀԱՍԻ ՆԱԾԱԿԸ

Սիրելի բարեկամներս.

Արդարեւ մեր ծախքեր չափէն աւելի շատ են. եթէ սակայն անոնք լսի ընտանեկան անհրաժեշտ ծախքեր ըլլային, անով գոհ պիտի ըլլայինք, բայց շատ աւելորդ ծախքեր կ'ընենք: Օրինակ. ընտանեկան ծախքեր կը կրկնապատկուին մեր հաշիւ չընելովը, պճնասիրութիւնը կեռապատկէ մեր ծախքեր. մեր յիմարութիւն կը քառապատկէ: Որքան ալ խնայենք չենք կրնար աւելորդ ծախքերէ ազատիլ. սակայն անոյս պէտք չէ ըլլալ. բարի խրատներու մտիկ ընենք եւ զայնս ի գործ դնենք եւ այս աւերման առաջնորդող վիճակէն կրնանք ազատիլ:

Նախ անգործութեամբ անցուած ժամանակին վրայ խորհինք. Անգոր-

ծութիւն մայր է մոլութեանց. նա մեզ հիւանդ կ'ընէ, կեանքը կը կարճեցնէ. անգործութիւն կեանք կրժող որդ, միքրոպ է. ոչ թէ աշխատութիւնը, այլ անգործութիւնը, ծուլութիւն է որ կը մնասէ անձին եւ նկարագրին. գործածուող բանալին փայլուն կ'ըլլայ, իսկ մէկ անկիւն ձգուածը կը ժանգոտի: Ուստի առաջին խրատս է, սիրելիք, որ ժամանակը պարապ չանցնէք, եթէ կը սիրէք կեանք, ժամանակնիդ գործունեայ կերպով անցուցէք:

Ապա յիշեցէք որ քնացող աղուէսը չէ կարող հաւ բռնել. ո՛րքան մեծ են կորուստներ չափէն աւելի քնանալով. գերեզմանին մէջ երկար պիտի քնանանք. հոն է անգործութեան ու քնանալու տեղին: Կորսուած ժամանակ ետ չդառնար. ուրեմն աշխատինք, ցորչափ կարողութիւն եւ ոյժ ունինք: Մուլութիւնը ամէն բան կը դժուարացնէ, մինչ ժրութիւն կը դիւրացնէ: Ուշ արթնցողը գործ չի կոնար կատարել. օրը իրիկուն կ'ըլլայ

հազիւ թէ գործին կէտը կատարուած ատենն: Ծուլութիւն դանդաղ շարժման ատեն աղքատութիւն բազէի նման վրան կը հասնի: գործդ դուն վարէ, եթէ ոչ նա քեզ կը վարէ ի կործանում: Ժամանակին անկողին, ժամու նակին ելլել կանոն բրէ, զի ասով երջանիկ, հարուստ եւ իմաստուն կ'ըլլաս:

Սակայն ոչ թէ ասոնք լսել եւ փափաքիլ անոնց հետեւիլ այլ բնթացք փոխել պէտք է: «Շնորհաւոր նոր տարի» հազար անգամ կրկնելով տարուոյն մէկ օրն իսկ չենք կարող շնորհաւոր, բարեբաստիկ բնել. դո՛ւ փոխուէ եւ օրն ալ, տարին ալ կը փոխուի: Կը յուսաս թէ լաւ պիտի ըլլայ. այդ պարապ յոյս է, եթէ չես աշխատիր. յոյսն է որ մարդս ձիր եւ գործունեայ կ'ընէ. այդ յոյս քեզ անօթութեան զիրկը պիտի յանձէ:

Յիշէ նաեւ որ առանց աշխատութեան վատտակ չկայ: Արհեստ ունեցողը հարուստ է. աշխատող արհեստաւորը պատուաւոր պաշտօնեայ

մ'է. աշխատողը միշտ կը գտնէ հաց, անօթութիւնը աշխատողին պատուհանէն ներս կը նայի, բայց չհամարձակիր ներս մտնել: Օրիորդ երջանկութեան մայրը Տիկին աշխատութիւն է, Աստուած ալ աշխատողին ամէն բան կը պարգեւէ, այսօր աշխատէ, զի շես գիտեր թէ վազուան օրը ի՛նչ զժուարութիւն պիտի բերէ. հերիք է օրուան բուն իր նեղութիւնը, կ'ըսէ Յիսուս. «մեր օրական հացը սուր» ազօթողին Աստուած կ'ըսէ, պիտի տամ, պայմանաւ որ դուն ալ օրական պարտականութիւնդ կատարես: Մէկ այսօր, երկու վազուան օրուան օրուանէ աւելի կ'արժէ: Գործիդ գլուխը անցիր, անոր աէրը եզիր, ուրիշին ձեռքով միայն օձ բրունէ կ'ըսէ ասածը. ձեռնոց դրած կատուն չկրնար բռնել մուկ:

Պարտինք սակայն յարատեւ աշխատիլ: Նաւը կը յարատեւէ, ձեզքելով ալիքներ եւ փոթորիկներու զիմադրելով. խորիստ այն ատեն կը նետէ, երբ իր նպատակ եղած նա-

ւահանգիստ ժամանէ : Գործիդ գլուխը կեցիր , քաջ նաւապետի նման . մի վատահիր ուրիշին . աչքդ միշտ ապագայիդ ուղղած յարատեւէ գործդ : Եթէ կ'ուզես էն լաւ ծառան ունենալ դո՛ւ ծառայէ քեզի :

Գործդ , պաշտօնդ մի փոխէր , նախ լաւ խորհէ , եւ ընտրութիւն ընելէ՞դ ետեւ ա՛լ կոց անոր մէջ . ըսէ , Աստուած գրս կոչած է ճայս պաշտօնիս . սակայ տեղափոխուած ծառը արմատ չըսնէր . երեք անգամ՝ բնակարան փոխողը սուռը հրդեհի տուածի չափ մնաս կը կրէ :

Ապա կարեւոր է զրամ խնայելու ա՛յնքան ուշադիր ըլլալ որքան շահելու համար ուշադիր եղած էիր . խնայել չգիտցողը կ'աշխատի ցմահ առանց զրամ ձգելու : Ի՛նչ որ շահիս եթէ ծախսես , վա՛յ քեզ : Այրեր երբ գործերին թողլով խաղամուրթեան եւ ըմպելիքի կը հետեւին , եւ կիները իրենց գործերն ձգելով կամ ուրիշի յանձնելով երբ սկսին տունէ տուն այցելութիւններ ընել , սուրճի

եւ թէյի սեղանին առջին շատախօսել եւ այս եւ այն բաւրասել : յայնժամ անոնց վճիռ կնքուած է եւ շուտ պիտի գործադրուի :

Ուստի յիմարական ծախքերդ չափաւորէ . յիմար մի ծախքի համար սպառուած զրամով երկու զաւակ կրնաս մեծցնել : Գաւաթ մը թէյ , խահուէ , բաժակ մը գինի , գարեջուր , խորտիկ մը , գեղեցիկ մէկ հանդերձ , երբեմն ալ բուտրան , սուառէ , պարահանդէս եւրն , ասոնք բան մը չեն թուիր , բայց քանիցս կրկնուած քիչը շատ կ'ըլլայ ի վերջոյ : Զգուշացէք քանիցս կրկնուած մանր մունր ծախքեր մեծ պարտքերու պատճառ կ'ըլլան : փոքր ծակ մը կ'ընկղմեցնէ մեծ նաւը :

Դարձեալ քեզի կանոն ըրէ պէտք չեղած բան չգնել որքան աժան ալ ըլլայ . պէտք չեղածը գնողը , շուտ պիտի վաճառէ պէտք եղածը : Կան անանկներ որ անօթի կը մնան եւ զաւակներ կը զրկեն հացէ , հանդերձ մը գնելու համար որ բնաւ պէտք

չէ, այլ միայն իրենց ունայնամտութիւնը յագեցնելու կը ծառայէ :

Այս ընթացք շատ հարուստ եւ նշանաւոր անձինք յետին ազգատութեան առաջնորդած է, եւ կը պարտաւորին անոնցմէ՝ օգնութիւն խնդրել, զորոնք բարեւելու իսկ չէին զիջաներ, եւ որք խնայողութեամբ եւ ժրութեամբ հարուստ եւ բարեկեցիկ են եղած : Փոքր ծախք մը կարեւորութիւն չունի հարուստներուն համար, սակայն երբ ալիւրին տակառէն միշտ ալիւր առնենք, առանց զայն լեցնելու, շուտով պիտի տեսնենք տակասին յատակը : Դրամին յարգը գիտնալու համար, մէկէն փոխ դրամ ուզէ, եւ յայնժամ պիտի տեսնես թէ ինչ մեծ, մեծ յիմարութիւն է դրամը վատնել անպէտ բաներու համար :

Տանդ համար անպէտ գեղեցիկ բան մը կ'ուզես գնել. խորհէ առաջ որ տասն հատ ուրիշ բաներ ալ պիտի պարտաւորիս առնել, յարմարցնելու համար այդ գնելիքիդ հետ : Ուստի յաղթէ առաջին ցանկութեանդ որով

միւս տասն առարկաներն գնելու փափաքն դեռ չարթնցած խեղդած կ'ըլլան : Քեզմէ վերին նմանիլ մի ցանկար . յիշէ գորար որ կովին նմանիլ ջանալով ուռեցուց զինքը մինչեւ որ պայթեցաւ : Թող մեծ նաւեր բաց ծովերուն վրայ հպարտ ընթացքով սլանան, դու նաւակդ ծովեզրէն մի հեռացնէր :

Ի վերջոյ զգուշացիր պարտքէ ինչպէս պիտի չթոյլատրէիր որ օձ մը տունդ մուտ գանէ : Պարտք ընողը ուրիշի մը գերին կ'ըլլայ . երբ ժամանակին չկարողանաս վճարել պարտքրդ, պիտի խռովիս երբ պարտատէրիդ հանդիպիս . զքեզ արդարացնելու համար շատ մը պատճառներ պէտք է ստեղծես, ստես . ամօթխածութիւն հետզհետէ պիտի կորսուի, կռիւ եւ հայհոյութիւն երկուստեք, դատեր, ամօթ, խայտառակութիւն :

Ուրեմն աշխատասէր եղէք եւ ուրիշին սարուկը մի ընէք զձեզ պարտքով, փոխառութիւնով, յիշեցէք որ ամրան ետեւէն ձմեռ եւ երիտասար-

դուրսն ետեւէն ծերութիւն կուգայ.
այն կարօտութեան օրերուն համար
բան մը մէկ կողմ դրէք: Քանի որ
կ'ապրինք ծախքը անտարակոյս է,
չահը երկրայելի է եւ չէ տեւական:
Էտ է անօթի պառկիլ քան պարտա-
կան արթնալ. չահեցէք, բայց նաև
պահեցէք, պահել կրնանք սակայն
միմիայն խնայողութեամբ:

ՊԱՏ. Ք. ՊՅՅԱՃԵԱՆ
Ծնած 1828 — Մեռած 1885

Բ Ժ Շ Կ Ա Կ Ա Ն

Երկարակեցութեան գուշակութիւնք .
 — Յրանսացի բժիշկ մը կը հաւատատէ թէ մարդու մը Ֆիզիքական կազմուածքէն կարելի է գուշակել անոր երկարակեաց ըլլալը կամ չըլլալը , բնականաբար պատահական արկածէ յառաջ եկած մահերը գուշակ մնալով խնդրէն : Ով որ ուզէ իր երկարակեաց ըլլալն հասկնալ , պէտք է ինքզինքը քննէ թէ երկարակեցութեան համար պէտք եղած գլխաւոր պայմանները կա՞ն իր մէջ . այսինքն սիրտը , ուղեղը , թոքերն ու մարսողութեան գործիքն մեծ ու զորաւոր են : Եւ ատոր համար ալ բժիշկի մը ներկայութեան պէտք չկայ . մարդ կրնայ արտաքին նշաններէն ալ փորձել զայդ : Եթէ ներքին գործարանները մեծ ըլլան , մարմնոյն կոճղն , անդամոց համեմատութեամբ , շատ

երկար կ'երեւի : Ենթական նրատած դիրքի մէջ մեծ իրան մը ցոյց կուտայ , բայց ոտքի ելած ատեն , ատոր հակառակը կ'երեւի : Ուղեղին մեծութիւնն ալ անվրէպ կերպով կը հաստատուի երբ ականջին բացուածքն զգալապէս խոր ըլլայ դէպի վիզը , Իթի ծակերուն մեծութիւնը նշան է թոքերուն ընդարձակ եւ զօրաւոր ըլլալուն : Հաստատուած է թէ շնչառութեան գործիքնին ակարեղոյններուն ռնգունքը փոքր են : Առողջութեան եւ երկարակեցութեան նպաստաւոր նշան կը համարուին ընկուզնիի գոյնով կամ բաց կապոյտ աչքերը : Նոյնպէս երկարակեցութեան նշան է երբ ձեռքին մասները կարճ եւ ըթմաման ալ բաղդատաբար մեծկակ ըլլայ : Բայց անոնք որ երկարակեցութեան վերոյիշեալ նշանները չունին իրենց վրայ , կրնան միթիթարուիլ այնու թէ կանոնն առանց բացառութեան չըլլար :

Երկու արտոյ մարդիկ . — Բաղէր-
սըն (նիւ Եորք) բնակող Մր. Ճօն
Ֆիրմէն, 25 տարու, երկու սիրտ
ունի . բնաւ շինեղուիր կազմախօ-
սական այս անկանոնութենէն : Ընդ-
հակառակն շատ առողջ է : Սպանեւ-
ածերիկեան պատերազմին ժամա-
նակ, 1898, ճակատամարտներու
մասնակցեցաւ եւ զինք խնամող
բժիշկն էր որ հաստատեց թէ երկու
սիրտ ունի : Զինուորական ծառա-
յուէթիւնը կատարելէ վերջ Ֆիրմէն
Բաղէրսըն դարձաւ եւ քողաքին
բժիշկը՝ լսած ըլլալով որ երկու սիրտ
ունի, Ք. ճառագայթներով քննեց
զինք եւ վերստին հաստատեց թէ
երկու սիրտ ունի, բնական խոչո-
րութեամբ, որք միասին կը տրոփեն :
Երկու սիրտ քսանեւէինգ տարեկա-
նին, չափազանց չէ՞ք գտներ : Բայց
բարեբախտաբար բարոյականին, միա-
սին կը տրոփեն :

Մագի դեղերը . — Զգուշացէք մագի
խարդախ դեղերէն : Ի բարիք Տիկին

Լը Ռոն անցեալ տարի շիշ մը մազի
դեղ գնեց, մազերը սեցնելու հա-
մար : Շիշին վրայ սա շողշողուն
եղիֆեղք փակցուած է . — «Անվտանգ
դեղ, ազդեցութիւն վայրկենական,
հիանալի արդիւնք» : Բայց, աւագ,
փոխանակ հիանալի արդիւնք տալու,
այդ դեղը վէրքեր բացաւ խեղճ տիկ-
նոջ գլխուն վրայ, եւ քիչ ետքն ալ
աչքերուն վնասելով ֆոժոնֆիլիթ
հիւանդութիւնն առաջ բերաւ : Ինչը
թունաւոր նիւթեր կը պարունակէր :
Տիկին Լը Ռոն առ այս դատ բացաւ
մազերը ներկելու յատուկ այդ դեղը
ծախսող վաճառականին դէմ : Իստա-
րանը երկու կողմի փաստարաններն
ալ լսելէ վերջ, վաճառականը դա-
տապարտեց 500 Քր. վնասուց հա-
տուցում ընելու Տիկին Լը Ռոնի : Հոս
աւելորդ չըլլայ թերեւս յիշեցնել մեր
փափկասուն տիկիններուն թէ ինչ
հարկ, ինքզինքնին կարճ ժամանակ
մըն ալ երիտասարդ ցոյց տալու հա-
մար մազերնին ներկելու ելնել եւ . . .
այսպէս փորձանքներու հանդիպել :

մանաւանդ աղուոր քթան մազերը նուա՞ղ սիրուն են միթէ :

Երեւելի անձանց ուղեղը . — Ֆրանսացի նշանաւոր մարդաբան եւ բնասոս Բրոֆ. Լապորտ մեռաւ անցեալներս, եւ Բրոֆ Բարիլօ գիտական քննութեան մը ենթարկելով անոր ուղեղը, հրատարակեց արդիւնքը : Այդ քննութեամբ անգամ մը եւս հաստատուեցաւ թէ ուղեղի ծանրութիւնն ամենեւին առնչութիւն չունի իմացական կարողութեան հետ Բրոֆ. Լապորտի ուղեղը շատ ծանր չէր, այսինքն 1234 կրամ կը կշռէր : Իրտելի է սակայն որ Բրոֆ. Լապորտ 73 տարեկան էր մեռած ատեն եւ բնականաբար ուղեղը կարկամած էր թերեւս : Ինչ որ է . Բրոֆ Բարիլօ այդ նշանաւոր գիտնականին ճարտարախօսական գերազանց կարողութիւնը գիտնալով անոր ճակտին երկու կողմերուն ուղեղին պատտանները մասնաւոր ուշադրութեամբ քննեց եւ տեսաւ որ ճակտին ձախ կողմի

մասերն յայտնադէս մեծ եւ աւելի նրբօրէն կարգաւորուած էին, քան թէ աջ կողմիները : Արդարեւ մարդու խօսելու ուղեղային շարժիչ կարողութեան կեդրոնը ճակտին ձախ կողմի ուղեղին մէջ է : Ինչպէս կը յիշուի, Կամպլէդդայի ուղեղն ալ այդ մասին մէջ շատ զարգացած էր :

Ափրիկեի ֆնախը . — Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ վերջապէս գտնուեցաւ քնախա կոչուած այն սոսկալի հիւանդութեան պատճառն որ ենթական վերջին աստիճանի քնատութեան մասնելով, անոր մահուան պատճառ կ'ըլլայ, եւ որ կէ միայն Ուկանտայի գաւառին մէջ ցարդ ու թ հազար ընդհանր մեռան : Զարմանալի է որ Եւրոպացիները զերծ մնացին անկէ : Տօքթ. Բասդէլանի յարատեւ քննութեամբ «Իրիւրանոսամա» կոչուած տեսակ մը մանրէն գտած է այդ հիւանդութեան վարակուող ընդհանրուն ողնածուծին եւ արեան մէջ : Այս մանրէն շատ կը

նմանի Չատ լիճին ճանճէն խածնուած անասնոց արեան մէջ գըտնուած մանրէներուն : Ծատ մեծ է հաւանականութիւնը թէ այդ մանրէներն են նոյն քնախտին պատճառը , զի բժիշկները քնախտէ վարակուած անձանց արիւնը կապիկներուն քնարկելով , տեսնուեցաւ որ անոնք ալ քնախտի միեւնոյն նշաններով սատկեցան : Ուրիշ քննութիւններով ալ հաստատուեցաւ թէ այս հիւանդութիւն իրեն յատուկ միջավայրն ունի , եւ վարակիչ պատճառը Չատ լիճին ճանճին տեսակէն միջատ մըն է , (*glossina palpalis*) անուամբ , որ հիւանդութիւնը մէկէն միւսին կը փոխանցէ , հիւանդին արիւնը ծծելով եւ առողջին պատուաստելով , ինչպէս Չատ լիճի ճանճն որ վարակիչն է Ափրիկէի պաճարախտին : Հետեւապէս , ափրիկեան այս քնախտն ալ , Չատ լիճի ճանճով վարակելի պաճարախտին , մարդկային մարմնոյն յատուկ մէկ տեսակն է : Կը կարծուի թէ այս ալ Մարիա կոչուած տնդին

դէմ գործածուած դեղով , այսինքն քինինով դարմանել կարելի պիտի ըլլայ : Այս մասին քննական փորձերը դեռ չեն աւարտած , Այժմ Բարիզի մէջ կը դարմանուին երեք քնախտաւոր խափշիկներ . կը յուսացուի թէ բժշկաց եւ մանրէախոյզերուն ջանքերը պիտի պսակուին , եւ այդ սոսկալի հիւանդութեան դարմանը պիտի գտնուի :

Հրաշալի սնունդ . — Լոնտոնէ քաչուած հեռագիր մը հետեւեայ ապշեցուցիչ լուրը կուտայ . — Շիքահոյէ կը աբուի լուր մը զոր պէտք է վերապահութեամբ բնդունիլ : Շիքահոյի համալսարանէն Տոքթ. Հէդըլ կ'ըսէ թէ հրաշալի սնունդ մը գտած է , Լիյնին կոչուած , որ կրնայ մարդոս հսկայի մը վերածել եւ արտաստովոր դժ մը տալ անոր : Ճերմակ մուկերու վրայ կատարուած փորձեր հրաշալի արդիւնքներ տուած են , 60% համեմատութեամբ խոշորցնելով զանոնք : Այս սնունդը գործարանական

Փոսֆօռ մըն է , որ կը պարունակէ հակթին պարունակած գոյացութիւններէն մաս մը , ուղեգային հիւթն եւ արեան սպիտակ գնտակները :

Ռուսերէն քերթերը վիրարութական արտասովոր գործողութիւն մը կը ծանուցանեն , զոր համալսարանի մը վիրարութեան ուսուցիչն ըրեր է վերջին օրերս : Մանկամարդ աղջիկ մը , ընկուկէրով մը խաղացած պահուն , արկածով ինքզինք ծանրապէս կը վիրաւորէ կուրծքէն : Դէպքէն երկու ժամ ետքն է որ ուսուցիչը կը կանչուի վիրաւորեային քով : Կը հաստատէ որ գրնտակը սրտին դպած է , բարերարութաբար առանց վնասելու խոշոր երակներուն : Վիրարոյժը մանկամարդ աղջկան ֆլօրօֆոսփորն չնչել տալէ ետքը : սրտը կը բանայ եւ կապարը կը հանէ , յետոյ թանձրացած արիւնը կը մաքրէ , վէրքը կը կարէ եւ վիրաւորեալն ի կեանս կը վերա-

կոչէ , Վերջին լուրերու նայելով , դեռատի ազջիկը սկսած է ապաքինիլ :

Յօդացաւի համար Մարպուրիէն Տ. ք. Բէրք նոր դարձանուսի եղանակ մը ցոյց տուեր է Վիեննայի Բժշկական Ընկերակցութեան : Դարմանման եղանակն է մեղուներու խայթել տալ հիւանդ մտքը : Այս առաջարկը քիչ մը տարակոյտով լսուեցաւ : Բայց Տ. ք. Բէրք կ'ըսէ թէ մեղուի խայթոցները որ շատ գէշ կը վնասեն առողջ մարդոց , ընդհակառակն շատ բարերար ազդեցութիւն մը կը գործեն յօգացաւէ տառապողներու վրայ : Կը բաւէ մէկ քանի անգամ խայթուիլ , թոյնով պատուաստուելու համար : Տ. ք. քոյն յիշեց կնոջ մը պարագան , որ առողջացաւ 7,092 անգամ խայթուելէ վերջ : Ինք իսկ ինքզինք փորձի ենթարկեց . իր պաշտօնակիցներուն վրայ սեւէ ներգործութիւն չէր ըներ մեղուի խայթուած քը :

Ալքօրի թոյնն երկու տեսակէ-
տով մարդկային սերունդը կը փճա-
ցընէ : Այսինքն երբ մէկ կողմէ մա-
հերուն թիւը կ'աւելցնէ , միւս կողմէ
ծնունդները կը նուազեցնէ : Իրա՛ւ ,
չի կրնար ըստիլ որ ալքօլամոլու-
թենէ վարակուած տարաբախտ ան-
ձերը բեղմնաւորութենէ զուրկ են ,
սակայն ասոնցմէ ծնած զաւակները՝
բաղդատամբ առողջ մարդոց կողմէ
ծնած զաւակներուն՝ տկար ու ան-
արիւն ըլլալով , ասոնք ամենաչնչին
պատճառով մը ինկ ամէն տեսակ հի-
ւանդութիւններու կենթարկուին :
Թէեւ ալքօլամոլ անձերն ուղ-
ղակի ոգելից բմպելիներու պատճա-
ռաւ չեն մեռնիր , սակայն՝ ալ-
քօրին երեսէն՝ զանազան հիւան-
դութեանց ենթարկուելով կը վախ-
ճանին , որով անկարելի կ'ըլլայ
ամէն տարի ալքօլամոլութեան հի-
ւանդութենէն մեռնողներու մէկ ճըշ-
գրիտ մահացուցակը պատրաստել :
Տեսէք հիմա , ալքօլամոլ անձ մը
ոեւէ պզտիկ անուշադրութեան մը

հետեւանքով քիչ մը պաղ կ'առնէ :
Բայց անոր Ֆիզիքական առողջու-
թիւնն արդէն խանգարուած ըլլալով ,
չի կրնար դիմադրել այս անկարեւոր
պաղառութեան եւ քիչ ետքը կը հի-
ւընդնայ , հիւանդութիւնը պաղա-
ռութեան կը վերագրուի , բայց եթէ
աղէկ խորհուի , այդ մարդն աննշան
պաղառութենէ մը չէ որ հիւընդցած
է , այլ իր հիւանդութեան սկզբնա-
պատճառն այն է որ՝ ալքօլամոլու-
թենէ խաթարուած Ֆիզիքական
առողջութիւնը չէ կրցած տակալ այդ
չնչին պաղառութեան , որուն հետե-
ւանքները շատ ծանրակշիռ կ'ըլլան :

Եթէ փորձը դիտութիւնը կը կան-
խէ , ես ալ 40ամեայ փորձառութիւ-
նովս կը համարձակիմ ըսել թէ Աս-
տուծոյ մեզ շնորհած ուտելիքներուն
եւ ոչ մին մլնասակար է եւ անօգուտ
մարդուս . ես համոզուած եմ թէ ու-
տելիքէ ծնունդ ստած մլնասը չէ թէ
անոնց տեսակին , այլ անոնց քանա-
կին , որակին եւ պատրաստելու ,

եփելու եղանակին մէջ որոնելու է :
 Ես համոզուած եմ թէ քիչ մտեղէն
 եւ աւելի բուսեղէն ուտելու վար-
 ժուողներն աւելի առողջ կ'ըլլան :
 40ամեայ փորձառութիւնովս կը հա-
 մարձակիմ ըսել, թէ միայն՝ քանջա-
 րեղեկեկն նախաւեճար չէ : Պատ-
 մութիւնն ալ մեզ կը սովբեցնէ թէ
 ցորենով ու բուսեղէններով սնանող
 ժողովուրդներն ալ շատ առողջ ապ-
 րած են, բայց սովորութիւն եղած
 է ըսել, թէ առանց միսի մարդ չի
 կրնար ապրիլ : Զակի տէր հայրեր
 ու մայրեր փորձով կը տեսնեն, բայց
 չեն գիտեր թէ իրենց աղաքը մինչեւ
 5-6 տարի միս չեն ուտեր, եւ չեն
 ալ ախորժիր : պատիկներուն ամենէն
 սիրելի ու հաճելի ուտելիքներն են
 հացը, պտուղն ու շաքարը, երբ եւ
 որքան տաս կ'եւտեն : դպրոցէն տուն
 վազող անօթի աղաք, տուն մտած-
 նուն պէս, մայր, հաց տուր կը պո-
 ռան : բայց 5-8 տարեկան ըլլալէն
 ետքը շատ դժուարութիւնով կը
 վարժուին միսին : Զեւ ամաչեր ըսե-

լու թէ առաջուան բժիշկները մենէ
 շատ աղէկ կ'ընէին եւ շատ ալ հի-
 ւանդ կ'աղեկցնէին. թոքատապ (սաթ-
 լըճան), ժանաատենդ (թիֆո) եւ
 ասոնց սուր եւ կրակներու մէջ երող
 ու մրկող հիւանդներուն միայն բրիժի
 ջուր կը խմցնէին. անթիքիթիկն, ման-
 քիթիթիկն եւայլն չէին լսած :

Բացարձակապէս բուսային սնունդն
 ընդհանրապէս ճարպի կողմէ աղ-
 քատ է. ահա ընկոյզ ու նուշ եւ
 իրենց նմանները փափաքելի ճարպը
 կը պարունակեն : Այս սկզբունքով,
 ընկոյզները պտուղներուն հետ ընկե-
 րացնելով կատարեալ սնունդ մը կը
 յորինուի : Ընկոյզներն աղիքներուն
 պաշտօնը կը զիւրացնեն, պնդու-
 թեան առաջքը կ'աւնեն, լեարդին
 պաշտօնը զրգոելով մարսողութիւնը
 կը զիւրացնեն : Նիհար, տկար, հա-
 լող ու մաշտներու, շաքարախտ,
 սպիտակամեղութիւն, ջղային հիւան-
 դութիւններ ունեցողներու, հիւժախ-
 սաւորներու (որոց՝ միայր շատ վնա-

սակար է) , ապաքինողներու շատ օգտակար է ընկոյզը :

Ընկոյզը կը փոխանորդէ միսին . ընկոյզը կը պարունակէ 28⁰/₁₀ սպիտ . (ուշադրութիւն , ընթերցող : այս 28 թիւը չմոռնաս) , իսկ միսերուն ամենէն ուժովն՝ եզան միսը՝ հազիւ 19⁰/₁₀ կը պարունակէ . եւ ահա այս իրաւամբ ամենուն բերնին ջուրերը վազցնող պիֆթիսը , փխշպասքըն ելն . կը փոխանորդէ , եւ այս իրաւամբ պէտք է կոչել , միս բուսային :

Ընկոյզի նման ամէն տեսակ պտուղներն ալ , նիհար եզան միսին չափ սպիտ կը պարունակեն , որք իրենց բաղադրութեամբը , իրենց սննդական արժէքովն եւ իրենց օգտակարութիւնով , ամէն տեսակէտով համարժեք են մսին . Կողմններու շատը մեծ քանակութեամբ նշայ կը պարունակէ . շատ քաղաքներու մէջ ասոնց ալիւրովը հաց կը շինեն : Իտալացիները Կարկանդակ կը պատրաստեն . Իտալիոյ հիւսիսային քաղաքներուն ժողովրդին կերած հացին մէջ

կէս առ կէս կաղինի ալիւր կը գործածուի . Նախնի Հռովմայեցիներու մեծ մասամբ կաղիններով կը սնանէին : Նորվեկիայի մէջ սովի ատեն խոզկաղին կ'ուտէին : Բնախօսութիւնը կը սովրեցնէ մեզ , թէ կերակուրներուն մէջի սպիտէն ետքը , ամենէն կարեւոր մասն է ճարպը : Աւելի դիւրին է ճարպով նշան փոխանորդել , քան թէ ճարպը՝ նշայով :

Ուստի , սովրելով ընկոյզին բաղադրութիւնը , որ ինչպէս ըսինք ամենէն ուժով մտէն աւելի սպիտ կը պարունակէ , բնաւ չդժգոհին գաւառացիք , մանաւանդ աղքատները , քաղաքացիներուն չափ միս չուտելնուն կամ չիրնալ ուտելնուն համար : Թող քաղաքացիներն ուտեն միսն սրչափ որ կ'ուզեն , եւ ըլլան ենթակայ շաքարախտի , սպիտակամիզութեան , յօգատապի , էկզէմայի ելն : Թող յօգնին իրենց ոսկիներով՝ իրենց մարմնոյն մէջ հաւաքուած բնամէզն ու միզային թթուն քրտինքով ու մէզով դուրս հանելու համար : Քար-

լըսպատու եւ ասոր նման հանքային ջուրերու բաղնիքներն երթան՝ ոչ թէ կատարելապէս բժշկուելու, այլ առժամանակեայ բարեօքում մը ունենալու։ Կերէ՛ք միս շաքաթը քանի մը անգամ, եթէ կրնաք, բայց համոզուեցէ՛ք թէ առանց մսի՝ մսակերներէն աւելի առողջ կրնաք ապրիլ, սա պայմանու որ միսին սպիտը պարունակող կերակուր մը ուտէք, ինչպէս են ընկոյզը, նուշն եւ ասոնց նմանները։ Ամբար մը պարէն, ամբար մը ընկոյզ, բաւ են մարդս առողջ ապրեցնելու։ Առանց մսի, կաթի, մածուեր, ճերմակ պանիրը, եղն ու մեղրը, առանց «է»ի սերը, պտուղն ու կանաչը բաւ են ապրելու եւ առողջ ապրելու, եւ մանաւանդ առանց ենթակայ ըլլալու միսէն սնունդ առած վերոյիշեալ ծանր ու երկարատեւ հիւանդութիւններու։

Գերմանացիք սովորած ըլլալով ընկոյզին թանկագին ու առողջարար յատկութիւնները, ամէն կողմ կը մշակեն։

Յուսամ քե գայ ժամանակ որ ժողովուրդն ու քաղապետութիւններն ընկոյզին այսչափ օգտակար ըլլալը սովբելով, փողոցները, հասարակաց ու մասնաւորաց պարեգները զարդարող անպսուղ ծառերը բնացիեջ ընելով, ընկոյզ ու նուց սկսին։

ԾԵՐ ԲԺԻՇԿ

Մեծանուն առողջարան Բրոքֆ. Պուշուտա ծխախոտին գործածութիւնը կը թողարէ մասնաւոր պայմաններու մէջ։ «Պէտք չէ բացարձակապէս «հակառակիլ ծխախոտին գործածութեան, որովհետեւ կան այնպիսի «պարագաներ որոց մէջ իր գործածութիւնը դատապարտելի չէ բնաւ։ «Գործաւոր մը որ ամբողջ օրը առ «ժանելի յօգնութիւններու ենթարկուած է, սիտփանք մը ու երջանկու թիւն մը կը զգայ երեկոյին իր «քնտանեկան բոյնին մէջ 1-2 բիր «ծխելով։ Նաեւ արգիլելու չէ այն «պանդուխտին որ իր ծննդավայրէն, «ընտանիքէն ու սիրելիներէն բաժ-

«նուած՝ միայնակ նստած կը մը-
 «տածէ ու մեղմելու համար իր տա-
 «ժանելի կարօտը՝ պէտք կը զգայ 1-2
 «հատ ծխելու» : Բրոֆ. Պուշտուտի
 այս ներողամիտ ու մարդասէր հո-
 զածութիւնը մեզի պէս զգայուն ու
 փափկասիրտ(?) պանդուխտներու հա-
 մար չէ անշուշտ, որ կը մտնանք
 մեր ընտանիքը, մեր սիրելիները :
 Իսկ Բրոֆ. Սէ կ'ըսէր թէ «Չափաւոր
 կերպով ու պէտքի առեն ծխելն ու-
 զեղային զրգուով, գործունէութիւն
 յառաջ կը բերէ եւ կը դիւրացնէ
 մտաւոր աշխատութիւնը : Նոյնը կը
 հաստատեն շատ մը մտքով աշխա-
 տող մարդիկ :

Իրաւ կը տեսնենք թէ մեծ հան-
 ճարներ, բարձր տաղանդներ, որք
 10-15 ժամ անընդհատ կը փակուին
 իրենց աշխատութեան սենեակներուն
 կամ լապտաղուտներուն մէջ, որք
 չորաչար կերպով կը տքնին լուծելու
 համար կնճռոտ հարցեր կամ պար-
 զելու քնութեան ծոցը թաղուած
 գաղանիքներ, իրաւունք եւ պէտք

ունին քանի մը հատ ծխելով՝ զրգիւ
 տալու իրենց ուղեղին եւ պայծա-
 ուացնելու մտքերնին :

Բացի կէօթէէ — որ ոչ միայն
 չէր ծխեր, այլ նոյն իսկ չէր կրնար
 համոզուիլ թէ հանճարեղ մարդ մը
 ինչպէս կը հանդուրժէր ծխելու գա-
 դափարին — Ֆրանսայի, Անգլիոյ,
 Գերմանիոյ մեծահամբաւ բրօֆէսէօս
 ներէն, դասատուներէն, իմաստասէր-
 ներէն, վիպասան, զրագէտ, բա-
 նաստեղծ մտքերէն շատերն իրենց
 աշխատութեան առեն անհրաժեշտ
 պէտք մը կը զգան ծխելու» :

Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն

Ծուխն ու օդը . — Պելթ օդերիու-
թարան Մ. Տէրիտէր կ'ըսէ թէ կարելի
է օդին վիճակը գուշակել, ծուխին
ուղղութիւնը գիտելով: Եւ որովհե-
տեւ շատ գործարաններ կան իր բնա-
կած երկրին մէջ, եւ պելթիական
ածուխն ալ շատ ծուխ կ'արտադրէ,
Մ. Տէրիտէր դիւրաւ կրցաւ կարգ մը
չահեկան զննութիւններ կատարել:
Այսպէս՝ հաստատած է որ անձրեւ
կամ փոթորիկ կ'ելնէ երբ ծուխը վար
կ'իջնէ, շուրջ 40 աստիճանի անկիւն
մը ձեւացնելով: Եթէ ծուխը հորի-
զոնական ուղղութեան հետեւի, ատի-
կա նշան է թէ բաւական երկար
ատեն անձրեւ պիտի գայ, իսկ ընդ-
հակառակն, երբ ծուխը շիբջիտակ
վեր կ'ելնէ, օդը գեղեցիկ կ'ըլլայ:
Անշուշտ հովը մեծ գեր կը կատարէ
ծուխին հետեւած ուղղութեան մէջ:

բայց դարձեալ այս ալ յայտարար
նշան մը կ'ըլլայ օդին վիճակին: Երբ
ծուխին ծայրերն անորոշ ըլլան, ըսել
է թէ չոր օդ մը պիտի ունենանք,
իսկ ընդհակառակն եթէ որոշապէս
երեւին, այդ ալ կը նշանակէ թէ
օդը խոնաւ է առաւել կամ նուազ
կերպով: Դիւրին է Մ. Տէրիտէրի
ըսածներն ստուգել, պայմանաւ որ
ծուխն որոշապէս տեսնուի:

Նոր մոլորակներ . — Հայտելպէր-
կի մտաւիայ աստեղագաշխական մէկ
դիտարանէն, լուսանկարի միջոցաւ
առնուած երկնային պատկերներուն
մէջ հինգ նոր մոլորակի գոյութիւնն
հաստատուած է, որոց փայլունու-
թիւնը ԺԲ. եւ ԺԳ. մեծութեան
մէջ է:

Ոսկիե տուն մը . — Քուրատոյի
(Միացեալ Նահանգաց) կառավարու-
թիւնը մտադիր է իր ծախքով ոսկիէ
տուն մը շինել 1904ին ի Սէն Լուի
բացուած արուեստահանդէսին հա-

մար : Ուաշինկոյնի գանձային պաշտօնարանը դիւրութիւն պիտի ընծայէ այս ծրագրին գործադրմանը՝ 18,000 քիլոկրամ ծանրութեամբ եւ 50 միլիոն ֆր. արժողութեամբ ոսկի ձողեր տալով : Ոսկեառուներ Միացեալ Նահանգաց հանրային շէնքերէն մէկուն օրինակին վրայ պիտի շինուի , զանազան մեծութեամբ սոկիի գունդերով պիտի յօրինուի , մէկ տոննայէ մինչեւ ազիւսի մը խոշորութեամբ :

Կենդանեաց իմացականութիւնը . — Ո՞վ կը մտածէր թէ մուկն ալ ապագային պաշար կը հաւաքէ մըրջիւնին պէս , բայց մտիկ ըրէք . Փրանսացի նշանաւոր գիտուն մը հետեւեալ դէպքը պատմեց Նադիւռ գիտական շարաթաթերթին խմբագրապետ Մ. Հանրի տը Բարվիլի , որ անցած է դիւզի մէջ ունեցած իր տունին մէջ : Իր պարտիզպանը կախի 250 սոխ տնկած էր պարտէզին մէջ : Հետեւեալ առտուն , քանի մը սոխ ալ ուզելով տնկել , տեսաւ որ

նախորդ տնկածներէն հաս մը իսկ չէ մնացած : Զարմացաւ մնաց խեղճ պարտիզպանն այս անհասկնալի անուկընկալին ի տես :

— Նայէ , պարտէզին մէջ մուկի ծակ կա՞յ , ըսուեցաւ իրեն :

Փնտռեց , գտաւ , եւ քիչ մը փորելով հողը՝ տեսաւ մուկ մը , որ ձգնելու վրայ էր :

— Փորէ՛ , փորէ՛ , ըսին իրեն :

Փորելով , պարտիզպանը սենեակ մը գտաւ չոր խոտով ու յարդով զարդարուն , որ տեսակ մը նրբանցքով միացած էր խանութի նմանող երկու ուրիշ մասերու հետ , ուր իրարու վրայ զիջուած կը կենային առջի օր տնկուած 250 սոխերը : Անաղարա կեցեր էին , ու հաս մը իսկ պակաս չէր : Զարմանալի է որ մէկ մուկ կրցած էր գիշերուան մը մէջ կրել այս բոլոր սոխերը , առանց հեռք մը իսկ ձգելու իր ետին , եւ եթէ հարկ չըլլար նոր սոխեր ալ տնկելու , տարակոյս չկայ որ երբեք չպիտի գիացուեր թէ մուկ

մը գողցեր է բոլոր կահաչի սոխերը, եւ, իբր գող խեղճ պարտիզպանը պիտի բռնուեր: Շատ բաներ պատմուած էին մինչեւ հիմա սա գարշելի անասունին վրայ, բայց այս վերջինը պտակը կ'ըլլայ բոլոր իր շահատակութիւններուն:

Նոր գիււս . — Ահա Հերցեան ալիքներու գործածման մէկ եղանակն ալ լուսանկարչութեան մէջ: Մ. Մարքոնի նոր գիււտ մը ըրաւ. փորձերը կատարուեցան ինքերկայութեան անզը երեսփոխան Մր. Հէրմէյըր Հիթընի, որ ըսաւ թէ այս գիււտն աշխարհիս ամենէն զարմանալի բանն է. Մարգոց եւ գինուորներու լուսանկարն առնուեցաւ կատարեալ յտակութեամբ՝ քսան մղոն հեռուէն, շնորհիւ Հերցեան ալիքներուն: Գիտութիւնն հետզհետէ ապշեցուցիչ կը դառնայ: Խելայեղիչ անդունդներ կը բանայ մեր առջեւ, ուր կը կորսուին բոլոր մեր տրամարանական ծանօթութիւնները:

Սէն Լուիի Արուեստահանդէսը . — Նորոհմանի fursku մը . — Մ. Նահանգաց Եկրագործական նախարարութեան պաշտօնատար Մր. Ո. Հ. Սքէյմէն ի Սէն Լուի մեծ քարաէսի մը շինութեան սկսաւ: Երկու հեքղար եւ 40 ար. (այսինքն՝ քսան եւ չորս հազար (24,000) քառ. մէդր) սեղ պիտի գրաւէ եւ ամերիկեան նահանգներու սահմանները արահետներով պիտի որոշէ: Ամէն Նահանգի մէջ՝ յոյն Նահանգին յատուկ բոյսերը պիտի տեսնուին, Հարաւային Նահանգներուն մէջ պիտի դանուին բրինձ, բամբակ, ծխախոտ եւ շաքարեղեգ: Ֆլորիտայի մէջ պիտի երեւին նայնջենի եւ անանաս, եւ կեդրոնական նահանգներու մէջ՝ եգիպտացորեն ու ցորեն: Ամրոզը քարաէսին շուրջը պիտի քաշուի 1 մ. 50 լայն ճամբայ մը՝ շուրջը մարգագետինով, որ ինքն ալ 1 մ. 50 լայնք պիտի ունենայ: Քարաէսին ամէն մէկ բթաչափը Մ. Նահանգաց 5 մղոն $\frac{5}{8}$ մասը պիտի ներ-

կայացնէ : Այս հսկայ քարաէսին շուրջ, որ մօտակայ բլուրներէն պիտի տեսնուի, յատուկ ցուցադրութիւններ պիտի ըլլան դաշտերու հունձքերուն եւ պարաէզներու հիւանդութեանց, բոյսերու մշակութեանց եւ նոր բոյսեր յառաջ բերելու եղանակին, աւազուտ հողերը շարժելէ արգիլելու համար՝ անոնց վրայ տընկուելիք բոյսերուն, հունձքերու շրջանին (հունտ, ելն.), բժշկական եւ թունաւոր բոյսերու : Ասոնցմէ զապիտի գանուի նաեւ տիպար պարտէզ մը :

—

Ի ծնէ կոյրերը պիտի տեսնենք . — Մեծ գիւտ մը ? — Բրոֆ. Բեդեր Սզիէնս մեծագէտ կ'ըրապեցնէ Ֆրանսայի բժշկական աշխարհը՝ իր գիւտովն որով կ'ըսէ թէ ո՛չ միայն ետքէն կուրցածները, այլ եւ ի ծնէ կոյրերը կարող պիտի ըլլան տեսնել Տոքդ. Քազ փորձի ենթարկուեցաւ աչքերն ազէկ մը կապելէն ետքը : Մութ սենեկի մը մէջ, աչքերն ամ-

բափակ, բան չէր տեսներ, երբ Բրոֆէսէօրը լուցկիով լամբար մը վառեց, որուն լոյսը չէր տեսներ Տոքդօրը, բայց յետոյ Բրոֆէսէօրը նորահնար գործիքը Տոքդօրին ականջին տարաւ, որ նախ անորոշ լոյս մը նշմարեց, յետոյ իր աչքին առջեւ ձեռք մը տեսաւ երեք մատը վեր առած, յետոյ լոյսն աւելի պայծառացաւ, եւ Տոքդօրը տեսաւ սենեկին մէջի բոլոր առարկաները : Ելեկարական թեթեւ հոսանք մը զգաց իր ականջին մօտ, եւ երբ գործիքն անդին տարուեցաւ, ինք նորէն մութի մէջ յաղուեցաւ : Բրոֆէսէօրը կ'ըսէ թէ մարդ ո՛չ թէ աչքով այլ ուղեղով կը տեսնէ, աչքն առարկաներուն պատկերը միայն կ'անդրադարձնէ, կոյրերն հպուժով ճշտիւ կ'ըմբռնեն, եւ երբ մարդ աչքէ զրկուած ըլլայ, ուրիշ գործարան մը անոր պաշտօնը կը կատարէ աւելի խնամքով, Ուրեմն, եթէ ըլլայ անանկ գործիք մը որ առարկաներու պատկերը փոխանցէ ուղեղին՝ առանց

աչքին գործակցութեան, կոյրն ալ պիտի կրնայ տեսնել: Ինք առարկայից պատկերներն ելեկտրականութեան օգնութեամբ ուղղակի պիտի զրկէ ուղեղին: Հետեւապէս, իր գործիքն հեռաձայնի (թէլեֆօնի) հետ նոյն գիտական գրութեան վրայ հիմնուած է, առարկայից պատկերին եւ լոյսին թէլեֆօնը պիտի բլլայ ուղեղին համար, բայց առ այժմ իր գիտին մանրամասնութիւններն իրեն կը վերադառնէ: Բարիցի եւ ուրիշ մայրաքողաքներու ակնաբոյժք սգեւորութեամբ կը վիճին այս յայտնութեանց վրայ, բայց ասինն ձեռնհաս գիտնականք թերահաւատութիւն կը ցուցնեն, եւ ուսանք կը հերքեն ալ:

Նոր գոհար մը. — կը ճանչնա՞ք Քունզիդը: Ո՛չ, հաւանաբար: Ամերիկայի մէջ օրուան նորաձեւութեան նոր գոհարն է: Նիւ Իօրքի եւ Շիկաքոյի միլիոնատէրներն ու վայելչատէր տիւիւններն իրարու ձեռքէ կը խլեն նոր գոհարին հազուագիւտ

նմոյշները, ախով ոսկի տարով, Այս թանկագին քարը, ամիս մը առաջ գտնուեցաւ Քալիֆօրնիոյ լեռներուն ստորոտը, գիտնական-հանքարան Տօքօ Քունզիդի կողմէ, եւ անոր անունը ստացաւ: Ոչ մէկ թանկագին քարի կը նմանի, բայց իր արտասովոր փայլով աղաւանդի, եւ իր ծրածանի եւ յարափոփոխ շողիւններով արեւակնի (օքալ) բնութիւնն ունի:

Ի Կովկաս. — Ռուս եւ Հայ ճարտարագէտներն այս օրերս սքանչելի գործ մը ի գլուխ հանեցին Կովկասի մէջ: Կասպից ծովուն քով մեծ լիճ մը կայ, որուն տակի հողին նաւթաբեր ըլլալը զիտեր էին Հայ արուեստագէտներ, Պաքուի եւ Մոսկուայի դրամատէրներ միանալով, ընկերութիւն մը կազմեցին, եւ Կասպիցարութեան առաջարկեցին թէ իրենք այն լիճը պիտի ցամքեցնեն, եւ անոր տակէն նաւթ պիտի հանեն, պայմանաւ որ այս կերպով

շահուելիք հողին կէսն իրենց ըլլայ նաւթ հանելու համար, կէսը՝ Տէրութեան: Մ. Վիդդէ եւ Պետական կաշուածներու նախարարութիւնն հաւանեցան այս կարգադրութեան: Ընկերութիւնը գործի սկսաւ հինգ միլիոն ռուբլ. դրամագլխով, Լիճէն մինչեւ Կասպից ծով 15 քիլոմէրը երկայնքով ջրանց մը շինուեցաւ, որուն իրրեւ $3\frac{1}{2}$ քիլոմէրը գետնի տակէ կ'երթայ: Միայն ջրանցին պեղումին համար 800 հազար ռուսլ ծախք գնաց: Աշխատութիւնք վերջացան Սեպտ. 28ին: Որոշուեցաւ հանդիսաւոր արարողութեամբ մը բանալ լիճին փակոցները, ջուրերը թող տալու համար Կասպից ծովին մէջ: Օր առաջ լսուած ըլլալով, խուռն բազմութիւնն եկած էր: Լիճին եւ ծովին եզերքները զարդարուած էին գոյնզգոյն դրօշներով, եւ ջրանցին բոլոր երկայնքին վրայ յաղթական կամարներ կառուցուած էին: Կը նախագահէր Պաքուի կառավարիչ Մ. Օտինցով, շուրջն ունենալով քաղա-

քային եւ ղինուորական պաշտօնէութիւնները, եւ մեծ թուով Պազախներ խումբ խումբ կը շրջէին ամէն կողմ՝ բարեկարգութիւնը պահպանելու: Պաքուի եւ Պաշախանի թուր մեծ ու պզտիկ նաւթարաններուն անօրէններն ու կառավարիչներն ալ եկեր էին: Ռուս կղերն օրհնեց ջրանցը, որմէ ետքը Պաքուի կառավարիչն իր ձեռօք շարժեց ելեկտրական կոճակ մը, որով ջուրին երեսին վրայ ելաւ տախտակեայ խոշոր դուռ մը, եւ խօկոյն լիճին ջուրերն անեղ որոտոււով մը խուժել սկսան դէպ ի Կասպից ծով: Ջուրերուն վազքը պահ մը դիտելէ ետքը, ներկայք հրախրուեցան ընկերութեան տաղաւորը, ուր ճոխ սեղան մը տըրուեցաւ:

—

Պերլինի Գիտութեանց Ակադեմիային ներկայացուեցաւ շահեկան տեղեկագիր մը հոչակաւոր աստուածաբան Բրոքի. Հարնաքի կողմէ, Դամասկոսի կամարի մը մէջ երեւան

հանուած հնագիտական թուղթերուն վրայ : Գերման Բրոֆ. Փօն Լօզըն այն տեղն այցելով, իմացած էր որ երեք փոքր կամարներէն միոյն ներքեւ քրիստոնէական կրօնի թանկագին թուղթեր պահուած կան, եւ արտօնութիւն ձեռք ձգեց զանոնք քննելու համար : Երկտասարդ գիտնական Տօքդ. Վիօլէդ Դամասկոս զրկուեցաւ յիշեալ թուղթերը քննելու : Ինն ամիս աշխատեցաւ, եւ ժամանակի մը համար իրեն յանձնուեցան անոնք, գերման կառավարութիւնն ինք խոստանալով որ զանոնք վերադարձնել պիտի աայ : Տօքդ. Վիօլէդ ձեռագիրները կարգի դրաւ լեզուներուն եւ գրուած ժամանակներուն համեմատ : Ամենէն վերջին թուղթերը Խաչակիրներուն ժամանակէն են, ըստ որովհետեւ Խաչակիրներն երբեք հոն չգացին, հակառակ բանակն այս թուղթերը գտած եւ դրած պէտք է ըլլայ հոն : Նախ, կան լատիներէն գրուածները, շատ մը աղօթքներ ու սաղմոսներ,

զանազան ծանօթութիւններով, Գեղեցիկ նմոյշ մըն է Պօսուէն Ե. Թագաւորին տուած անցագիրը վաճառականի մը : Յրանսերէն հին թուղթերուն պարունակութեան վրայ Բրոֆ Լօպլըր ի մօտոյ զեկոյց մը պիտի ընէ : Երբայական գրականութեան բազում նմոյշներ կան այս թղթոց մէջ, Բրոֆ Վէրթ ձեռնարկեց կարգի դնել զանոնք՝ ըստ տեսակին : Այս գրուածք աշխարհական նիւթերու վրայ են, ահուսնական պայմանագրեր, երև. կան նաեւ սինակոկայի ժամերգութիւններ, եւ Հին կաթողիկոսներ, Յոյժ շահեկան կը սեպուին Սամարացոց լեզուով գրուածները, որոց մին է օրացոյց մը : Ասով կ'ապացուցուի թէ Սամարացիներու հասարակութիւն մը կար Դամասկոսի մէջ, Բայց ուրիշ սեւէ լ'ըսէ գրուածներէ աւելի շատուոր են հայերէն կրօնական գրուածները, զորոնք կրցաւ քակել եւ կարդալ Բրոֆ. Տօքդ. Ծանշեղեան : Քանի մը վրացերէն նամակներ ալ

կան, բայց դեռ կարելի չեղաւ զանոնք կարգաւ, եզրագրասցի լեզուով ալ կան մի քանի կտորներ: Գլխաւոր քրիստոնէական հատուածներն աւելորդ է ըսել թէ ասորական եւ յունական գրականութեան հատակատորներ են: Բրոֆ. Չախան ասորերէնները քննեց, բայց այնքան չահեկան չգտաւ: Յիսուսի ժամանակի Պաղեստինի Արամային տաւերով ու լեզուով հատուածներ կան Հին կտակարանէն ու Աւետարաններէն: Ս. Պօղոսի նամակներէն առնուած կտորներն եզական են, որովհետեւ Արամային Սուրբական լեզուով անոնց գրուածը ցարդ ձեռք անցած չէր: Յայտնի է թէ ասիկա ճիշտ այն լեզուն է որով կը կարծուի թէ կը խօսէր նոյն ինքն Յիսուս: Յիշեալ Դամասկեան կամարին մէջ խնամով պահուած բոլոր այս հնագիտական գանձեր երեւան կը բերեն քաղաքակրթութեան տարրեր շրջաններ, եւ յոյժ բեղմնուոր անցեալ մը կը պատկերացնեն զխառնականին եւ ուսու՛մ

նասէրին առջեւ: Անոնց հրատարակման անհամբեր կը սպասուի ամէն իմացական կեդրոններու մէջ:

Թուղթիւն պատմութեան վրայ նոր գիւետք. — Վիեննայի ծանօթ Բրոֆ. Տոքթ. Վիզնէր անցեալները Լոնտոն հրատարուած էր տեղւոյն թանգարանին մէջ զանուած շինական մէկ քանի ձեռագիրներ քննելու համար: Բրոֆ. Վիզնէր այն ատեն ձեռագիրները կարդալով տեսաւ որ թուղթի հնարիչները Չինացիք եղած են, եւ ոչ թէ Արաբացիք. ինչպէս կը կարծուէր ցարդ ընդհանրապէս: Այսօրերս ալ Բրիտանական-հնդկական կառավարութիւնը նորագիւտ 4 ձեռագիրներ զրկեց Բրոֆ. Վիզնէրի քննութեան համար: Այդ ձեռագիրները վերջերս արեւելեան Ասիոյ հին քաղաքակրթութեան մասին խուզարկութիւններ կատարող ընդհանուր անցարացի Տոքթ. Արէլ Շոյայն գտած է արեւելեան Թուրքաստանի մէջ, Բրոֆ. Վիզնէր քննելով զանոնք հետեւեալ տեղե-

կութիւնները տուաւ Վիեննայի Գիտութեանց Ակադեմիային : Այս ձեռագիրներէն երեքն արեւելեան Թուրքաստանի եւ միւս երրորդն ալ Դիպեղական ձեռագիր է : Այս նորագիւտ ձեռագիրներէն յայտնապէս կ'երեւի թէ ի սկզբան Չինացիք շինած են թուղթը՝ առնկերու մանրաթելերը գզուած քուրջերու հետ խառնելով : Դիպելի է որ նոյն ինքն Չինացիք նաչիճ գործածած են թուղթը օժելու համար : Կ'երեւի թէ նախ եւ առաջ թուղթը շատ կակուղ եւ թոյլ ըլլալուն ճենադեղով միայն կ'արելի էր գրել անոր վրայ : Սովորական մեղանով գրելու համար նախ դաճ գործածեր են ապա մորձեր են ժելադինով օժել թուղթը . ապա նաչիճի մէջ թաթխել որոշոճ են եւ վերջապէս նպատակայարմար դասեր են ստիճով օժել զայն : Արարները Չինացիներէն սովորելով թղթաչինութիւնը . ապա սկսեր են նաչիճով ամբողջել թուղթին խտրը : Այս նորագիւտ ձեռագիրները սա առաւել

լութիւնն ալ ունին որ թուագրուած են , եւ մեր ժամանակագրութեան հաշուով Ըրդ դարու կը պատկանին : Այդ թուականին , թուղթի գործածութիւնը սովորական բան չընէր Չինացուց քով :

Եգիպտական նորագիւտ պապիրուսներ . — Բրիտանական Թանգարանի տեսուչներուն մտերս հրատարակած տեղեկագրութիւնը կը ցուցնէ թէ ինչ դարմանալի առատութեամբ գիւտեր տակաւին կ'ըլլան Եգիպտոսի մէջ : Տէյուսի մէջ գտնուած նոր պապիրուսներու վերաբերեալ տեղեկագրութեան մէջ կը յիշուին հետեւեալ գրական երկերը թէպէտ թերի , զոր օրինակ , Դեմոսթենէսի երեք բանաստեղծութիւնները . Պլատոնի եւ Ն. Ք. երրորդ դարու մէջ ապրող ծանօթ եւ անձանօթ Յոյն մատենագիրներու քանի մը փիլիսոփայական գրուածները : Նաեւ Ադրիանոս Կայսեր առաւձնական մէկ նամակը . Դիոզղեաթանոսի մէկ հրովարտակը

որ Յունարէն լեզուին մէջ ամենէն հին պապիրոսն է . կորսուած Յունարէն թատերաստի մը բեկորը . Հոմերոսի բանաստեղծութիւններէն բեկորներ . ուրիշ պապիրոս մը որ Իդիակասին ԺԳ. եւ ԺԴ. Գիրքերէն 700 տող կը պարունակէ . Գրական այս գանձարանին վերին խաւը միայն փոխադրուած է ցարդ : Ուրիշ շատ հետաքրքրաշարժ վերջին մէկ գիւտն է գրեթէ ամբողջ պատմութիւնը Յոյն-Եգիպտական պապիրոսի վրայ գրուած . Հերովդէս Ագրիպպասի , Գործոց Գրքին մէջ յիշուած Հրէից թագաւորին դէմ դատաւարութեան մը որ անցի ունեցած է Կղզիոս Կայսեր առջեւ . Դատաստագներն են Աղեքսանդրացի երկու երեսի շահահրէականներ , Բզիտոսոս եւ Լամիո : Այս երկու անձինք, որ մահուան դատապարտուած էին Կալիգուլա Կայսեր օրով , իրենց յոռի ընթացքներուն համար , ժամանակ չաճելու համար ամբաստանութիւն մը ներկայացուցած էին Ագրիպպասի

դէմ . բայց Կայսրը վերահաստատեց անոնց դէմ տրուած վճիռը եւ հրամայեց սպաննել զանոնք : Յիշեալ պապիրոսը կը պարունակէ անոնց դատաւարութեան պաշտօնական նկարագրութիւնը , եւ անոնց պատասխաններուն հեզնական ընթացքը կ'արդարացնէ այս երկու մարդոց վրայ Փիլոն Հրեային կարգացած սաստիկ դատապարտութիւնը : Մ. Թէոտոս Բայնաս այս նիւթին վրայ թուղթ մը ներկայացուցած է Գաղիոյ Արձանագրութեաց Ակագեմիոսին :

ՀԱԶԱՐԶԻՆԳԶԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿ

ՀԱՅ ԱԼՓԱՐԵՏԱՅ ԳԻՒՏԻՆ

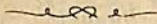
Ռուսահայք գեղեցիկ գաղափարը յղացան տօնելու մեծ դարաշրջան մը որ մօտ է լրանալու Հայոց նշանագիրներու գիւտին հազարհինգհարիւրամեայ դարադարձը, 1904ին շքեղ հանդիսութեամբ, ինչպէս կարելի է ակնկալել Ս. Էջմիածնէն հազորդուած տեղեկութիւններէն, եթէ սքանչելիք մը չէր ըստ աւանդութեան, ինչպէս ըսած են այլեր, ինքնին սքանչելի էր գիւտը, երկնային անսպառ շնորհ մը, զոր աստուածային նախասնամութիւնը պարգեւեց ի ձեռն Մեծին Մերտոպայ : Այդ մեծասքանչ գիւտին կը պարտինք մեր Եկեկեցւոյ պահպանութիւնն ու մեր լեզուին գոյութիւնը, տասնեւհինգ դարերէ ի վեր : Ս. Սահակ Պարթեւ, Մեծին Ներ-

սէսի որդին, երբ Հայոց կաթողիկոս եղաւ 399ին, Մերտոպ աշխարհական ուսանող մըն էր տակաւին : Վարդան անուն հողագործի մը որդին, որ նախապէս քարտուղար-թարգմանի պաշտօն վարեց, եւ այս առթիւ ծանօթանալով Ս. Հայրապետին՝ վարդապետ ձեռնադրուեցաւ եւ բոլորանուէր պաշտօնեայ մը եղաւ Հայ. Եկեղեցւոյ : Սահակ եւ Մերտոպ, ճիշդ հազար հինգ հարիւր տարի առաջ այսօր, սկսած էին խորհրդակցիլ մեծ գիւտին հնարաւորութեան վրայ, որպէս զի Հայերէն լեզուով կարելի ըլլար Ս. Գիրքը տարածել ամենուրեք ուր որ կար Հայ ժողովուրդ, եւ Քրիստոնէութիւնը անխախտ պահել ազգին բոլոր խաւերուն մէջ, ինչ որ շատ դժուարին եւ յաճախ իսկ անհնար կ'ըլլար թարգման-քարոզչութեան միջոցաւ : Եւ վերջապէս աշխարհական բազկի օգնութեամբ՝ 404ին ձեռք բերին Գանիէլեան նշանագիրները, զորս իբր երկու տարի փորձեցին ստուցանել

Ս. Էջմիածնի Բաղաքին մէջ յատկապէս հաւաքուած պատանիներու, առանց յաջողութեան, վասն զի Դանիէլեան նշանագիրք անբաւական էին հայերէն սիւղորաները (վանկ) հեգել տարու, եւ կարելի չէր ըլլար այդ նշանագիրներով Հայերէն կարգալ գրել սորվիլ անսխալ: Այս առաջին անյաջող փորձէն առանց վհատելու, որովհետեւ հայերէն ընթերցանութեան եւ գրչութեան հարկը անհրաժեշտ եղած էր այլեւս, Մեսրոպ խումբ մը աշակերտներու հետ ելաւ զնաց Ասորիք, եւ զանոնք տեղափոխելէ յետոյ այլեւայլ դպրոցներու մէջ, որպէս զի յունարէն եւ ասորերէն սորվին, ինքք զիմեց Սամուսատ քաղաքը Հռոփանոս անուն գրչին, որ համբաւեալ վարպետ մրն էր Հելլեններէն լեզուի: Հոն աչքի առջեւ ունենալով Յունարէն եւ Ասորերէն այբուբանները, Մեսրոպ եւ Հռոփանոս միարան գործակցութեամբ գաղափարեցին հայ նշանագիրները, «զնրբագոյնան, զկարճն եւ զերկայնն,

զառանձինն եւ զիրկնաւոր միանգամայն յօրինեալ եւ յանկուցեալ» ինչպէս կ'ըսէ Կորիւն: Անմիջապէս Ս. Մեսրոպ դարձաւ Էջմիածին, Սողոմոնի Առակաց գիրքը իրրեւ փորձ թարգմանելէ յետոյ, իրեն հետ բերելով Հայոց լեզուն երեսուն' եւ վեց գիրերը, Կորիւն, ժամանակակից եւ անշուշտ սկանառես մատենագիր, կ'աւանդէ թէ Մեսրոպ անպատում զուարթութեամբ կր գանար կուգար Միջագետքէն Ս. Էջմիածին՝ բերելով Հայերէն անթերի արժարեաքը, որչափ չէր ուրախացած թերեւս Մովսէս մարգարէ, երբ Տասնարանեայ Պատուիրանքն ի ձեռին կ'իջէր Սինա լեռնէն վարս Որովհետեւ, կր յարէ Կորիւն, սքանչելի գիւտին լուրր նախապէս հասած էր Էջմիածին, փառաւոր բնդունելութիւն մը եղաւ Ս. Մեսրոպայ, Ռահ գետակին եզերը. ուր զիմա որելու գացած էին աշխարհական անձնաւորութիւնք, նոյն ինքն Ս. Սահակ Հայրապետ, իր բարձրաստիճան կղե-

րին հետ, եւ ամբոյս ժողովրդեան :
 Կաթողիկոսին հրամանաւ, մտաւ որ
 Զատկական ասը, 406ի Զատիկը
 հաւանականարար, անպատկից ցըն-
 ծութեամբ կատարեցին Ս. Էջմիածնի
 Քաղաքին մէջ :

ՊՐՈՒՍՍՅԻ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՅՐ

ՄԿՐՏԻՉ ԾԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍ-
 ՏՈՍԻ եւ անհասանելի կասօքն Աս-
 սուծոյ Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթո-
 ղիկոս ամենայն Հայոց, Ծայրագոյն
 Պատրիարք համազգական նախամե-
 ծար Աքոռոյ առաքելական Մայր Ե-
 կեղեցոյ Սրբոյ Կաթողիկէ Էջմի-
 աճնի :

Մեծայարգ ամուսնոց Տէր և Տի-
 կին Գրիգորի և Մարիամու Բաղ-
 տասարեանց, վաստակաւոր մշակաց

յանդաստանի ազգային կրթութեան,
 հարազատ որդւոց Մայր Աթոռոյս,
 նուիրեմք ողջոյն աիրաւանդ հան-
 դերձ Հայրապետական օրհնութեամբ
 Մխիթարութեամբ սրաի հաւաստի
 եղաք, եթէ ի ներկայիս բոլորի երես-
 նամեայ շրջան հաստատութեան որ-
 բանոց վարժարանի ձերոյ, շրջան որ
 արդիւնք է բաղմամեայ անդուլ ջա-
 նից և աննկուն վաստակոց պատուա-
 կան ամուլացդ Բաղտասարեանց, և
 որ իրաւամբ ակնկալէ այսօր արդար
 հատուցման և արժանաւորն իրա-
 խուսանաց : Որդեակք սիրելիք,
 որքան զժուարին և ծանրատար հա-
 մարի վաստակն երկրագործին, յոր-
 ժամ ընդ կիլիչ արեղակամբ քրտ-
 նաթոր վաստակի, սակայն առաւե-
 լապէս քաղցր և երջանիկ թուի՝
 յորաժամ զարդիւնս վաստակոցն ժո-
 ղովեալ ընդ միոյն տասնապատիկ
 յաւելեալ տեսանէ, և եթէ վասն
 առօրեայ պիտոյից և նիւթականին
 այնքան են հրճուանք, սրջափ եւս
 առաւել վասն վաստակոցն մտաւո-

բականին և բարոյականին են առաւելութիւնք : Գիտեմք զաշխատութիւնն ձեր երեսնամեայն , հաւաստի եմք և կրեալ դժուարութեանցն և զըկանացն , այլ յաւէտ մխիթարական զայն տեսանեմք , զի այսօր ի բոլորումն բոլորանուէր վաստակոցն բազմամեայ շրջանին , իրաւամբ պարծիք և սրդարութեամբ ակընկալէք հատուցմանն արժանեաց . սպա ուրեմն ընկալարուք ի սրբավայրէս զօրհնութիւնն Փրկչական , զոր ի կոնդակիս ծրարեալ թեւօք հողմոց ձեզ առաքէ ձերացեալ Հայրապետն Հայոց : Օրհնեսցին վաստակք ու աշխատութիւնք պատուական ամուլացդ օրհնութեամբ Երկնաւորին , ցօյեացի ողորմութիւն Բարձրելոյն իբրեւ զցօղ վաղորդենի ի վերայ օրհնեալ յարկի ձերոյ , որ յինքն պատուպարեաց և պատուպարէ զզաւակունս մեր և ընդ առօրեայ հացին և զբանն լուսոյ և կրթութեան մատակարարէ : Յնծացէք և ուրախ լերուք վարիչ ամուսինքդ

որբանոցիդ , զի վարձք ձեր բազում են յերկինս , զի որ խոստացաւ բաժակ մի ցուրտ ջրոյ մատուցանողին անմասն և անվարձ չթողուլ , նոյն և ինքն ունի վարձահատոյց ձեզ հանդիսանալ յաշխարհիս աստ և ի հանդերձելումն : Օրհնեսցին և պարգաբերք լիցին ջանք ջանասիրաց Որբանոցիդ , ուսուցչացն ասեմք , դաստիարակչաց և աշակերտելոցն , զի ի ժամանակիս անհրամեշտուեան լուսոյ և գիտութեան՝ աճեսցին նոքա և օգտակարք լիցին վասն կրթութեան կարօտ ազգիս :

Ողջ լինել ցանկամք ձեզ հաստատունք և յարատեւք յայդ Աստուածահաճոյ գործոյ , ընդ հովանեաւ Սրբոյ Հօրն մերոյ Գրիգորի առաքելապանծ Հայրապետի : Ամէն :

ՄԿՐՏԻԶ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏ
ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Ի 10 Յունիսի 1904 ամի (ՌՅԾԳ.)
և ի Հայրապետութեան մերում
ԺԱ. ամի, ի Մայր Ազոռ Ս. Էջմիածնի, Թ. 540:

Պ Ա Տ Մ Ա Կ Ա Ն

Հինգ օր ծովու վրայ
Երկու խնձոր իբրև ուտելիք

Անգլ. «Էլինկէմիդ» շոգենաւր վեր-
ջերս րնկղմեք է Ովկիանիոյ ջուրերը.
Նոր Զեյթանաւայի ժօտ Նաւարեկու-
թեան վայրը աւայի ըլլալով, կարելի
չէ եղած շուտով օգնութիւն հասցը
նել, եւ բաւական թուով ուղեւոր-
ներ խզողներ են, աննկարագրելի
խեղճութեան մէջ, Անգլիական շոգե-
նաւ մը հինգշաբթի օր նաւարեկու-
թեան վայրը երթալով, կէս օրէն
վերջը լատտափայտ մը տեսեր է, 66
մղոն հեռուն, Լատտը կիրակի առ-
տուընէ ի վեր հոն քշուած է եղեր,
եւ ողջ մնացողները, 16 հոգի, այդ
տեսողութեան միջոցին իբրև ուտե-
լիք երկու խնձոր միայն ունին եղեր.
խնձորին մէկը երեքշաբթի օրը կե-
րեր են, միւսն ալ չորեքշաբթի Եր-

կու խնձորը 16 կտորի բաժնուեր է,
քանի որ 16 հոգի պիտի ուտէին.
Աստուծէ Յը խենդեցեր են, աղի ջուր
խմելով, եւ ինքզինքնին ծովը նե-
տելով խզուեր են. ուրիշ 5 հոգի
ալ անօթութենէ եւ ուժասպառու-
թենէ մեռեր են, Ողջ մնացող 8 հո-
գիին քաշած շորշարանքը սիրտ կը
խշխշացնէ, Լատտափայտը, որ 12
ոտք երկայն եւ 7 ոտք լայն էր,
սոսկալի կերպով լեցուած եւ մինչեւ
վերջը կէս մը ջուրին մէջ ծածկուած
էր, Ընկղմած նաւը թողելէ վերջը,
ողջ մնացողները փորձեր են Երեք
Թագաւորներ կոչուած տեղը ցամաք
ելլել, բայց չեն յաջողեր, Թիերէն
մէկը կոտորեր է եւ լատտը հզօր հո-
սանքին քմահաճոյքներուն ձգուեր
է, Պահ մը նաւարեկեալները յուսա-
հատական ջանքերով ժայտերուն մօ-
տեցեր են բայց չեն կրցեր հասնիլ.
իրենցմէ երեքը երկուշաբթի դիշեր
մեռեր են, ինչպէս ըսինք, աղի ջուր
խմելով, Զատնանք ըսել թէ ամենէն
ահաեւր շորշարանքը ծարաւն էր:

Երեքշաբթի գիշեր նաւարեկեալները շոգենաւի մը լոյսը նշմարելով, քիչ մը յուսադրուեր են, եւ սկսեր են կատաղի կերպով օգնութիւն պօռալ: Կ'երեւայ թէ իրենց ճայնը լսուեր է: որովհետեւ շոգենաւը նաւակ մը իջեցուցեր է, որ լստտին կողմը ուղուիլ սկսեր է:

Բայց շատ չանցած երկրորդ եւ աւելի անգութ յուսահատութիւն մը յաջորդեր է ասոր. թէեւ մարդիկը կը շարունակէին իրենց բոլոր ձայնով պօռալ, բայց նաւակին մէջ գանձուողները չեն լսեր, եւ ետ դարձեր են: Յուսահատ նաւարեկեալները իրենց բաղդին ձգելով:

Չորեքշաբթի օրը 8 նաւարեկեալները յուսահատութեան վերջին աստիճանին հասած էին: Իրենցմէ մէկը անօթութեան աննշանքները մեղմացնելու համար իր թաշկինակը կ'ուտէր: Վերջին երկու մահերը տեղի ունեցան հինգշաբթի օրը, ազատարար շոգենաւին հասնելէն քանի մը ժամ առաջ:

Հաստին պզտիկութեան հետեւանքով, ամէն մարդու համար տեղ չկար պառկելու: ուստի մարդիկը ստիպուած էին կծկտած վիճակի մէջ նստիլ, իրենց սաքերը եւ մարմնին մէկ քանի մասերը ջուրին մէջ կախած: Նաւարեկեալները կը պատմեն թէ երբ իրենք ընկղմած շոգենաւին քովէն ազատեցան, թոնոներով պատուկ կը ծվար ջուրին երեսը, բայց իրենք միայն երկու խնձոր ձեռք ձր գեղին յուսալով որ քիչ ատենէն ցամաք պիտի հասնին:

Ուրիշ նաւակի մը մէջ ալ 40 հոգի կան եղեր: Այդ նաւակը մինչեւ այսօր չէ գտնուած: Կր վախճուի թէ մէջը գտնուողները ամէնքն ոլ խըղուած են:

Չուարճալի դաս մը. — Բրակայի դատարանին առջեւ տեղի ունեցաւ զուարճալի գատ մը, որոյ մէջ ամբաստանեալի դերը կը կատարէր շուն մը: Շան տէրը, որ վաճառական մըն էր, իր մէկ պաշտօնէին

կողմէ դասի քաշուած էր իրր պատասխանատու : Պաշտօնեան կը պընդէր թէ շունը խածած էր զինք եւ աշխատելու անկարող վիճակի մէջ դրուած ըլլալով հատուցում կը պահանջէր : Նաեւ կը պնդէր թէ այս շունը վտանգաւոր կենդանի մը ըլլալով պէտք էր սպաննել : Անասնաբոյժ մը կանչուելով դատուորներուն առջեւ ամէն փորձ րբաւ շունը զայրայնելու համար : Ի զուր Ծունը տեղէն չշարժեցաւ : Անձնական դատախազը խնդրեց որ անատունին տէրը դուրս ելնէ սրահէն : Այնպէս ալ եղաւ : Բայց «ամբաստանեալ»ին բարի տրամադրութիւնը չփոխուեցաւ : Բոլոր նախատինքներուն եւ գրգիռներուն կը պատասխանէր պոչը շարժելով եւ փոփոխակի մէկ կամ միւս թաթն երկնցնելով իրեն մօտեցողներուն : Վերջապէս գնաց նախագահին քով եւ քծնեցաւ : Ներկայք ծափահարեցին եւ շունը չահեցաւ դատը :

Մովային հրէե մը . — Նիւ Եորքի բնական պատմութեան թանգարանն այս օրերս ստացաւ անգամանելի պալենազգիի մը մէկ նմոյշը : Այս կենդանիին մարմինն գտնուեցաւ Փորզըտ Ռիվըրի (Նիւ Եորք) ձկնորսներուն կողմէ : Առ այժմ գիտուններուն ձեռք ինկած ստնաւորներուն ամենէն մեծն է : Ասոր համար է որ Նիւ Եորքի գիտնականք հիմա մեծ ցընձութեան մէջ են աշխարհիս ամենէն մեծ ստնաւորին կմախքն իրենց ձեռք իյնալուն համար : Կենդանիին վրայ փոքրիկ գաղափար մը տալու համար ըսենք թէ 20.70 մէգր երկայնութիւն ունի , մարմնոյն շրջագիծը 9 մէգր է , իսկ ծանրութիւնն աւելի քան 75,000 քիլոկրամ : Մինչեւ հիմա գտնուած է'ն մեծ կէտը 15-16 մէգր երկայնութիւն ունի եւ առ առաւելն 50-60 թոնօ կը կշռէ : Կենդանաւորական ճիւղին պետ Մր. Պոււրս կ'ըսէ թէ յիսուն հոգի զիւրաւ կրնան կենալ այս ահարկու կենդանիին ներսիզին :

Յւայի խնձոր . — Սէյան կղզիի բուսական հետաքրքրութեանց մէջ կ'երեւի խնձոր մը , որ բնիկ մողովուրդին կարծեօք , մեր նախամօր ակոսաներուն գրոյմը կը պահէ եղեր՝ Մանն ալ կը կոչուի Յւայի խնձորենին : Ծաղիկը կը բուրէ հաճելի հոտ մը , բայց պտուղը մասնաւոր համագամանք մը ունի . շատ ազուր է , կեղիւր նարնջագոյն եւ միւր բոսորագոյն է : Կարծես թէ ակոսայի չարուած մը փրցուցած է իւրաքանհիւր խնձորի մէկ մասը : Խնձորն արգարեւ սիրտ խոռոնող հանգամանքներ ունի , որք անխոհեմ ուտողի մը կրնան գէշ խաղ մը խաղալ :

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ

ՇԵՐԱՄԱՌՈՒԾԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆ

1. Շերամին որդը սքանչելիք մ'է . ամենիմաստ Արարչին զլուխ գործոցներէն մին : Ունի զլուխ , բերան , երկու ծամելիք , մետաքս շինելու գործարան , 12 աչք , 4 սեւ մահիկներ կոնակին վրայ , փաթթոց մը զլիսուն վրայ , արուինը սեւ իսկ էգինը բաց գոյնով : 12 օղակ կուրծքին վրայ . որոց 3ը անտեսանելի աչաց եւ 9ը անտեսելի եւ 16 թաթիկներ :

2. Որդին բերնէն մինչեւ սրբանը ստամոքս է , որ նեղ կ'սկսի եւ կը լայննայ մինչեւ վարի ծայրը . հոս երկու պարկիկներ կը կազմէ . առաջինին մէջ ծիրտ կը գոյանայ եւ երկրորդին մէջ սոյն ծիրտ կը կարծրանայ :

3. Որդին աղիքները մաշկով .

թաղանդով պատած են . թաղանդին եւ ազիքին մէջտեղ արիւնը չբջան կ'ընէ . առաջին խաւին — մորթափոխումին — արիւնը յտակ , բաց գոյն ունի . վերջի խաւին մէջ դեղին է :

4. Եերամբ մարմնոյն իւրաքանչիւր կողմ 9 շնչածակ ունի , ընդամէջը 18 հատ , որոց միջոցով կը ներշնչէ թթուածին եւ կ'արտաշնչէ ամխածին :

5. Ազիքը կ'արտադրէ հեղուկ մը որ ջարդուած տերեւները կը լուծէ , երբ մորթին եւ ստամոքսին կծկումներով մարսողութեան գործողութիւն կը կատարուի :

6. Կատարեալ մարսողութեան համար կը պահանջուի ՕԴԻ ՄՍՒՔՐՈՒԹԻԻՒՆ , ՕԴԻ ԶԵՐՄՈՒԹԻԻՒՆ (ըստ հաստատեալ օրինաց) եւ ՕԴԻ ԶՈՐՈՒԹԻԻՒՆ :

7. Եերամարոյծին երեք ոսկեղէն կանոններն եւ պարտաւորիչ օրէնքներն են այս երեք . որոց միայն մէկ հասին անհոգ գտնուելով ան-

պատճառ հիւանդութեան կ'ենթարկէ այս ամենատարակ անասնիկը :

8. Տասն եւ ութ շնչածակերէն շերամբ առած անունդին աւելորդ մասը դուրս կ'արտաքսէ , իսկ անոր կարծր մասը սրբանէն :

9 Իւրաքանչիւր մէկ քիլո տերեւ կը պարունակէ 970 կրամ հեղուկ եւ 30 կրամ չոր նիւթ , ուստի 8 կրամ սերմէ ելած որդերուն կերած տերեւը 1000 քիլօէն աւելի ջուր կը պարունակէ , այսքան ջուր միջատին մարմինը կ'արտաքսէ , ալ կրնաս խորհիլ թէ շերամատունը ո՞րքան օդաւէտ ըլլալու է որ խոնաութեան հետքն իսկ չմնայ :

10. Ուստի շերամատունը հետեւեալ յատկութիւններ ունենալու է . դիրքը հրօթս-հարաւ . ունենալու է ձեղուն . հրօթս-հարաւի կողմի պատուհանները եւ օդամուտները ծածկուած ըլլալու են կափարիչով եւ նուրբ կտաւով , բարեխառնութիւնը կանոնաւորելու եւ մաղած օդ տալու համար . երկու ծխներսյգ-վա-

աւրան մին հիւս. մին հար. կողմը . սեղանները երկու կարգ շարելու է , շուրջանակի եւ մէջտեղերը անցքերով , առանց պատերուն պաշելու . ձեղունին ալ դաշելու չեն սեղանները , ցախէ խրճիթները պատահաններուն եւ օգամուտներուն դիմացը շինելու է : Պէտք է 135 խորանարդ մէթրօ տեղ 30 կրամ հունարի համար եւ 75-80 մէթրօ սեղան :

11. Առողջ որդերն հետեւեալ նշաններէն կը ճանչցուին . — մարթի կծկում , կղկղանքի կարծրութիւն , արիւնի անսշութիւն ոչ թթու ոչ աղի , — ասոնք շերամաբոյժին սակեղէն կանտին գործադրումէն կախում ունին . օդ , այս է գաղանիք , դոցէ 18 օդածակերն շերամին , որ ոչ ներչնչէ եւ արտաչնչէ , խերը տես շերամին , կը հիւանդանայ , կը սատկի :

12. Հիւանդութեան պատճառ կ'ըլլայ նաեւ շատ խիտ — սրգ — մէկդմէկու վրայ դիզել որդերը . նորէն օդն է հոս բուն խնդիր . քանզի որդերը իրարու գաշելով 18 օդածա-

կեր կը գոցուին եւ հետեւանք կ'ըլլայ մահ :

13. Նոյնպէս նաեւ խոնաւութիւնը հիւանդութեան եւ մահի պատճառ կ'ըլլայ . խոնաւ օդը միջառին կծկուիլը կ'արգիլէ , ասով մարտդութիւնը կը խանգարի եւ արտաչնչութիւնը կը դադրի : Օդէ եւ պէտք եղած բարեխառնութիւնէ զրկելով որդը չկրնար մարսել , թունաւոր նիւթեր չէ կարող արտաքսել , ասոնք մարմինին մէջ կը մնան , արեան մէջ մուտ կը գտնան , անոր հետ շրջան կ'ընեն եւ կը թունաւորեն որդը , որոյ հետեւանքը հիւանդութիւն եւ մահ կ'ըլլայ :

14. Ուստի շերամաբոյժը պարտի խորշիլ ամէն հիւանդութիւն պատճառող ընթացքէ . շերամատուններն ալ այնպէս շինելու եւ կարգադրելու են որ հիւանդութեանց դիմադրելու կարող ըլլան : Ուստի հետեւեալ կանոններուն գործադրութիւն հարկ է :

Ա. Շերամատան ծաւալը բոտ օրինի քանի՞ կրամ հունտ բանալու

արտօնութիւն կու տայ . նախ այս ստուգէ եւ անկէ աւելի մի բանար :

Բ. Շերամատունը պէտք է մաքուր ըլլայ , զերծ եւ ազատ ամէն խոնաւութենէ եւ յարմար բաւակա . նաչափ օդ ընդունելու :

Գ. Որդերգանուած ատեն շերամատան մէջ թաց տերեւ ընաւ մի պահեր :

Դ. Ո եւ է զօրաւոր հոտ , ախորժեղի թէ անախորժ , մուտ չգանեն շերամատունէդ ներս :

Ե. Կրակարաններուն շատ խնամ տար , որ մի գուցէ անուխին հեղձուցիչ կազը վնասէ սրգերուն . մարդիկ իսկ կը մեռնին ձանկարդին պատճառաւ :

Զ. Բարեխառնութիւնը միօրինակ պահէ . անձրեւ , հով , փոթորիկ չըլլայ որ շերամատան բարեխառնութիւնը խանգարեն — լջեցնեն կամ բարձրացնեն :

Է. Յօդով կամ անձրեւով թըրջած , խոնաւ տերեւներ մահ կը պատճառեն շերամին . նոյնպէս ծա-

ւէն կտրուելէ անմիջապէս յետոյ արուած տերեւները :

Ը. Շերամատունը օդի հոսանքի ընաւ մ'ենթարկէր :

Թ. Պատերը , ձեղունը , տախտակամածը մաքուր ըլլան . նախընթաց շերամարուծումէ մնացած ապականեալ , վարակեալ գործիքներ , սեղաններ , ամաններ ընաւ մի գործածէր . առանց զանոնք նախ հականխելու օրէնքին տրամադրած եղանակով :

Փ. Որդերը աղած ձուկի նման իրարու վրայ մի շարեր :

ՓԱ. Քանի որ որդերը դեռ մատղայ են , մատղաշ , վայրի տերեւներով կերակրէ . զգոյշ կեցիր խառք տերեւ տալէ :

ՓԲ. Հետու տեղէ պարկերով բերուած տերեւները կը տաքնան , կը բորբոսին , սրգերուն տալէ առաջ լաւ քննէ անոնց — տերեւներուն որպիսութիւն :

ՓԳ. Սեղանները — քէրէվէթները — անանկ զեւեղէ որ պատե-

րուն եւ ձեղունին չդպչին, որպէս զի մաքուր եւ բարեխառն օղը ազատ մուտք գտնէ ամէն կողմ:

ԺԴ. Եթէ հնար է շերամատունդ ձեղուն թող ունենայ, քանզի կըղ- մինտրներուն — քիրէմիտ — անմիջական ազդեցութիւն կա՛մ չափէ աւելի տաք եւ կա՛մ ցուրտ կ'ընէ շերամատուն:

ԺԵ. Լաւագոյն է շերամատան մէջ ծխնելոյզ-վառարան ունենալ, որով օղը կը մաքրուի: Եթէ չունին այս, օդափոխ ծակեր զետեղէ շերամատան ձեղունին մօտ:

Սոյն 15 օրէնքներուն ճշգիւ հետեւելով կրնաս վստահ ըլլալ որ աւտղ շերամ, ընտիր բոժոժ եւ առաա հունձք պիտի ունենաս: հակառակ պարագային գիտցիր որ տեսակ տեսակ հիւանդութիւններ ծագում պիտի առնեն: Աւելի լաւ է՝ արգիլել հիւանդութիւն, քան անոնց տեղի տալ անհոգութիւնով եւ ապա յոգնիլ, նեղուիլ, մտահոգ ըլլալ, յուզուիլ: Անզլ առածը կ'ըսէ. նա-

խաղաղութիւն լաւագոյն է քան բուժում: Այս է որդեգրելի թէ մարդու եւ թէ շերամի համար:

Երբ սակայն հիւանդութիւններ պատահին պէտք է զիտնալ թէ ի՛նչ ընելու է. ուստի ստորեւ պիտի տանք կարեւորագոյն հրահանգները:

1. Հունտը աւտղ պէտք է ըլլալ. այս է կենսական խնդիր. չափազանց երկար լուացում, կամ օդի եւ ջուրի բարեխառնութեան աստիճան եւ լուացումէ ետեւ հունտը զատուած տեղին խոնաւութիւնը հունտին վրայ գէշ կ'ազդեն:

2. Էն լաւ հունտերը սակայն կրնան աւրուիլ երբ թխուումի ատեն օղը յանկարծ փոփոխութիւն կը կրէ — տաքը ցուրտի կը փոխուի կամ հակառակը:

3. Ոմանք ալ անկողինի մէջ կամ ծոցը կը պահեն հունտերը որ արթնան. թէ ապականեալ օղը եւ թէ սերմերուն վրայէ վրայ դիզուած ըլլալը կ'աւրեն էն լաւ հունտը:

4. Երբ միջատները հաւկիթէն դուրս են ելած օդը չափազանց տաք կամ չոր կամ գոլորչիով լեցուած ըլլալով կը մնասուն որդերը :

5. Ասոնք եւ ասոնց նման ուրիշ ապօրինութիւններ ծագում կուտան էն սկիզբէն հիւանդութիւններու, մինչ եթէ ճշդիւ դործադրուէին պարզ օրէնքներ, 40-50 օրէն պատուական բերք մը պիտի ունենայիր :

Արդ հարկ է յայտարար նըշաններ ունենալ որոնցմով գիտնանք որդերուն հիւանդացած ըլլալը եւ ժամանակ չանցած պէտք եղած դարմանը ընենք . հոս գլխաւոր նշաններէն մի քանին կը ներկայացնենք :

Ա. Հունտին անկատար արթըննալը . լու հունտը 3-4 օրէն բոլորը որդի կը փոխուի, փոքր աննշան մնացորդով :

Բ. Առողջ որդերը սեւ կ'ըլլան, հիւանդները դեղնագոյն կամ կարմրապոյն :

Գ. Առաջին խաւէն — մորթափոխութիւն — սկսեալ հիւանդ որ-

դին մորթը թուումաձ կ'ըլլայ . հիւանդոտ որդը երկրորդ խաւին քիչ կ'ուտէ, չմարսէր, ծանր կը շարժի, տերեւներուն աակ կը ծածկուի, հագիւկը շարժի, դանդաղ է, չունի աշխոյժ, սեղանին եղբրքները կը հաւաքուն խմբովին :

Դ. Հիւանդ որդը գծուար կը փոխէ մորթը. եւ իւրաքանչիւր խաւի թիւերնին, ծաւալնին կը պակսի, ի վերջոյ ցախին վրայ կը կախուն, կը չորնան եւ ոստայնի — էօրիւն-ճէկ — նման բոժոժ կը շինեն :

Ե. Նշան է հիւանդութեան երրորդերուն մարմինը եւ ոտները փոքր, թուխ սեւ բիծերով կը ծածկուին :

Զ. Նշան է հիւանդութեան երրորդին աղոր փոխանակ սեւ եւ թանձր ըլլալու հողագոյն հեղուկ մ'է :

Է. Նշան է հիւանդութեան երր 11րդ օղախին փոքր եղջիւրը 3րդ եւ 4րդ խաւերուն մէջտեղ կը սեւնայ :

Ը. Եւ երբ բոժոժ շինուած է եւ քրիզալիթը — խուրմա — եւ յետոյ թիթեռնիկը թխադոյն, գրեթէ սեւ է

եւ կոնակիրն վրայ սեւ գիծ կայ, հիւ-
ւանդ է եղեր շերամբ եւ հունտի ան-
յարմար է, քանզի առողջ քրիզա-
լիթը եւ թիթեանիկը սարթի — քէհ-
րիպար — նման թափանցիկ գոյն
կ'ունենայ :

Թ. Արիւնը երբ կծու եւ թթու
է, հիւանդ է որզը, մինչեւ խկ եթէ
մանրադէտը — միֆրուֆուպ — քօր-
բիւսքիւլ — հիլոլէ — չցուցնէ :

Արդ այս արտանիշներէն ո՛ր եւ է
մին նշմարուած ատեն պէտք է իս-
կոյն նախազգուշական միջոցներու
ձեռնարկել որ ամբողջ շերամատուն
չվարակուի. ահա մի քանի օրէնք-
ներ :

Ա. Շերամատունը մաքրել եւ
հականեխել ըստ օրինի :

Բ. Թխուումի ատեն 18 աստիճան
Բէօմիւրը $2\frac{1}{2}$ սանթիկրատի բարձ-
րացնել աստիճանաբար եւ այդ աս-
տիտիճան պահել միշտ :

Գ. Շերամատունը պէտք է օդա-
ւորել դռները եւ պատուհանները
բանալով, պատուհաններուն անցը-

նելու է բարակ կտաւ որ օղը մաղ-
ուի եւ օյի հոսանքը արգիլուի :

Դ. Որդերը ցանցառ — սէյրէկ
— դրուելու են. անկողիններն —
քիւնէ — ալ յաճախ փոխուելու են,
յարատեւ մաքրութիւն :

Ե. Յրտութիւն միշտ վնասակար
է որդերուն. 1-4րդ խաւին միջոցին
ցրտութիւնը թէեւ միայն կը յապա-
ղեցնէ որդերուն զարգացում եւ ըն-
թացք, բայց 4րդ խաւէն ետեւ աղե-
տաբեր կ'ըլլայ արգիւնք :

Զ. Ըսինք թէ եթէ օրինաւոր
տաքութիւն չըլլայ որդերը չեն կրնար
փոխել մորթերնին, կը չարչարուին
եւ կը վնասուին, մարտողութիւննին
ալ կը խանգարուի, սակայն ըստ
որում 4րդ խաւէն ետեւ որդերը շատ
աւելի տերեւ կ'ուտեն, ուստի մար-
սելու համար աւելի կը կարօտին ջեր-
մութեան եւ մաքուր օյի :

Վերոյիշեալները ընդհանուր հի-
ւանդութեանց արտանիշները եւ
նախազգուշութիւններն են, այժմ
կուզանք մի քանի մասնաւոր հի-

ւանդութեանց աստանիշներուն ու նախազգուշութեանց :

1. Էն սոսկալին է Ֆլաշէրի կոչուածը , որ է շերավին հիւծախտը եւ ժանտախտը :

2. Ֆլաշէրին յառաջ կուգայ տաքը յանկարծ ցուրտի փոխելէ , անձրեւոտ , ցողոտ , խոնաւ տերեւ կերցնելէ , պարկով նեռաւոր տեղէ բերուած տաք եւ բորբոսած տերեւը ծառէննոր կտրուած տերեւ կերցնելէ , օդառութեան թերութիւններէ , օդի հոսանքէ , խոնաւութենէ եւ դժուարամարս տերեւներէ :

3. Ֆլաշէրի աստանիշներն են հետեւեալները . — որդերը ոչ կ'ուտեն եւ ոչ կը շարժին , բերաննուն կանանչ հիւթ մը դուրս կ'ուտան . մարմինը կը թուլնայ . աղիքին առջեւի մասը չմարտուած տերեւով լեցուն է , մինչ միւս մասը դատարկ է . մարմինը կը հիւծի , երկուքի կը ծալուի , սեւորակ երեւոյթ մը կ'առնէ , բոժոժ կը շինէ թէև բայց ազատ ու բժուոր :

Ֆլաշէրի համար նախազգուշութիւններ .

Ա. Շերամատան նկատմամբ ինչ որ ըսուեցաւ ճշդիւ ի գործ դնել .

Բ. Միայն 24-48 ժամ առաջ հաւաքուած տերեւ կերցնել .

Գ. Եթէ հնար է մինչեւ Չրդ խաւ միայն վայրի թթենի տերեւ կերցնել .

Դ. Օդը մաքուր պահել . հոսանքէ զգոյշ կենալ . պատուհանները նուրբ կտաւով պաշտպանել .

Ե. Որդերը ցանցառ — սէյրէք — դնել :

Ուրիշ հիւանդութիւն մ'ալ կայ որ կրասէրի — սրտա — ուրիշ մ'ալ ժօնիսը — սարըլըգ — կը կոչուի . Ասոնց երկուքն ալ ֆլաշէրի պատճառներէն յառաջ կուգան , բայց մասնաւոր բարեխառնութեան յանկարծական փոփոխութիւն — տաքին ցուրտի փոխուիլը — պատճառ կըլլայ ասոր :

Կրասէրի աստանիշներն են . — Յրդ խաւէն ետեւ որդին մարմինը կը ճերմկի եւ կուռի եւ որդը ուտե-

լու եւ քնանալու հակամառութիւն չցուցնէր, եւ մարմինը հետզհետէ փայլուն կանանչագոյնի երեւոյթ ստանալով մածուցիկ հիւթ մը կարտաքսէ եւ կը մեռնի:

Ժօնիսը խաւերէն ո՛ր եւ է մէկուն վախճանին կը պատահի, որզը գլխէն մինչեւ պոչը կարծես թէ անդամալոյժ է. արիւնը չըջան չընէր եւ մինչ ասողջ վիճակի մէջ արիւնը, ինչպէս ըսինք, վճիտ բաց գոյն կ'ունենայ. այժմ կը դեղնի, կը պղտորի, երբեմն ալ կը սեւնայ:

Ասոնց համար նախազգուշութիւններն են մեղմ եւ կանոնաւոր բարեխառնութիւն եւ Ֆլաշէրիի նկատմամբ թեւադրուածներն անոնց մասին ալ գործադրել:

Ուրիշ հիւանդութիւն մը կը կոչուի Միւսքարաին — քիրէճ իլէթի — եւ կըլայ պատահական կամ վարակումով:

Պատահականը մաքուր շերամաան մը մէջ հրդ խաւէն ետեւ կ'սկսի, ցախելքէն մինչեւ բոժոժ չի-

նելու պահուն, վարակեալ շերամատան մէջ առաջին խաւէն կ'սկսի եւ կը ջնջէ սրգերը բոժոժ շինելէ առաջ:

Պատահական միւսքարաինը օգին տաքէ յանկարծ ցուրտի փոխուելէն եւ խոնաւութենէ կը ծագի. փոթորիկի ատեն տաք, ցուրտ եւ խոնաւութիւն կը միանան եւ այս հիւանդութիւն յառաջ կը բերեն:

Ախտանիշներն են, որդին մարմինը կը կարծրանայ, ճերմակ բորբոսով կը ծածկուի, փոշի կը գոյանայ, որ օդին մէջ կը ծածանի եւ մահ յառաջ կը բերէ: Միւսքարաին ունեցող շերամին բոժոժը սովորական բոժոժէն $\frac{2}{3}$ նուազ կը կընէ:

Նախազգուշութիւնք. երբ օգը խոնաւ է, կրակարանին մէջ բոցավառ կրակ պահելու է, դուռ եւ պատուհան բանալու է, միայն հովի եւ փոթորիկի կողմ եղողներն բանալու չէ: Բարեխառնութիւնը հաւասար բռնել, գոնէ յանկարծական փոփոխութենէ զգույշ եղիր. հոս ալ Ֆլաշէրիի համար տրուած նախա-

զգուշական միջոցները գործադրել ւ
 Գալով տարափոխիկ միւս-
 քարտինի պէտք է գիանալ թէ նա
 ծագում կ'առնէ առաջին խառնէն
 սկսեալ, եթէ որդերը խիտ — սրգ —
 դրուած ըլլան, անկողինները —
 քիւնէ — թանձր ըլլալով օդ չընդու-
 նին, որով խոնաւութիւն կը ափրէ
 եւ այս ախտ կը ճարակի որդերուն
 մէջ ։

Ախտանիշներն են. որդին պու-
 չին վրայ տեսակ մը սուռկ —
 մանթար — կը գոյանայ որ քանկ-
 րէնի նման մինչեւ գլուխը կը տա-
 րածուի եւ յետոյ կը մեռնի որդը ։

40. Նախազգուշութիւն. չերա-
 մատուն եւ բոլոր կազմածներ հա-
 կանեխել չմարած կիրի, սաճ եաղիի,
 կամ քլօրիւր ար շօի միջոցով. պա-
 տահական միւսքարտինի համար ըս-
 ուածները հոս ալ գործադրել ։ Եթէ
 հիւանդութիւն ծագի յայտնի է որ
 լաւ չես հականեխած, ուստի տեղը
 եւ բոլոր կազմածները փոխէ, ասով
 ալ եթէ ախտը չկասի, այրէ վա-

րակեալ որդերը եւ նորէն հականեխէ
 վերոյիջեալ հականեխակածներով լաւ
 մը խոզանակելով ամէն կազմած ։
 Շերամատան անկիւնները չմարած
 կիրի զանգուածներ դիր ։

• • •

Ի վերջոյ երկու գիտողութիւններ
 Ա. Խիտ կարեւոր է կանխաւ
 ստուգել թէ Փլաչէրի կա՞յ չերամա-
 տան մէջ. առ այս կը որդերը Յրդ
 կամ աւելի լաւ կրդ քուն կը մտնեն,
 առաջին արթնցողներէն առ 50 հաս
 որդ. պատահանին առջեւ կանցնէ
 եւ մի առ մի քնէ զմտնք լոյսին
 բռնելով եւ քննելով անոնց թա-
 փանցիութիւնը. երբ տեսնուի որ ա-
 նոնց ստամոքսը լեցուն է բաց դե-
 դին հիւթով մը. բարի նշան է. չկայ
 Փլաչէրի, եւ պիտի լաջողիս. սակայն
 երբ տեսնուի որ այդ 50 որդերուն
 գոնէ կէսը կը պարունակէ թոխ,
 կանանչ հիւթ մը ստամոքսին մէջ.
 յայնժամ թափէ բոլոր որդերը, քանզի
 ստոյգ է որ Փլաչէրի պիտի ծագի ։

այս փորձը ձրի է եւ շատ դիւրին . նաեւ անհնաստոյգ նշան Ֆլաչէրիի . եթէ չլթափես սարսափելի եւ գարշահոտ վիճակ պիտի ունենայ բոլոր շերամատուներ եւ մարդոց առողջութիւն իսկ վտանգէ :

Բ. Գածր — ալչր — աժան նրւթ մը . ասիկա նուրբ փոշի ընելով կը ցանեն անկողիններուն վրայ եւ յետոյ կը գնեն որդերը անոնց վրան . իւրաքանչիւր մորթափոխի կրկնէ այս գործողութիւն . միւս քարտիի ծագումը կ'արգիլէ այս . որով անկողինի յոճախ փոփոխում պէտք չըլլար . կը մաքրէ որդերուն շուրջի օդը . կ'ապանեխէ նաեւ որդերը , անձրեւէ խոնաւցած տերեւներուն գործածութիւնը ասով կարելի կ'ըլլայ առանց ո՛ր եւ է վտանգի . նաեւ աշխատութիւնը կը թեթեւցնէ :

Գ. ԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՔ

ՇԵՐԱՄԱՐՈՒԺԱԿԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՆ

1. Շերամարուժական բնախօսութիւնները քաջ գիտնալ եւ անդա-

մաղննութեանց վրայ ալ ծանօթութիւն մ'ունենալ :

2. Նախընտրել այն շերամատուները որոնք ընդհանուր շերամատուներէ հետի . լաւ դիրք . շոր ու բարեխառն կլիմայ ունեցող օդատուն եւ մաքուր տեղեր կատուցուած են :

3. Ընդհանուր շերամատուներէ հետի . շերամատան մօտիկ . օդատուն արեւդէմ բարեբեր հողի վրայ իրարմէ բոլորովին աճջատ անկուած եւ զօրաւոր տերեւ ունեցող թթաստաններու տերեւներն աւելի շերամարուծութեան սահմանել :

4. Բաժանումէ առաջ շերամատուն եւ կահ կարասիք մաքրել . լուանալ ու հակահիսել եւ բաժանման միջոցին գէթ ամէն խշախ մաքրելէ վերջ իւրաքանչիւր խորանարդ մէթրին երեք կրամ ծծումբով եւ փենական թթուի լուծումով հականել :

5. Բաժնուելիք հունար խիստ առողջ ու զօրաւոր եւ տերեւի . շերա-

մատան ու գործաւորի համեմատա-
կան ընել: Թխաւմը, որդանց հաւա-
սարութիւնը, ընդարձակութիւնը,
օգափոխութիւնը, կերակուրի ժա-
մանակը, ջերմութիւնը, խոնաւու-
թիւնը ու խորխաթափութիւնը կա-
նոնաւոր, ինչպէս նաեւ շերամատունը,
բուժարանները ու ամէն կահ մաքուր
եւ կեանքի տեսականութիւնն ու շե-
րամատան խոնաւութիւնը չափաւոր
ընել:

6 Այն մաքուր մութ կանաչ գոյ-
նով գօրաւոր տերեւներն աւելի շե-
րամներու իրր կեր յատկացնել որոց
մէջ սեւցած, կարկուտէ եւ եղեամէ
ուրուած խմորած, ջրուտ, խիստ
կարծր տերեւներ ինչպէս նաեւ փոշի
ու մանրէ չի գտնուի:

7 Հնտարուծութեան սահմանել
այն լաւ հովահրուած խոզակները
որոց մէջ Փշախ (Flacherie) բնաւ
պատահած չէ, Դալխախ (Grasserie)
եւ Կրախ (Muscardine) բնաւ կամ
դէթ գօրաւոր պատահած չէ եւ
Պղպեղախաւորներու (Pébrinée) հա-

մեմատութիւնը 5% էն պակաս է:

8. Հնտացու խոզակները շարել,
լաւ հովահրուած, քիմիական կազ
կամ ո եւ է հոտ չգտնուած տեղեր
կախել եւ թիթեռնիկներու չափաւոր
զուգաւորութեամբ բջիջային հնտա-
բուծութիւնը ընել:

9. Խիստ կարեւորութիւն տալ
մանրագիտակային գննութեան, վե-
րաքննութեան (controle), մանրագի-
տակային գերընտրութեան, քանի մը
տարին անգամ մը խառնածնութիւն,
պատրաստուած առողջ հունտերու
լուսնալու, մաքրութեան, հովա-
հրութեան, ձեռնելու եւ յառաջի-
կային թիւսման կանոնաւորութեան:

10. Վերջապէս շերամարուծու-
թենէ կատարելապէս օգտուելու հա-
մար հունար փտահեղիէն գնել եւ
հնտավաճառութեան մէջ ուղղամտու-
թիւններու ճշգրտութիւնը սկզբունք
ընդունիլ:

Խարբերոյ

ԱՐՄԵՆԱԿ

—

ՄԵՏԱՔՍԻ ԳՈՒՆԱՒՈՐՈՒՄԸ
ՇԵՐԱՄԻ ՄԷՋ

Ցարդ տեսնուած էր եւ ունինք շաքարագոյն, դեղին, ճերմակ եւ ստեւագոյն (ճեպէ քիւյն) խողակներ սրք մետաքսի փոխուած ատեն հազիւ փոփոխութիւն մը կ'ընեն գոյներու : Պրանտայի մէջ երկու փորձ քիմիագէտներ, Լըվա եւ Քօնի, յոյժ հետաքրքրական նորագոյն փորձերը բաժն են շերամի սրդին մէջ իսկ մետաքսը գունաւորելու՝ անոնց սնունդին վրայ արհեստական թթուներու ներգործութեամբ, այն է՝ գունաւոր նիւթերով ներկելով անոնց սնունդն եղող թութի տերեւը, զոր գունաւորած են մասնաւոր թթուաւ կարմիրով եւ կապոյտով, եւ այս փորձերուն ենթարկուած որդերը նախ կարմիր, մարմինն ի սկզբան դաւաւորք եւ ապա կարմիր ու կապոյտ գոյնով մետաքս արտադրեր են : Փորձագէտներու ըսածին նայելով ձեռք բերուած սոյն գունաւորումները լուացումի ալ կ'ըլմանան, որով

կրնան օգտակար փորձերու ենթարկուիլ : Մասնաւոր սնունդով եղած գունաւորումի նախկին փնտառութենին ալ նմանօրինակ գիտական ճամբու մ'ուզուած ըլլալով փորձի ենթարկուած են :

ՄԵՂՈՒԱՔՈՒԾՈՒԹԻՒՆ

Մեղուարուծութեան Ռուսիոյ մէջ տուած արդիւնքներուն վրայ հետեւեալը կը գրեն Տփղիսէ. — «Մեղուարուծութեան մասին հաւաքուած վիճակագրական տեղեկութիւններէց երեւում է, որ Եւրոպական Ռուսիայում մեղուարուծութեամբ պարագում են ընդամենը 328 417 հոգի : Փեթակների ընդհանուր թիւն է 3,627,177 հատ, որոնցից 13 առ հարիւրն է միայն կատարելագործուած : Մի փեթակը ապիս է միջին թուով 12.81 ֆունտ մեղր եւ 2.27 ֆունտ մոմ, իսկ ընդհանուր առմամբ կայսրութեան մէջ փեթակներից ստացւում է 1,639,472 պուդ մեղր եւ 289,944 պուդ մոմ : Մեղրի ընդհա-

նոր արժէքը կազմում է մօտ $8\frac{1}{2}$ միլիոն ռուբլի, իսկ մօտինը $5\frac{1}{4}$ միլիոն ռուբլից աւելի: Մեղըւարու-ծութիւնից Յարսպական Ռուսիայում եկամուտ ստացւում է ընդհանուր առմամբ 13 822.213 ռուբլի, որ աւել է թէ իւրաքանչիւր փեթակը աւելի է 2 ռ. 70 կ. եկամուտ:

**ԹՐԹՈՒՐՆԵՐԸ ՈՉՆՉԱՅՆԵԼՈՒ
Մ Ի Ձ Ո Ց**

Այգեպաններն անշուշտ կը փափաքին իրենց արամադրութեան տակ ունենալ գեղ մը որուն չնորհիւ կարենան այդ անտանելի թրթուրները ոչնչացնել: Ահաւսիկ գեղ մը, որու պատրաստութիւնը պարզ, աժան եւ գործածութիւնն ալ դիրին է:

Նախ լեզի վարունգը ձեծելով կը փոշիացնեն, եւ կը խառնեն ձթած ձէթին, ու վրան կ'աւելցնեն խայժ-դանը՝ ամէնը մէկէն խնամով կը ձեծեն մինչեւ որ լաւ մը իրարու յարին: Այսպէս պատրաստուելէն վելջը որթատունկերու կոճղերուն վրայ կը

քսեն: Երբ թրթուրը մօտենայ, բազադրութեան հօտէն իսկոյն կը մահանայ: Ահաւսիկ բազադրութեան շափերը՝ լեզի վարունգ 25 տրամ, խայժ զան 1 քաչ, ձթած ձէթ 5 քաչ:

Այս քանակութիւնը բաւական է 100 որթատունկի համար, որու ծախքն ալ մեծ բան մը չէ: Եթէ ձթած ձէթին, կամ ձէթի դիրաին քաչը առ առաւելի 4 դրչ. ենթադրենք, եւ 1 քաչ խայժ զանն ալ 1 դրչ. 25 տրամ, լեզի վարունգն ալ նոյնպէս 1 դրչ. պիտի ունենանք 100 որթատունկի համար 22 դրչ. ծախք մը:

Ղ. Բ.

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԻ Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆԻ

1.	Առողջ, երջանիկ և երկար կեանք, սպառած		
2.	Առաջնորդ Ամուսնացելոց	»	
3.	Ասպար կենաց	»	
4.	Հասպտեր Ծնողաց	Դնկ.	4
5.	Աշնան Տերեւներ, Բ. Տիպ	»	4
6.	Սրբազան Պատմ. տաղաչափեալ. պատկերագարդ. սպառած		
7.	Կեանք Տէր Յիսուսի, տաղաչափեալ. պատկերագարդ	»	4
8.	Կեանք Սրբոց Առաքելոց, տաղաչափեալ. պատկերագարդ	»	4
9.	Մայրիկին Առաջնորդը	»	4
10.	Ոսկեղէն Բանալի Անդդ. լեզուի, Գ. Տիպ (տեսակին մէջ եզական) վկայած է ՏոբՍ Է. Բիրս.	»	15
11.	Ուղեցոյց Ս. Գիրք ընթերցողաց. պատկերագարդ	»	5
12.	Ընդարձակ Օրացոյց, 320 էջ	»	3
13.	Պարզ Օրացոյց յաւելուածով 128 էջ	»	1
14.	Բեճրբաշն Ղեկավարը, յուզիչ պատմութիւն.		
15.	Հարցարան Ս. Գրոց. պատկերագարդ. մամոյ տակ.		

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Բժիշկ. — Կը ցաւիմ ըսել, տիկին, որ ձեր ամուսինին վրայ վրդովիչ նշաններ կը տեսնեմ:

Տիկին. — Ա՛խ, ի՞նչ կ'ըսէք տոբթոր:

Բժիշկ. — Այո՛, տեսէք, ձեռքերուն վրայ կարմիր, կանաչ, դեղին գիծեր կան, քօնսօլթօ պէտք է, հիւանդին վիճակը ծանր է:

Տիկին. — Բայց տոբթոր էֆէնտի, ամուսինս ներկարար է և այդ նշանները միշտ ունի:

Բժիշկ. — Անտ՛նկ է... մնաք բարով:

Տոբթոր. — Ա՛, այսօր երէկու ընէ աւելի աղէկ կը հազաք:

Հիւանդը. — Հարկաւ, քանի որ բոլոր գիշերը հազալու վարժութիւն ըրի:

Տիկին . — Երախան լուացած ատենդ միշտ ջերմաչափ զործածէ :

Ապաստուհի . — Հարկ չէ , տիկին , երբ ջուրը տաք ըլլայ՝ տղան կաս կարմիր կ'ըլլայ , իսկ երբ պաղ ըլլայ՝ կաս կապոյտ :

Մայր . — Օննիկ , կարկանդակին կտորը ի՞նչ եղաւ :

Օճճիկ . — Պզտիկ տղու մը տուի , որ շատ անօթի էր :

Մայր . — Ապրիս , տղաս , բայց օ՞վ էր ան տղան :

Օճճիկ . — Ես : —

Արեւելեան Բրուսիոյ մէջ ծխախոտի գործածութիւնը դեռ ծանօթ չէր : Դուքս մը գիւղացիի մը պատահեցաւ , որ սայլին վրայ նրստած գիւղ կ'երթար : Դուսքը խնդրեց գիւղացիէն որ սայլը նստի . գիւղացին հաճեցաւ . դուքսը տեղաւորուելէ ետեւ սիկառ մը հանեց դրպանէն , վառեց լուցկիով , և սկսաւ քիթէն , բերնէն ծուխի ամ-

պեր դուրս արձակել : Ասի մեծ զարմանք ու երկիւղ պատճառեց գիւղացիին : Դուքսը սայլէն վար իջնելով դրպանէն ուրիշ սիկառ մը հանեց , վառեց և գիւղացիին մատոյց իբր վարձատրութիւն :

Շատ շնորհակալ եմ , պարոն սատանայ , գոչեց գիւղացին սարսափահար , ես կրակ չեմ կրնար ուտել , ներեցէք տէր սատանայ :

Յոյն քեթեւօյիկ մը եւ հրեայ հրեալաւառ մը . — Յոյն քրոնիկագիր մը կը պատմէ թէ Յոյն պճնամոլ երիտասարդ մը Տ. որուն փողկապները տարիներու անդարմանելի եղծումը կրած էին , բաւական ատենէ ի վեր կը բաղձար 2 - 3 մէծիտ ձեռք անցունել , նորոգելու համար անոնց չարքը , որովհետեւ քանի մը սրահներու մէջ սկսած էին պաղ ընդունելութիւն ընել իրեն , գլխաւորաբար իր հնոտի փողկապին պատճառաւ , ուստի իր պճնասէրի համբաւը չկորսնցնելու համար պէտք էր բան

մը ընել : Երեք մէծիտով յաջողութեան ամբողջ ապագայ մը պիտի փրկուէր ստոյգ խորտակումէ մը : Վաթսո՛ւն զրուշ , այո , ջնջին բան էր , բայց ժւսկից գանել : Ասոր վրայ կը խորհէր , երբ իր պատուհաններուն տակ բարձրացաւ աղաղակ մը , եսկիյէր աշայլն : Ոչ մէկ համբարուի (սիրէնատ) անոյ ձայնն այնքան հեշտայի տպաւորութիւն պիտի չընէր իր սրտին վրայ որքան ըրաւ հին ցնցոտիներու մօրուեղ վաճառորդին աղաղակը : Պիտի կանչէր գայն , երբ յանկարծ վարանոտ , փոխեց միաքը , վասն զի վերջապէս ծախելու համար բան մը ունենայու էր : Արդ , իր երկու քօսթիւմներէն մին , լաւագոյնը վրան հագած էր , և երկրորդը . . . : Մհ , շատ վարպետորդի ըլլալու էր մարդ որ կարենար այդ հնոտիով քանի մը զրշ . կորզել ամենէն նուազ վարպետորդի հրեայ ցնցահաւաքէն , բայց չմոռնանք թէ կեանքի մեծ պարագաները հանձարեղ յղացումներու ընդունակ կ'ընեն

մարդուս միաքը : Եւ մեր թեթեւսօլիին այս պահուս հանձարեղ պաղափար մը ունեցաւ : Ծուտ մը մաշած քօսթիւմին գրպանը խօթեց հին դրամապանակ մը , զոր չմոռցաւ լեցնել քանի մը օտար պղինձ դրամներով և խաղու դրամանիշերով , և կանչեց զայն : Երբ հրեան քօսթիւմը տեսաւ , ամեն կողմ դարձրնելով հանդերձ , քիթը բերանը ծումրակեց : Էայց երիտասարդը չի վհատեցաւ , այլ սպասեց որ մօրուեղ վարպետորդին իր մտաներուն տակ զգայ գրպանին մէջ մոտցուած գանձին կլորութիւնը : Վերջապէս ցնցոտահաւաքին ձեռքին տենդոտ այլ աննշմարելի շարժումէն հասկցաւ թէ հնալվաճառն հոտն առած էր դրամին : Եւ այն ատեն պատահեցաւ բան մը որ Աշխարհի և «Էսկիլէրալայրմճի»ներուն ստեղծումէն ի վեր տեսնուած չէր : Հրեան հինուովն լաթերը պարկը նետեց և քսակը քակելով պահանջուած 3 մէծիտին փոխարէն 10 Քր.նոց մը հանեց : Սա

կարկուտ թիւնը կ'ընդունեցաւ : Հրեան իր կարծեցեալ գանձը շալկելով քայլերը փութացուց , մինչ մեր պճնամուրը շունչը կ'առնէր նորաձեւութեանց մօտադոյն վաճառանոցն ու հոյակապ բլաթրոն մը և 2-3 փողկապ կ'ընտրէր ի գին 40 դրշ : Դեռ 7 1/2 դրշ . կը մնար , որով կըրնար քանի մը գաւաթ գարեջուր կոնծել զբօսավայրի մէջ , ցուցադրելով իր փողկապներուն գեղեցկագոյնը : Դրամարկոյն առջեւ գնաց 10 ֆր.նոցն երկնցուց և . . . քիչ մնաց սլիտի իյնար մարէր : 10 ֆր.նոցը կեղծ էր իր խաղանիշերուն պէս :

Սասանան եւ կեսուրք . — Պատերաշի Օպրըլէտիփուր գիւղին բնակիչները ժամանակէ մը ի վեր կը հաւատային թէ այդ գիւղին տուներէն մէկուն մէջ սատանայ կը բնակի : Այդ տան տէրն երեք անգամ ամուսնացած էր . առաջին կինը սատանային շարունակ երեւման պատճառաւ բաժնուեցաւ ա-

մուսնէն . երկրորդ կինը մեռաւ տրվարերքի ատեն , զարհուրելի սատանայէն , որ երկրորդ կնոջ ալ երեցաւ յաճախ : Այս երրորդ կինը վերջերս հիւանդ պառկած էր երբ սատանան վերտախն երեւելով զրամուզեց իրմէ : Կինը սոսկալով ցոյց տուաւ դարակն որուն մէջ պահած էր դրամը : Սատանան զրամն առնելով աներեւութացաւ : Յաջորդօրը հիւանդ կինը , որ առանձին էր տան մէջ , զգուշութեան համար զաղտնապէս բիր մը պահեց անկողնոյն քով : Սատանան այդ օր ալ ցոյց տուաւ իր եղջիւրներն և դարձեալ զրամ ուզեց : Բայց արիասիրտ կինը անկողնէն դուրս ցատկելով , պահած բիրովը լաւ մը հարուածեց սատանան , որ գետին իյնալով շնորհ խնդրեց : Կինը սատանային եղջիւրներն ու սեւ պոչը մէկդի բնելով , իր 60 ամեայ կեսուրն երեւան ելաւ տակէն : Հիմա սատանան հիւանդ պառկած է իր կերած ձեծէն :

Վ Ի Ճ Ա Կ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

ՅՈՒՑԱԿ ԿԱՐԵՒՈՐ ԳԻՒՏԵՐՈՒ

Յ. Տ.

- 400 Բառլինոս Եպի Նօլա զանգակի գործածութիւն եկեղեցիներու :
- 996 Աբրա Ժէպպէն անուակոր ժամացոյց :
- 1010 Կիտո տ'Արէցցո դաշնակ :
- 1181 Շարարագործութիւն յԵւրոպա :
- 1285 Սալվինօ տէլ Արմատի, ակնոց :
- 1302 Ֆլավիօ ձիօյօ տ'Ամալֆի կողմնացոյց :
- 1317 Սալվիուս Արմաթօ, հասարակ ակնոց :
- 1318 Պէրժօյտ Շվարձ, վառօթ :
- 1316 Առաջին Սնդանօթ Կրէսիի, պատերազմին մէջ :
- 1400 Փայտի վրայ փորագրութիւն :
- 1436 Կուժէնպէրկ, տպագրութիւն :
- 1450 Ռօպէրթ Ի'իւսթ, պղինձի վրայ փորագրութիւն :
- 1455 Կուժէնպէրկ, առաջին Ս. Գիրք կը տպէի ՇՅրասպուրկի :
- 1460 ԲոժիօմոնՅանուս, տասնորդական կոտորակ :
- 1492 Գոլոմպոս կը գտնէ Ամերիկա :
- 1500 Բիէն Հէնլայն, գրպանի ժամացոյց :
- 1506 Կոպէրնիկոս, արեգակային դրութիւն :

- 1558 Հէրնանտէզ, ծխախոտ կը բերէ :
- 1561 Պարպարա ՈւՅման, ժանեակ-տանձէլա :
- 1586 Ֆրանսիզ Տրէյք, Ամերիկայէն բաժանէս կը բերէ :
- 1590 Եանսէն, միքրոսքոբ :
- 1602 Գալիլէոս, ճօճանակին և մարմիններու անկման օրէնքը :
- 1605 Գորնէլիոս Տրէպպլը, ջերմաչափ :
- 1609 Բէփլըր, մոլորակներուն շարժման օրէնքը :
- 1609 Գալիլէոս, աստեղագիտական առաջին դիտակը :
- 1614 Նէրիէր օվ Մէրլիսթըն Լօկարիժմ :
- 1619 Հարվի, արեան շրջան :
- 1629 Տէսքարթ, լոյսի բեկանում :
- 1630 Գալիլէոս աստեղագիտական դիտակ :
- 1643 Թորիչէլլի, ծանրաչափ :
- 1647 Հէվէլիուս առաջին քարտէս լուսնի :
- 1665 Կրաֆիթէ կապարգրի, Անգլիոյ մէջ :
- 1672 ՕՊՊօ տը Կէրիբէ, Եւրոպական մեքենայ :
- 1675 Բիքառ, միջօրէից չափը :
- 1682 Նէւտօն, ծանրութեան օրէնք :
- 1693 Լէովընհօք, արեան մասնիկները :
- 1700 Գրիգորեան օրացոյցի ընդունելութիւն :
- 1714 Միլլ, գրելու մեքենայ :
- 1730 Կրէֆ, ծառերու պատուաստ :
- 1738 Ջանիարագութիւն, Բարիզի Ակադէմեան :
- 1750 ՆունՅուսման, ձուլայոյ պողպատ :
- 1752 Ֆրանքլին, ջանժարդէլ :
- 1769 Ուաթ, շոգեշարժ մեքենայ :
- 1774 Բրիսթլի և Շէլլէ ՊՊուածին :
- 1778 Էճընուորթ, երկաթուղի :

- 1782 Մոնկոլֆիէ եղբարք, օղապարիկ տաք օղով
 1784 Քէյվընտիշ, շրածինս
 1785 Բարձրայթ, ուտայնանկուծեան կազմած
 (Թէզկեանն):
- 1789 Կալվանի, կալվանիզմ
 1791 Լէյզան, սօտա
 1794 Առաջին հեռագիր
 1796 Ճէնըր, պատուատ ծաղկախտի
 1796 Սէնէֆէլտըր, վիտագրուծիւնս
 1796 Բարբըր, յիմէնթօ
 1799 Տիտօ, շոգեշարժ մեքենայ թուղթ շինելու
 համարս
- 1803 Ուայզ, պողպատ գրիչ
 1803 Ուէնուտ և Տէյվի, լուսանկար
 1805 Պրամա, ջրարաշխական մամուլ
 1807 Ֆըլթըն, շոգենաւն
 1810 Քէննիկ, արագատիպ մամուլ
 1815 Ֆրանուէնհօֆըր, արեգական ճառագայթ-
 ներուն գոյնը (?)
- 1816 Լամբատիուս, օղային կազով լուսաւորու-
 ծիւնս
- 1817 Կապըլսպէրկ, սղաղորուծիւն
 1817 Տրայզ, վէրսէբէտ
 1818 Առաջին շոգենաւն Ատլանտեանէն
 կ'անցնի
- 1820 Էօրսթէտ, էլէքթրօ-մակնէթիզմ
 1821 Քէնթան, տասանորդական կշռորդ
 1823 Շոգեշարժ մամուլ տպագրութեանս
 1827 Առաջին երկաթուղի ի Գաղիա
 1829 Սթեֆընսըն, վայրաշարժ
 1833 Հայլման, ժանեակի մեքենայ

- 1833 Լուցկի ֆոսֆօրային, Մայըր — Մեծ հայր
 Տիկին Պաղտասարեանի
- 1833 Կաուս և Վէյլըր, էլեքտրական հեռագիր
 1837 Կալվանօրլասթիք
 1839 Տակէրօթիքի առաջին լուսանկարը
 1839 Տէյլի, նշանակաւոր հեռագիր
 1845 Սթարթ, էլեքտրական լամբար
 1847 Լուսանկար
 1847 Եաքօպի, էլեքտրական լոյս
 1850 Պուուտօն օղաչափ
 1850 Ֆուբօլ, երկրի թաւալումս
 1851 Սինկէր, կարի մեքենայ
 1853 } Լիվինկսթըն, առաջին անգամ Ափրիկէն
 1856 } կը խուզարկէ
 1858 Ընդժովայ հեռագրամեյլ Բալէի և Տօլրի
 մէջտեղ
- 1859 Քարիդի հորեր ի Բէնսիլվէնիա
 1860 Լէնօար, կազով վայրաշարժ
 1860 Բայս, թէլէֆօն
 1875 «Չէնիթ» օղապարիկը 8600 մէթր կը
 բարձրանայ
- 1875 Լուսանկարէ տպագրութեան կաղապար-
 ներ շինելս
- 1877 Էտիսըն թէլէֆօնը կը բարեփոխէ
 1878 Էտիսըն ֆոնօկրաֆի — ճայնագրութիւն —
 1883 Քօխ կը գտնէ հնտախտին մանրէն
 1888 Բասթօն սէրօմ կը գտնէ
 1893 Հալման, էլեքտրաշարժ վայրաշարժ
 1894 Պէրինկ և Ռու, սէրօմ տիֆօէրիի դէմ
 1895 Լիմիէռ, Սինէմաթօկրաֆի
 1895 Թուուվէ, ասէթէլինի կանթեղ

- 1896 Ռէժնիկըն, Ք. Ճառագայթ.
 1896 Ծառ մը 145 վայրկեանի մէջ լրագրի կը վերածուի:
 1896 Օթոմոպիներու կատարելագործում.
 1897 Մարքոնի, անՊէլ հեռագիրի.
 1897 Ընդծովեայ նաւերի.
 1898 Օդին հեղուկ վիճակի փոխուիլը.
 1898 Սանտո, ղէկաւոր օդապարիկի.

Երկրի քնակիչները. — Գրեթէ 1 միլիառ 500 միլիոն բնակիչ կայ երկրի վրայ: Ամէն տարի մեռնողներու թիւն է 31,033,033, 3,064 լեզու և 1000է աւելի կրօնք կայ: Այրերու և կիներու թիւը գրեթէ հաւասար է. կեանքին միջին թիւն է երեսունեւերեք: Մարդոց բաւորողը կը մեռնի դեռ 15 տարեկանը չՊեւակոխած: 1000 մարդոցմէ 1ը միայն 100 տարեկան կ'ըլլայ, 100ին 6ը միայն 65 տարեկան կ'ապրի, և 500 մարդոցմէ 1 հոգի միայն 80 ֆօտաններու կամ ձմեռներ, ինչպէս որ կը հաճիք, ողջունելու գերագոյն երջանկուժիւնը կ'ունենայ. ըստ որում տարին 33,033,033 մարդ կ'մեռնի, ուրեմն 1 օրուան մէջ կը մեռնին 91,874 հոգի, ժամը՝ 3,730 հոգի, 60 հոգի վայրկեանը, և մէկ հոգի երկվայրկեանը:

Երկրագնտիս կրօնական վիճակագիրը գոր պատրաստած է Շտուտկարտի արքայական պաշտօնատան Տնօրէն շէն Յէլլէր. հրատարակուեցաւ անցեալ օրս ըստ այդ վիճակագրին երկրագնտիս բնակչած թիւն է 1,544,510,000,

Ատոնց 534,940,000 քրիստոնեայ, 175,290,000 մահմետական, 10,860,000 հրեայ, և 823,000 ուրիշ դաւանութիւններու պատկանողներ: 300 միլիոն կոմֆիլիոսի, 214 միլիոն Պրահայի և 121 միլիոն Պաւտայի կը հաւատան:

Աշխարհի վրայ իրեկց բիւր. — Վերջին վիճակագրի մը նայելով ի սիւրս աշխարհի տարածուած իրեկց թիւն հետեւեալն է.

5,700,000	Ռուսիոյ
1,866,837	Աւստրիոյ-Հունգարիոյ
1,045,855	Միացեալ-Նահանգաց
567,884	Գերմանիոյ
350,000	Թուրքիոյ
269,015	Ռումանիոյ
97,924	Հոլանտայի
80,000	Ֆրանսայի
120,000	Հապէշիստանի
150,000	Մարոքի
50,000	Իտալիոյ
23,000	Երուսաղէմի մէջ
10,320,515	Համագումարի

Ոսկին. — Աշխարհի մէջ յարատեւ կերպոսկիին աւելնալը տնտեսական շատ կարեւոր իրողութիւն մ'է ժողովուրդներու միջազգայն յարաբերութեանց, և ինչպէս վերջերս տեսնուեցաւ, անոնց բաղաբական կեանքին համար. Ասկ 20 տարի առաջ, 5—6 հարիւր միլիոնէ անդի չէր անցնէր ոսկիին տարեկան արտադրութիւնը

Անկէց ի վեր, սկսաւ աւելնալ, նախ և առաջ յամր կերպով, յետոյ աւելի արագ, մինչև 1899, ուր հասաւ իր արտադրութեանց գերագոյն կէտին, 1592 միլիոնի. եթէ պատերազմին հետեւանօք Հարաւ Ափրիկէի մէջ թիչ մը դանդաղեցաւ ոսկիհանութիւնը, բայց աշխարհի միւս մասերուն մէջ չդադրեցաւ աճելէ և այնպէս կը զուշակուի որ եթէ Թրանսվալի մէջ հանքային աշխատութիւնը սկսին, 1899ին գոյացած արդէն իսկ բարձր թիւն այս տարուան վերջը պիտի անցնի: 1899ի արտադրութեան մէջ կան Աւստրալիա՝ 444 միլիոն, Միացեալ Նահանգք՝ 419 միլիոն, Ափրիկէ՝ 414 միլիոն, Ռուսական կայսրութիւն՝ 121 միլիոն, Քանադա՝ 101 միլիոն, Մեքսիկա, Բրիտանական Հնդկաստան՝ 101 միլիոնէ պակաս: Կ'ըսուի թէ այս վերջին տարիներու գերարտադրութիւնը վերագրելի է Թրանսվալի ոսկիհանքերու գիւտին, Անշուշտ այս գիւտը նպաստեց, և 1899ին 350 միլիոնի արժողութեամբ ոսկի հանուեցաւ այդ հանքերէն, բայց բոլոր ոսկեքեր երկիրներն ալ առ հասարակ 19րդ դարու վերջերն սկսան ահագին քանակութեամբ աւելի ոսկի արտադրել, որովհետեւ ամէն կողմէ, ոսկիի նոր դաշտեր գտնուեցան: Արեւմտեան Աւստրալիա որ 1888ին 300,000 ֆր.ի ոսկի կուտար, 11 տարի վերջ տուաւ 156 միլիոն: Նոյն միջոցին Միացեալ Նահանգաց մէջ Քոլորադո 19 միլիոնէն կ'ելլէր 134 միլիոնի, Ալաբա՝ 4էն 23ի, Տարոտա՝ 13էն 34ի, Ի Քանադա՝ կը բացուէր Քլոնտայքը որ 1900ին 115 միլիոն կ'արտադրէր:

Միացեալ Նահանգները միջին հաշուով տարին 6120 միլիոն նամակ կը խրկեն և կ'ընդունին, Գերմանիա 4603 միլիոն նամակ, Մեծն Բրիտանիա 3440 » » Գաղղիա 2452 » »

Հինգ ծանօթ ցամաքներէն
 Ամերիկա 6877 միլ. նմկ. կ'ընդունի և կը խրկէ
 Եւրոպա 15462 » » » »
 Ասիա 1067 » » » »
 (որոյ 547 միլիոնը միայն ձարոն)
 Ովկիանեա 378 միլ. նամակ կ'ընդունի և կը խրկէ
 (որոյ 370 միլիոնը Աւստրալիա)
 Ափրիկէ 125 միլ. նամակ կ'ընդունի և կը խրկէ
 Մինչ փոքրիկ Տանիմարքան 160 միլիոն նամակ կ'ընդունի և կը խրկէ:

Բրիտանական Աստուածաշուէյի
 Ընկերութիւնը 1804ին հիմնուած է.
 100 տարուան մէջ 300 միլիոն ֆր.
 ծախք է ըրած: Ս. Գիրք 350 լե-
 գուններու թարգմանած է. 180 մի-
 լիոն Ս. Գիրք և մասեր տարածած
 է. ունի 8000 գրածախ-քարոզիչ:

Կ Ե Ն Ս Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

Գ Ի Ս Ս Ա Կ Ի Ս Ա Ր Զ Ս Գ Ա Ն Բ

«Թէև մեռաւ բայց դեռ կը խօսի»
Ս. ԳՐԻԳ

ՎԵՐ. Ա. Կ. ՊԵՏԻԿԵԱՆ
(ԳԻՍՍԱԿ)

Ծնած 1858 — Մեռած 1902

Գիտակ մեծ միտք էր. մե՛ծ միտք մը եւ հեղինակ մը կորսնցուցինք : Մեծ տաղանդի եւ հանճարի տէր էր. մեծ խորհող եւ գրող մ'էր. մեծ փիլիսոփայ մը եւ սրբազան բանաստեղծ մ'էր. մե՛ծ առտուածաբան մէր յայտնարան Յովհաննէս Առաքեալի նման Բայց աւա՛ղ , այժմ ոչ եւս է . Գիտակին կեանքը՝ լոյս մ'է այժմ , որ երբէք պիտի չմարի . ան իր ետին կը ձգէ արդարութեան , ճշմարտութեան եւ սրբութեան ճանապարհ մը : «Մարդեր կան որ նոր ծնած ատեննին կը մեռնին նորէն , մարդեր ալ կան որ նոր մեռած ատեննին կը ծնին նորէն.» այսպէս կ'ըսէր Գիտակ եւ ինք այս վերջիններէն էր . անոր

բուն կեանքը նոր կ'սկսի թէ իրեն
 եւ թէ իրեններուն համար . այո՛,
 Գիտակ կ'ապրի եւ միշտ պիտի ապրի
 նա առաջ լեզուովը կը խօսէր , այսօր
 կը լռէ : այն պերճախօս եւ մեղրահոս
 լեզուն , որպէս զի ասկէց ետքը իր
 բարոյական եւ կենդանի կեանքովը
 խօսի յաւէտ :

ԿՂԵՄԷՍ Մ. ՏԱՏԵՐՍԱԷ

ԳԻՍՄԱԿ ԵՒ ԻՐ ԳՐԻՁԸ

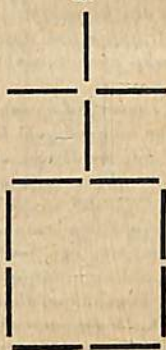
Եկ իմ գրիչ , իմ սրտակից մըտերիմ,
 Ցաւերուս մէջ , հի . բեզ միայն կը փարիմ .
 Եկուր , բաշուինք բեզ հետ մեր հին , խեղճ խուցիկ ,
 Արցունք Սափենք , ըսենք ողբեր սառուցիկ
 Դու ալ ինձ պէս փրժած ճիւղն ես ծառի մը ,
 Կորուսեր ես գեղ ձայնդ , ինչպէս որ ես իմը .
 Սուր դանակ մը զիս ալ ձգեց զոպահար ,
 Երկուքս ալ այդ վտիտ , չոր փայտ ենք նիհար :
 Մատներս զարկած չեն ոչ քնար , ոչ դաշնակ ,
 Նըւագ , սրինգ , ամէն ինչ դու ես մինակ .
 Մայրովդ սրտիս կը տաղեմ նուրբ թելերուն ,
 Եւ դուրս կու գան եղանակներ ոլորուն :
 Ես չեմ բունք փունջ մը այնքան հաճոյրով ,
 Որքան զգրիչս իմ զոյգողուն աչ ձեռքով .
 Ոսկի , արծաթ չեմ ծրարեր , չեմ պահեր ,
 Դրչիս ծնունդ միայն խոկերն ու խոհեր ,

Չորս կը փաթթեմ թուղթերու մէջ սպիտակ ,
 Ահա բոլոր իմ անգին գանձ ու վաստակ :
 Երբ կը փակուիմ լռիկ սենեակն իմ ներքին ,
 Եւ կու տամ կուրծքս սեղանին չոր տախտակին ,
 Իսկոյն կ'առնեմ զրիչս նրբին եւ սիրուն ,
 Ու կը յանձնեմ վրդով՝ սրտիս հովերուն ,
 Անդ կը բացուի աչքիս առջև տիեզերք
 Որ հորիզոն չունի , ոչ ծայր , ոչ եզերք .
 Ու ես թողած իմ մարմնեղէն սև անօթ ,
 Կը վերանամ սիրած տեղերս անձանօթ .
 Արշալոյսի ծոցէն կ'ելլեմ ու ետքը
 Հանգիստ կառնեմ վերջալոյսի բոց զիրկը :
 Կայծեր կառնեմ ես մշտավառ լոյսերէն ,
 Որք սպառու՞մ չեն տար թէև միշտ կ'այրեն .
 Բարեկամներս կ'ըսեն ինձ թէ «Չես զուարթ ,
 Սրբէ արցունքդ , մ'ըլլար այդքան տխուր մարդ» :
 Աշխարհի մէջ իմ բաժին ցաւ է ինկեր ,
 Ալ մինակ չեմ , զրիչս ինձ միշտ է ընկեր :
 Թող ախտեր բիւր պատեն իմ անձս ցաւոց
 վարձ ,
 Անկողնոյս մէջ պառկիմ հիւանդ ու անշարժ ,
 Բոլոր մարմինս անդամալոյծ թող լինի ,
 Այլ Աստուած իմ , աչ ձեռքս պահէ կենդանի ,
 Եթէ կամիս , առ լեզուս ալ , բայց ո՞վ Տէր ,
 Ո՛հ , կ'աղաչեմ զիս իմ զրչէս մի զատեր :
 Եւ երբ մեկնիմ այս տառապեալ աշխարհէն ,
 ձերմակ պատանք ու սեւ հողեր զիս ծածկեն ,
 Եկ ո՞վ գրիչս , ինձ պէս մաշած ընկեր իմ ,
 Դագաղիս մէջ եկուր , դարձեալ բեզ փարիմ ,
 Թող բեզ դնեն մատներուս մէջ մոմեղէն ,
 Երկու չորցած ճիւղեր մէկտեղ թող թաղեն :

ՄՐՑԱՆԱԿԱԻՈՐ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Հետեւեալ խնդիրներուն տասն ալ ճշգիւ լուծողը կ'ընդունի Մեկնութիւն Նոր Կտակարանի, 2221 էջ, լաթակագմ: Հինգէն մինչեւ ինն հատ ճշգիւ լուծողը կ'ընդունի Մեկնութիւն Զորից Աւետարանաց, 924 էջ, լաթակագմ: Մէկէն մինչեւ չորս հատ ճշգիւ լուծողը կ'ընդունի Սուրբ Գրոց Բառարան, պատկերազարդ, 635 էջ, լաթակագմ: Մէկէ աւելի ճշգիւ լուծողներուն անուանց վրայ ԳՈՒԷ՛ ձգուելով Մըրցանակին որու տրուիլը կ'որոշուի: Պայմանաւճամ մէկ Մարտ, Հին տոմար, 1905:

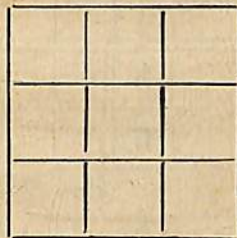
Ա.

Ահա 12 հատ լուցկիէ բաղկացեալ մահարձան մը. այս 12 լուցկիներէն միայն հինգ լուցկիի զիրքը, տեղը փոխէ եւ նորէն 12 լուցկիէ բաղկացեալ երեք հատ հաւասարակագմ քառակուսիներ ձեւացուր:

Բ.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 թուանշանները այս քառակուսիներուն մէջ այնպէս շարէ որ վերէն վար, ձախէն աջ եւ անկիւնէ անկիւն գումարուելով միևնոյն գումար արտադրեն: Միայն մէկ թուանշան զնելու է իւրաքանչիւր քառակուսիի մէջ:

Գ.

1—6 թուանշաններուն տեղ ա'յնպիսի տառեր զիր որ վերէն վար լեռան մը անունը կարգաս. ապա տուր 2ին երկու ընկեր տառեր եւ

2.

Կը տեսնենք այս 9 հատ քառակուսիները, եկո՛ւր, բեզի հետ խաղանք. մէկ քառակուսիին մէջ ես դրած եմ 1 Յոռանշան. օ՛ն, միւս 8 հատ պարագ քառակուսիներուն մէջ ղու շիր 9, 17, 25, 33, 41, 49, 57 եւ 65 Յոռանշանները, սակայն ա՛յնպէս, որ վերէն վար, ձախէ՛ն աչ եւ անկիւնէ անկիւն զուճարած ատենդ մինևոյն զուճարն ունենաս:

1		

է.

Ա՛ն երեք հատ թիւ. առաջինը բազմապատկէ 18ով, երկրորդը 99ով եւ երրորդը 100ով եւ երեք արտադրեալներուն համագումարը պիտի ըլլայ 1900. Ո՞րոնք են երեք թիւերը:

Ը.

Երկու թիւ ունինք որոց տարբերութիւնը 9է, մեծ թիւը բազմապատկէ 18ով ու փոքրը

19ով ու արտադրեալներուն զուճարը 1901 կ'ըլլայ: Ի՞նչ են երկու թիւերը:

Թ.

Մարդս ե՞րբ կը փափաքի առանձին ըլլալ:

Ժ.

Ո՞վ կուրսխանայ երբ հաց չունի:

•
•
•

Պատասխանները պէտք է գրել եւ որոշ կերպով ստորագրել, տալ հասցէն ու վճարեալ նամակով խրկել տո.

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Պրուսա

Յ. Գ. — Երբ պատասխան կ'ուզէք պէտք է մէկ դահեկանի նամակաղբորջմ խրկել:

ՆՈՅՆ

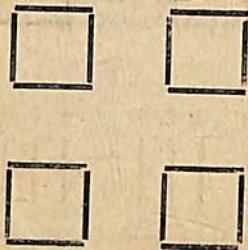
ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՕՐԱՑՈՅՑԻ

1904 թ Լուսկիի խնդիրներուն լուծումը

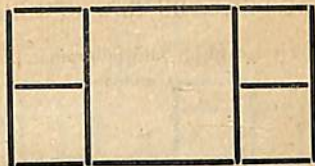
Ա.

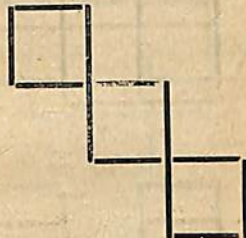
Բ.

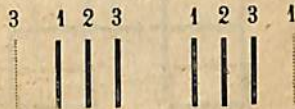
Գ.

Դ.

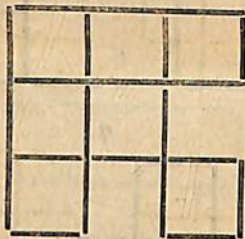
Ե.

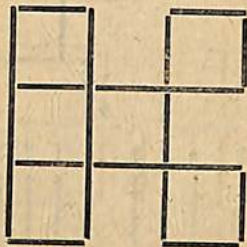
Ծայրերու լուսկիներէն մին տեղափոխելով

2.

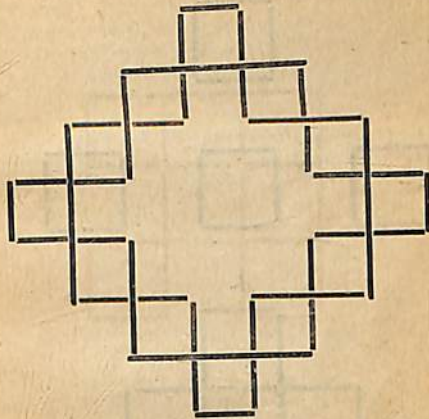
1

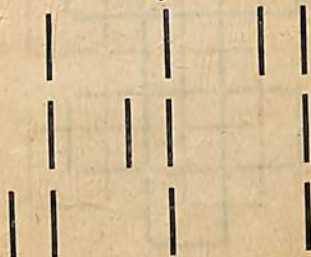
2

2.

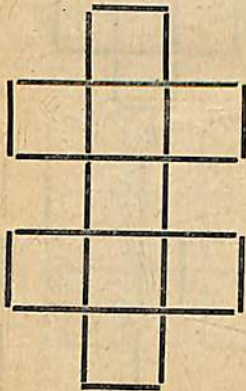
2.

Թ.

Ժ.

Սոյն 10 խնդիրներու լուծումներն ոչ որ ամբողջովին յաջողած է գտնել ուստի բուէն երեք հոգի գատած է. հետեւապէս տարեկան Բիւրակն ընդունեց Կարապետ Ա Կիւլեան Չագմագցի, Լուսինի, Եարամական Աւետարեր ընդունեց Վահրի, Եարամական Աւետարեր ընդունեց Վահրի, Ճոխայեան Եփրատ Քոլէճ Խարրերդ, Տղայոց Աւետարեր ընդունեց Պերճ Աւետարեան, աշակերտ Մխիթարեանց վարժարանի Իսանկայի, Բերա. Ստացած ենք 161 նամակներ 79 տարրեր տեղերէ:

ԱՐՄԵՆԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑ Ի ՊՐՈՒՍԱ

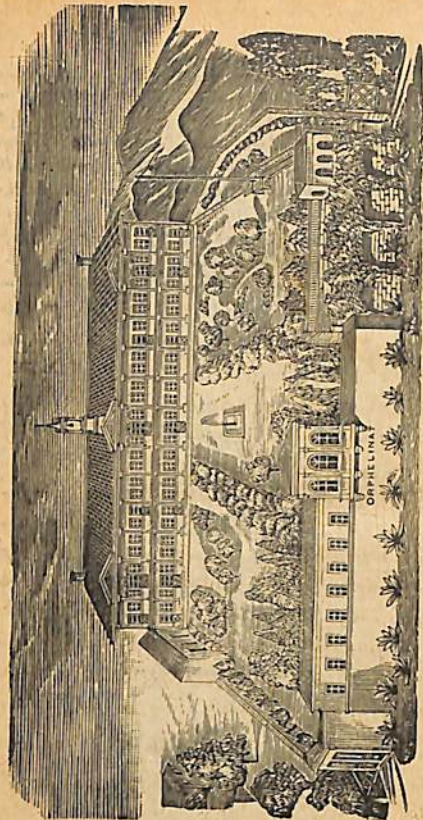
Բացեալ 1/14 Յուլիս 1875 եւ անկէ ի վեր անընդհատ շարունակուած միմիայն յօժարակամ նուէրներով, Առանց դաւանանքի խտրութեան կ'ընդունուին Հայ որր եւ կարօտ աղջիկներ եւ կը վայելեն ամէն ինամ, կրթութիւն եւ դաստիարակութիւն: Կր խնդրօր յիշտ յիշել սոյն հաստատութիւն նպատակներով եւ նուէրներով, զի շուրի ո'եւ է հասոյթ իր պատասպարեալներուն ծախուցը համար: Բազմաթիւ յանձնարարութիւններէն կը բոււականանանք լոկ ստորեւ գրուածը ընթերցողած ուշադրութեան յանձնարարել:

Նպատակներ, ո'րքան ալ փոքր ըլլան, կ'ընդունի ջերմագին չնորհակալութեամբ:

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐՅԱՆ

Պրուսա

Հիմնադիր-Տնօրէն

ՊՐՈՒՍԱԻ Կ ՏՈՂՊԱՆ ՂՐԱՅԻՆՆԵՐՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ԿՆՏԱԿԱՆ ԿՆՏԱԿԱՆ ԿՆՏԱԿԱՆ

Հանգուցեալ Բարձրապատի Տոքք. Ստեփան քաշա Ասլանեան, որ երկու անգամ, բնկերակցութեամբ նշանաւոր անձնաւորութեանց, պատուած է Հաստատութիւնս իւր այցելութեամբ, և որո թելադրութեամբ կարելոք փոփոխութիւններ ըրինք շէնքին մի քանի մասերուն մեջ. պատասպարելոց առողջութեան համար, հետեւեալ տողերը գրած էր մեզ. — «Ներեցէք որ նախ շնորհակալութեան իրաւունքը զլանամ Ձեզ, զի այն մերն է: Ի՞նչ, պատուական ամուլք Պաղտասարեան, ձեր սովորական բարեգործութեանց մակարդակն ա՛յն աստիճան բարձրացուցած էք, որ ամէն շնորհապարտ զգացմունք մեզ կը պատկանի զեղուլ ձեր առջին, և ձեզ հետեան այն չնաշխարհիկ անձանց առջին. որ իրենց մերձակայից և ազգակցաց կարօտութիւնները լցունել չբաւականանալով, մտադիր կը տարածեն իրենց բարեբարութիւնները հեռաւոր համայնքներու վրայ, ինչպէս մերինն:

« . . . Օրհնեալ ըլլան ա՛յն սրտերն որ կը բղխեն այնպիսի բարիք, օրհնեալ նաև ա՛յն ձեռքերն որ կ'արդիւնաւորեն զանոնք:

« Ասունք են այն զգացմունք և բարեմաղբութիւնք զոր ի տես ձեր որբախնամ հաստատութեան մեր տպաւորութիւնները ներշնչեցին մեզ, և կը հաւատանմ ձեզ թէ Ազգն համօրէն զգայակից է մեզ և բարեմաղբու ձեր գործոյն յաջողութեան և օր աւուր գարգացման համար, համոզուած լինելով թէ

զուք, կորզելով ի կորստենէ իւր աղքատիկ և անտէրունջ զաւակները՝ կը խնամէք զանոնք: կը սնուցանէք ու կը դաստիարակէք, ապագային պարկեշտ և ազնիւ Հայեր պատրաստելու սուրբ նպատակաւ:

« Յարատևեցէք ուրեմն, Պատուարժան Տիար և Տիկին այս արժանաւոր շաղիկ մեջ և համարձեկապէս բաղխեցէք բարեբարաց դռները, նպաստ և օգնութիւն հայցելու համար ձեր մարդասիրական գործին, որ Աստուծոյ գործն է և ժամանակին գործերուն ամենէն սուրբն ու օգտակարագոյնը »:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տոմարական գիտելիք	3
Օրացոյց	17
Օսմանեան կայսրութիւն	93
Օսմանեան թղթատարութիւն	100
Հեռագրական կանոնագիր	113
Հոգեւոր իշխանութիւնք	116

ՅԱԻԵԼՈՒԱՆ

Բարոյավէպ	131
---------------------	-----

Առողջական

Առողջապահական քերական. —Ա-	
առողջարար է	139
Ապառողջ է	142
Ակռալի վրձինները	145

Ընտանեկան

Առտնին հիւանդապահութիւն	154
Անխոհեմութեան արդիւնքը	163
Ճերմակ ու սև վրտերը	167
Ճերմակ հացի առաւելութիւնը սև հացին վրայ	169
Հիւանդներու համար	171

Հարցարան	176
--------------------	-----

Գործի մարդոց բաժին

Հայր Արքանամի համակը 190

Բժեկական

Երկ սրակեցութեան գուշակութիւնք . 200

Երկու սրտով մարդիկ 202

Մագի դեղերը 202

Երևելի անձանց ուղեղը 204

Ափրիկէի քնախոր 205

Հրաշալի սնունդ 207

Գիտական 220

Հազարհինգհարիւրամեակ Հայ Ալ-
փարետայ գիտին 240

Պրոսայի Արեւելեան Որբանոցը . . . 244

Պատմական 248

Նրկագործական 255

Հրատարակութիւնք Պաղտասարեանի 282

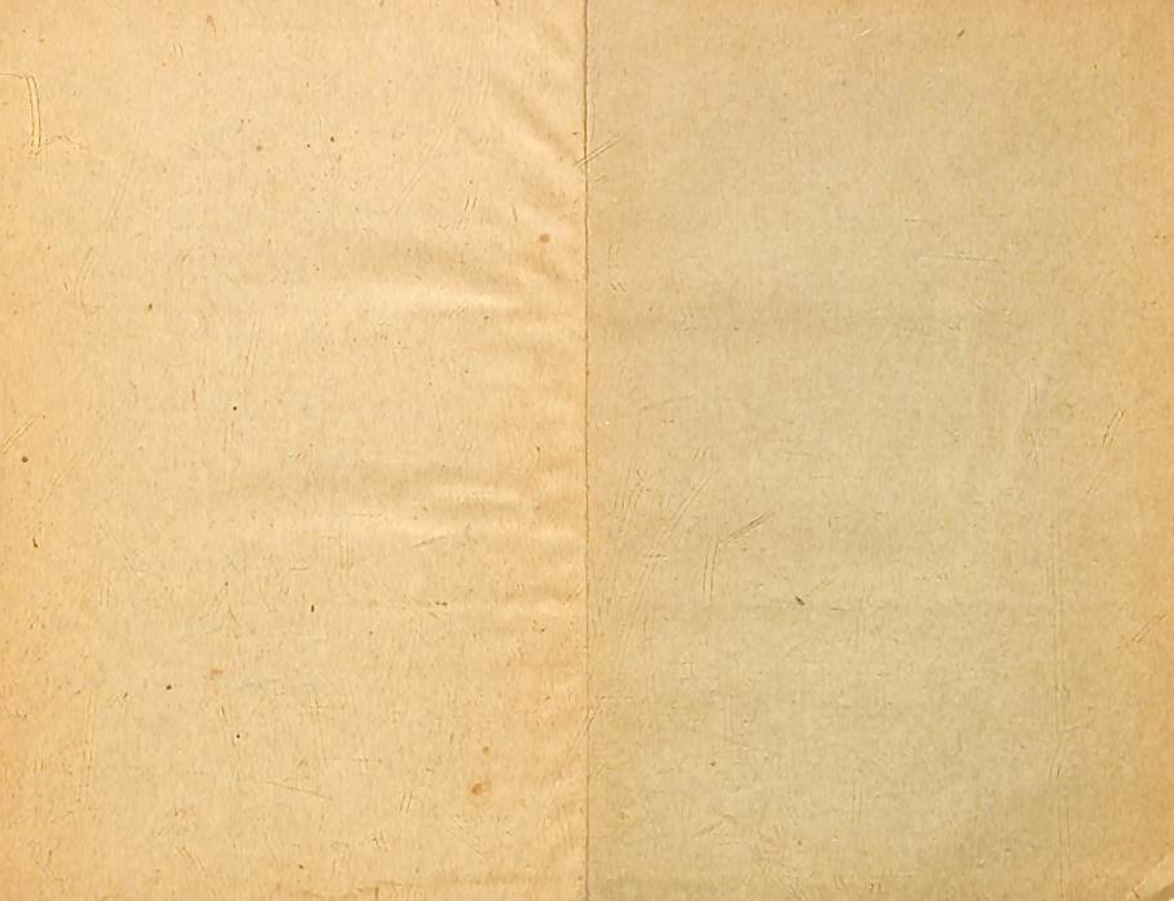
Ջուարեալիք 283

Վիճակագրական 290

Կենսագրական 299

Մրցանակաւոր խնդիրներ 302

20h

6746

2013

<< Ազգային գրադարան

NL0031986

